

ЦЕЛУВАМ ВИ РЪКА

Тези книга е от поредицата бестселъри "Crime & Mystery". Най-добрите и най-търсените трилъри, преиздавани в милионни тиражи и филмирани по целия свят.

А Т И К А

„Силен и автентичен роман за реструктурирането на сицилианската мафия, която възприема гангстерските похвати на американските „приятели“.
La Stampa

ВИТОРИО СКИРАЛДИ



ВИТОРИО СКИРАЛДИ ЦЕЛУВАМ ВИ РЪКА

Превод: Марио Йончев

chitanka.info

Едно ново поколение щурмува отвътре сицилианската мафия. То не се гнуси от наркотиците, плюе на честта и сваля шапка само на парите... „Синеока“ мафия! Но дон Анджелино Феранте, местният Кръстник, виждал и по-големи герои от „американчетата“.

И ако някой си пада толкова по стрелбите, кланът Феранте първи ще извади топовете...

„Силен и автентичен роман за реструктурирането на сицилианската мафия, която възприема гангстерските похвати на американските «приятели».“

La Stampa

ПЪРВА ГЛАВА

Гърдите и гърбът бяха надупчени от автоматичен откос. Вкочаненото тяло лежеше по очи край една локва в тревата.

Съдия-следователят обърна трупа по гръб и погледна лицето на младежа. Изглеждаше около двадесетгодишен. Беше обут в кадифени панталони, черната блуза се бе навила около кръста, а якето му беше голямо. Свити върху корема, ръцете стискаха пистолет. Съдията пребърка джобовете му, извади паспорт, портфейл с пари и снимки, както и един голям пистолет марка „Лугер“. Усмихна се иронично, после се обърна и срещна погледа на инспектор Ло Коко, който стоеше зад гърба му.

— Да го вдигаме ли? — попита Ло Коко.

— Не още. Нека изчакаме жена му. Искам да го види така — отвърна съдията. Изправи се и запали цигара. В това време проблеснаха първите светкавици на фоторепортерите.

— Някакви предишни прояви? — попита той.

— Не, но е син на дон Анджелино Феранте — отвърна Ло Коко и в гласа му прозвуча безпокойство.

Заваля ситен дъжд. Съдията вдигна яката на палтото си и се отправи към малката двуетажна къща на няколко метра от трупа. Изглежда, отдавна вече никой не живееше в нея. Пред входа край калното водопойно корито бе изоставена каруца и стръките ѝ стърчаха забити в земята: една ничия земя, която вече не беше дори и част от полето. Скоро щяха да я погълнат парцелите, които постепенно я ограждаха в циментови клетки. Съдията отвори тежката порта на плевнята. Комисарят понечи да го последва, но в този момент го улови нечия ръка. Ло Коко сърдито погледна журналиста в очите и промърмори:

— Изчакай, сега не е моментът, Никозия. Обади ми се по-късно в службата или говори със съдията. Случаят е доста заплетен.

— Не е ли просто разчистване на някакви сметки?

— Не. Най-малкото, бащата не би допуснал най-малкият от синовете му да се занимава с такова нещо. Наистина случаят е заплетен.

— Но защо тогава се е разхождал, препасан с целия този арсенал? Доколкото зная, това съвсем не е в стила на фамилията — настойчиво продължи Никозия.

Ло Коко се усмихна:

— А ти какво очакваш? Да беше увесил пушка на врата си?

— Дори и пушка, но не и тези мафиотски пистолети — отговори Никозия.

— Е, Никозия, времената се менят — припряно заключи Ло Коко и прекрачи прага на плевнята.

— Ло Коко, остави тези журналисти! — смъмри го съдията. — Сега не е време за изявления.

Никозия обаче не се предаде и този път се обърна директно към заместник-прокурора:

— Един последен въпрос, господин съдия. Тази къща на Стефано Феранте ли принадлежеше?

Съдията погледна комисаря, който кимна отегчено:

— Да, само че той не живееше тук.

Тъкмо се канеше да добави още нещо, когато в плевнята влезе един полицай и съобщи, че пристига Мариуча Феранте.

— Надявам се, че нищо не сте казали на вдовицата — рече съдията, отправяйки се към изхода.

Ло Коко се засегна:

— Хубава работа, господин съдия!... Да не мислите, че ще я изненадаме?

Всички излязоха. Ло Коко прошепна нещо на следователите и те незабавно се скупчиха около трупа, за да го закрият. Фоторепортерите приготвиха апаратите си, а съдията запали нова цигара.

Пред къщата все още растеше трева и поляната се простираше на около стотина метра пред нея. Оттам нататък започваше Палермо с първите къщи на новия град, който заграбваше земята от портокаловите градини, ширнали се до самото подножие на планината. В далечината все още проблясваше асфалтовата лента на шосето, по което едва-едва се движеше един булдозер. Отляво и отдясно зееха огромни изкопи, изровени от багерите. Автомобилът беше спрял пред

скелите на строящите се блокове, които постепенно изникваха сред тревата до самото имение на Стефано Феранте.

Жената, облечена в черно, спря за миг, после тръгна през тревата към къщата. Погледна пред себе си и при вида на множеството полицаи, застанали в очакване, усети, че сякаш някакво менгеме притиска гърдите ѝ, и ускори крачка.

Разбира се, дон Анджелино не се намираше сред полицаите. Той никога не излизаше от къщи, но интересно бе, че дори и братята на мъжа ѝ ги нямаше. Внезапно в ума ѝ проблесна абсурдна надежда, но тя незабавно я отпъди като някаква жестока ирония.

Стефано беше излязъл рано сутринта, след като преди това тършува нещо в гардероба. Уведоми я, че може би няма да се върне за обяд, после ѝ каза довиждане и тя го попита нещо, макар да знаеше, че той мрази да му задават въпроси. Беше го разбрала веднага след сватбата им. Първата брачна нощ, след като се любиха, Стефано я накара да стане. Тя изпълни желанието му. Той запали цигара, след което я помоли да вземе панталоните му. Тя застана гола до таблата на леглото, хванала смутено панталоните и несъзнателно започна да рови в джобовете им, смятайки, че мъжът ѝ иска да му донесе нещо от тях. Стефано започна да се смее.

— Направи ми една услуга: обуи панталоните, за да изпробваме нещо — каза ѝ той. В първия момент тя си помисли, че става въпрос за някаква еротична игра, и се засрами. Ала Стефано продължи да се усмихва, сякаш четеше мислите ѝ, и отново я подкани: — Хайде, не се бой, в това няма нищо лошо. Обуи панталоните.

Не ѝ оставаше нищо друго, освен да изпълни желанието му. Тогава Стефано замислено я погледна, неодобрително сви вежди и каза:

— Погледни се в огледалото и ми кажи според теб как изглеждаш.

Тя отново се подчини. Чувстваше се ужасно глупаво от тази игра, чийто смисъл не можеше да проумее, и поруменя от срам. Обърна се към мъжа си и каза:

— Не се харесвам. Не ми стоят добре. Това нещо не е за мен.

Стефано доби още по-сериозно изражение, прегърна я и каза:

— Права си. Не ти стоят добре, защото тези панталони са мои. Ето, нали ги изпробва? Не ги обувай повече. Те са мои. Аз съм този,

който ги носи!

После загаси лампата и отново се любиха.

Затова и тази сутрин не го попита нищо. След като Стефано излезе, тя изтича до гардероба и разрови из рафта, където стояха шапките, търсейки нещо, което предварително знаеше, че няма да намери.

Неволно се прекръсти. Миг по-късно я заслепи светкавица. Съдията внезапно я запита:

— Къде е съпругът ви, госпожо Феранте?

— Не зная — едва чуто промълви тя.

— Не ви ли каза къде отива? Имал е някаква среща. Знаете ли с кого?

— Мъжът ми никога не ми казва с кого се среща и какво прави. Това са мъжки работи.

— Точно така, това са мъжки работи — повтори съдията и се обърна към нея, за да види реакцията ѝ.

— Знаете ли за какво ви извикахме?

Отново проблесна светкавица. Ло Коко раздражено махна с ръка и извика на фоторепортерите да престанат.

— Не. Защо ме доведохте тук? И къде е Стефано?

Цялата тази тълпа, светкавиците на фотоапаратите, полицаите, преградили пътя към къщата, и този човек, който така я разпитваше — всичко това ѝ се стори безкрайно враждебно и безнадеждно и чак сега осъзна, че се потвърждава онова, което знаеше още от момента, в който разрови рафта с шапките в гардероба. Стефано беше убит! Но дори и този факт не заемаше вече най-важно място в съзнанието ѝ. Искаше да го види.

— Къде е мъжът ми? — изплака тя и се загледа в нестройната редица от полицаи, застанали пред входа на плевнята.

— Вие добре знаете къде е мъжът ви! — извика съдията. — Да, знаете! Иначе нямаше вече да сте облечена в траур!

Ала тя не го слушаше. Втурна се към униформените мъже, които се отдръпнаха, откривайки тялото на Стефано, проснато край локвата. За миг Мариуча се спря. Погледна съдията, после Ло Коко и накрая журналиста, който крадешком се взираше в лицето ѝ и записваше нещо в тефтера си. Внезапно се спусна към трупа и от гърлото ѝ се изтръгна нечовешки вик. Следователите напразно се опитаха да я

задържат. Отново проблесна светкавица. Очите ѝ се изпълниха с ненавист, тя се втренчи във фоторепортера, вдигна с две ръце полите си и плюейки в лицето му, изкрещя:

— Ето! Снимай и това! Копеле мръсно!

После изплака и се отпусна в ръцете на следователите, като продължаваше да стене, свила устни и отметнала глава назад.

Съдията и Ло Коко се спогледаха. Сега вече бяха сигурни, че няма да изкопчат нито дума от устата ѝ.

ВТОРА ГЛАВА

Мариуча бавно отвори очи. Намираше се в голямото имение на дон Анджелино Феранте. Седеше на пейката до стената в голата бяла стая, която ѝ напомняше за чакалня. Старата прислужница Кармела се приближи до нея и ѝ поднесе купа бульон. Мариуча едва-едва се усмихна, но не отпи от бульона.

Вгледа се пред себе си. В този момент Никола д'Амико, старият *consigliori*^[1] на фамилията Феранте, отвори тежката врата към кабинета на дон Анджелино. За миг Мариуча зърна свекър си, седнал в креслото зад писалището. После съветникът изчезна от погледа ѝ.

Когато д'Амико влезе в кабинета, дон Анджелино дори не се помръдна и продължи да седи, загледан в телефона на бюрото, сякаш всеки момент го очакваше да иззвъни. Изминаха няколко секунди, които ѝ се сториха безкрайни на фона на тягостната тишина, после се разнесе кратък припрян звън. Дон Анджелино се размърда и бавно вдигна слушалката.

За момент остана неподвижен, после затвори телефона.

Никола д'Амико го погледна в очакване да чуе от устата му името, което току-що му бяха съобщили: името на човека, който беше убил Стефано. Все така загледан в празното пространство, дон Анджелино произнесе с безстрастен глас:

— Гаспаре Ардиционе.

После попита:

— Чий човек е той, Никола?

Във въпроса му не прозвуча нито сянка от любопитство.

— На Билечи. Човек е на дон Сантино Билечи — отвърна д'Амико.

— Познаваш ли го?

— Вие също го познавате... Не го ли помните от сватбата?... Наричат го Тунизицеца... Долен тип!... — добави той.

— Тунизицеца значи! — промърмори сякаш на себе си дон Анджелино. Няколко мига остана замислен, после добави: — Къде са

синовете ми?

— Очакват ви...

— А Лучано?

— Пристигна.

— Ти ли му каза да дойде?

— Никой не му е казал. Сам дойде.

Дон Анджелино взе от кутията на масичката една недопушена тосканска пура и бавно започна да я пали. Отдавна желаше да види сина си, но сега съжеляваше, че повод за това беше станало погребението. Впрочем Лучано също като Стефано бе предпочел да решава нещата си на своя глава. Можеше да се каже, че се ожени и замина за Щатите против волята му. Момичето се казваше Барбара. Запознали се на плажа и американката бе проявила интерес към сина му, защото, изглежда, беше решила да приюти в леглото си първото хубаво момче, което ѝ попаднеше. Лучано беше преспал с нея, но това не беше достатъчен повод, за да му я доведе в къщата. Сутринта, когато дойде, за да му заяви, че иска да се ожени, дон Анджелино направо го съжали. По-късно Лучано му каза, че Барбара е дъщеря на милиардер, и той го изгони. Можеше и да преглътне, че синът му се е увлякъл и се жени за чужденка, но това, че бе стигнал дотам, да се легитимира чрез банковата сметка на тъста си, бе истински позор. Парите бяха най-малкото, което липсваше в семейството им, особено пък на Лучано. Едва по-късно дон Анджелино разбра, че онова, което желаше най-големият му син, бе да смени обстановката. Искаше да замине за Америка и Барбара се бе оказала подходящ повод, за да остане там. Не желаше нито да става адвокат, нито да живее от доходите на баща си. По характер беше прекалено независим, за да се подчини на суровите закони на фамилията.

Все пак дон Анджелино не се отказа да следи сина си, макар и от Сицилия. Мина известно време и Лучано му изпрати една снимка, направена пред басейна в двора на къщата му в Лос Анжелос, върху която със стрелка беше отбелязал спалнята им. После престана да се обажда. Приятелите от Америка му съобщиха, че шест месеца по-късно Барбара бе поискала развод и Лучано, останал единствено с куфарите си и няколко хиляди долара в джоба, бе тръгнал да обикаля из улиците на Ню Йорк.

Никола д'Амико беше на мнение, че в крайна сметка Лучано ще се завърне вкъщи, още повече че баща му беше дал нареждане никой да не му помага, ала дон Анджелино знаеше, че синът му няма да се върне назад. Той нямаше да понесе подигравките на братята си, а още по-малко бремето на неуспеха, за който многократно бе предупреждаван. Няколко месеца по-късно достигна информация, че след сбиване в един локал на 42-ра улица Лучано бе влязъл във войнството на Франк Палацоло. Приятелите в Ню Йорк бяха получили нареждане с нищо да не го улесняват, но не и да пречат на избора му. След време пристигна една бонбонiera, изпратена от самия Франк, което означаваше, че Лучано блестящо бе издържал кръщението в неговата фамилия. От този момент дон Анджелино се примири.

Досието на Лучано беше и дори сега си оставаше съвсем чисто. Можеше да се счита за американски гражданин и покрай Франк Палацоло бе стигнал до най-висок пост. Дон Анджелино с болка си помисли, че фамилията лека-полека се разпилява, и сега като че ли за първи път откри тази истина. Бе се борил да извоюва достойно място за синовете си в едно общество, срещу което се беше опълчил, а ето че двама от тях бяха решили да не се съобразят с него. Стефано се беше опитал да влезе в кръга на едрите предприемачи, като не потърси помощ нито от него, нито от хората, които самият той бе поставил на влиятелни постове, дори в Парламента. Лучано отиде в Америка и стана гангстер, без даже да се обърне към баща си.

Сега най-малкото и най-скъпото му момче беше натъпкано с олово и това потвърждаваше извода, че дон Анджелино правилно бе прозрял нещата. Времената се бяха променили и на бял свят се бяха появили куп безскрупулни хора.

Прекалено дълго беше кротувал, ала сега бе дошъл моментът да се размърда. Дон Сантино Билечи контролираше строителните терени в онази зона на Палермо, където бяха убили сина му, но заповедта за убийството в никакъв случай не бе негова. Освен че беше интерниран, той преди всичко му беше приятел и никога не би одобрил подобна мерзост към него.

За последен път бе видял дон Сантино Билечи на сватбата на Стефано. Бе се усамотил и седеше под колоните на навеса. Жена му Тереза бе наметнала коленете му с шал на шотландски карета и когато се доближи до него, дон Сантино се обърна, усмихна се тъжно и каза:

— Ех, Анджелино, старост-нерадост... Знаеш ли, от няколко дни насам непрекъснато ми е студено... Разбираш ли какво значи това?...

Дон Анджелино сви рамене.

— Само на младите никога не им е студено... На тях кръвта им е гореща, Сантино...

— Главите им са горещи на младите, Анджелино, главите... и в това е нещастieto...

— Младите са си млади... Искаш ли чаша вино?

Взе една чаша от подноса на сервитьора, който минаваше в момента край тях, поднесе я към устните си, отпи една глътка, продължавайки да гледа приятеля си в очите, след което му я подаде.

— Наздраве, Сантино... За нашето здраве, от което така много се нуждаем...

Никола д'Амико стоеше настрана, сякаш очакваше нещо.

— Кажи на момчетата, че идвам — погледна го дон Анджелино. Стана и бавно се приближи до прозореца. В двора видя дъщеря си Роза и мъжа ѝ Анджело Алиото, който разговаряше с няколко едри риби.

Никола д'Амико отвори вратата и застана на прага.

— Може ли още една дума?

— За Билечи ли? — попита дон Анджелино, сякаш прочел мислите му.

Д'Амико кимна умислен и добави:

— Той няма пръст в тази работа!

Дон Анджелино също кимна в знак на съгласие. На вратата се появи Мариуча; сълзите още блестяха в очите ѝ. Опитваше се нещо да каже. Д'Амико нежно я прегърна, за да я отведе, но дон Анджелино го спря с жест.

— Дон Анджелино... — заговори Мариуча с разтреперан глас, — дон Анджелино, убиха мъжа ми... застреляха го като куче... Казвах му: Стефано, да продадем къщата... Какво друго да правим? Нека я продадем... А той: престани да се бъркаш в тези работи... Нищо не могат да ми сторят!... Знаят кой е баща ми!... Аз съм син на дон Анджелино Феранте, а това значи, че никой нищо не би посмял да ми стори!...

Дон Анджелино застана пред нея и тя смирено наведе глава. После повдигна към него очи и отново проплака:

— А ето, че те убиха сина на дон Анджелино!... Убиха го!

Дон Анджелино докосна с пръсти лицето ѝ, изтри сълзите и кимна с глава на Д'Амико:

— Кажи на сина си Мазино да я заведе вкъщи... Той ще отговаря за нея... като за моя дъщеря!...

И не се помръдна от мястото си, докато не видя вратата да се затваря зад тях.

[1] Consigliori (ит.) — съветник, вторият по ранг след главата на мафиотската фамилия. — Б. пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Лучано, Масимо, Лука и Д'Амико чакаха в просторния хол.

Лучано се приближи до барчето, потърси да си налее уиски и след като не намери, напълни чашата си с марсилско вино. Чувстваше се изнервен и потиснат в тази привидно спокойна, но всъщност твърде напрегната атмосфера. Вече беше отвикнал от порядките във фамилията и от тези моменти, в които търпеливо трябваше да чакат благоволението на баща им да ги уведоми за решението си. Дразнеше се, че дои Анджелино играе на криеница със синовете си, като ги оставя сами да се досетят за избора или стратегията му, които никога не подлагаше на обсъждане.

От дълго време живееше далеч от тази къща. Вече самият той можеше да се счита за шеф и сега дори самата церемониалност на този своеобразен военен съвет провокираше темперамента, който бе формирал у себе си в съвместната си работа с Франк Палацоло. Погледна брат си. Масимо пушеше мълчаливо в ъгъла на стаята. Беше още момче и едва ли можеше да се иска нещо повече от него. Очакваше какво ще каже баща му, сякаш щеше да чуе гласа на оракул. Лучано почувства истински порив на нежност към него. Обърна се към братовчед си и срещна погледа му. Знаеше, че Лука вече го счита за чужденец и в никакъв случай няма да го подкрепи.

Години наред Лучано се бе възхищавал от братовчед си, изпадале във възторг от силата и решимостта му, подражаваше му и се опитваше да му съперничи по твърдост, следвайки го сляпо, както би следвал всеки друг, извоювал си пред него авторитета и името на железен човек. Сега обаче си даваше сметка колко ограничен е Лука. Може би наистина беше най-хитрият във фамилията, ала не притежаваше нито трезвата невъзмутимост на Масимо, нито мъдростта, а още по-малко ума на баща му. В Ню Йорк Лучано познаваше куп такива като него, склонни да решават всяка ситуация по най-драстичния начин, чиято глупава жертвоготовност и самонадеяност произтичаше от самочувствието им, че няма по-силни и

по-ловки от тях. Всички те завършваха по един и същ начин: натъпкани с олово или пуснати с камък на врата в Хъдсъновия залив.

По всичко личеше, че именно Лука щеше да наследи империята на дон Анджелино в Сицилия, ала едва ли щеше да я задържи за дълго. Тези разсъждения пораждаха у Лучано чувство за вина и го изпълваха с печал. След смъртта на баща си Лука бе израсъл заедно с тях и дон Анджелино го беше възпитал в онзи дух на отговорност, характерен за всички членове на фамилията. Сгрешеше ли един — плащаха всички; пострадаше ли един — цялата фамилия беше пострадала. Дон Анджелино непрекъснато повтаряше, че синовете му трябва да се чувстват като пръстите на ръката, без обаче да уточнява, че тази ръка му принадлежеше по право и че единствен той по своя воля можеше да я пуска в действие.

— Сега вече знаем кой е — каза д'Амико и гласът му прозвуча съвсем равнодушно, сякаш съобщаваше някаква незначителна новина. — Гаспаре Ардиционе, познат е на всички ни — добави той. — Не друг, а точно компанията на Билечи разпределя всички парцели в района, но все още не знаем дали зад него стои самият дон Сантино. Ардиционе е поискал имението на Стефано, не го е получил и го е убил.

— Все едно, виновен е дон Сантино, щом негови хора са убили Стефано. Той ръководи фамилията Билечи!

Изричайки тези думи, Лука гледаше в земята, бавно потриваше бузата си и за всички бе ясно, че е готов, без да му мигне окото, да обяви война на най-крупния строителен предприемач в Палермо и на човека, който винаги се бе представял за техен приятел.

— Билечи не е замесен!

Дон Анджелино стоеше на вратата и Никола д'Амико, без да иска, издаде задоволството си от думите му.

— Не мислиш ли, че преди да обявим война, бихме могли да поискаме намесата на Гризанти? — попита Лучано.

Лука рязко се извърна към него, сякаш бе получил плесница.

— Какво ти става? Да не би въздухът на Ню Йорк да те е размекнал? — едва ли не с презрение каза той. — Ние пред никого няма да си свалим гащите. Камо ли пък да преговаряме с Гризанти! Това тях не ги засяга.

Лука направо бе побеснял. Хвърли решителен поглед към дон Анджелино, сякаш очакваше да получи похвала, после стрелна с очи

братовчед си, с което искаше да му покаже, че двамата са замесени от различно тесто. Без да го удостои с внимание, Лучано се обърна към баща си:

— Накарай го да престане, защото започва да греша. И му кажи да говори по-малко — спокойно наблегна той на последните думи. Правеше голямо усилие да се овладее.

— А ти какво друго предлагаш, освен помощта на приятелите си? — подхвърли дон Анджелино.

Лучано видя блуждаещия поглед на Масимо, умислената физиономия на Никола д'Амико и разбра, че няма да получи подкрепа. Единствената причина, която го караше да им внушава благоразумие, беше съзнанието, че едно необмислено действие от тяхна страна щеше да предизвика война между трите най-могъщи клана в Сицилия, а това пък би довело до отрицателни последици и в Щатите, където много хора биха пожелали да видят какво става тук и да се намесят най-малкото заради собствените си интереси.

Погледна баща си в очите и направи усилие гласът му да прозвучи сдържано и спокойно:

— Нека разговаряме с Билечи. Ако не се съгласи да изкупи вината си, за всички ни ще е ясно, че зад това нещо стои той, и тогава ще знаем, че правото е на наша страна.

— И колко още от нас ще загинат, докато чакаме да докажем правото си пред Гризанти? Защото ти май искаш да им даваш сметка, така ли е? — нахвърли се Лука върху него. Лучано съзря в очите на баща си сянка на разочарование.

— Ако се нуждаете от доказателства за това, че не ме е страх, аз сам ще се заема с този Ардиционе — огорчен каза той.

— Няма какво да доказваш — отвърна дон Анджелино. — Моите синове никога от никого не са се страхували, иначе... — сниши той глас — иначе не биха били мои синове. С Ардиционе ще се заеме Лука. Сега ти прекалено биеш на очи. Знаят, че си тук, и те следят. Лука ще действа веднага след като си заминеш. После ще чакаме да видим как ще се развият събитията. Виновен или не, дон Сантино е този, който трябва да направи първата крачка. В това ти си прав, но и братовчед ти има право, че могат да последват и други убийства. Това означава, че трябва да сме нащрек. Стефано е мъртъв, защото те искат земята му и няма да се откажат от нея. Преди обаче да предприемат следващия си

ход, ще се опитат да преговарят отново и това ще бъде сигнал за нас. Ти какво ще кажеш, д'Амико?

Д'Амико гледаше в земята.

Дон Анджелино се обърна към Лука:

— Пригответе се за събота, тогава изплащат заплатите. Вземи и Мазино. Масимо ще остане вкъщи. Още не му е дошло времето. И не забравяй касата, иначе и карабинерите ще се досетят, че става въпрос за отмъщение. Естествено ти, Лучано, ще си тръгнеш преди това, както вече решихме.

Говореше с тон, недопускащ възражения. Що се отнася до подробностите, Лука щеше да ги обсъди по-късно с Никола д'Амико.

— На погребението не искам да има много цветя. Само от фамилията — обърна се той към съветника. — Съобщи на приятелите ни, благодари им от мое име, но им кажи да не се чувстват задължени да идват. Освен това те моля да придружиш синовете ми до гробището.

Д'Амико потрепери, сякаш тези думи го бяха ударили. Не очакваше, че дон Анджелино няма да присъства на погребението на сина си, ала щом така бе решил, знаеше, че всякакви въпроси са излишни. Дон Анджелино, изглежда, прочете мълчаливото му недоумение, защото добави тихо, сякаш на себе си:

— Не аз трябва да оплаквам смъртта на сина ми.

Стана и тръгна към вратата. Лука и съветникът го последваха. Лучано остана на мястото си и промърмори, без дори да извърне глава:

— Заминавам утре сутринта. Палацоло пристигна заедно с мен. Искан да те види.

— Кажи на Франк, че довечера ще го чакам — отвърна баща му и излезе, съпроводен от малкия си щаб.

Лучано се отпусна в креслото, отпи голяма глътка от марсилското вино и се почувства още по-зле в тази къща, която някога бе принадлежала и на него. Баща му беше наредил да стои настрана от събитията не защото полицията знаеше, че се е завърнал. Дон Анджелино никога не се бе съобразявал с полицията и едва ли възрастта го беше направила по-предпазлив. Очевидно не желаше да създава впечатление, че се нуждае от помощта на външен човек, за да решава проблем на фамилията, та дори и ако това беше смъртта на собствения му син.

Лучано срещна погледа на Масимо. Досега брат му не бе казал нито дума. Навярно беше свикнал с ролята на свидетел.

— Кажи ми, в дома ти в Ню Йорк живеят ли с тебе жени? — попита Масимо.

Лучано се усмихна на наивния въпрос и погледна брат си с любопитство.

— Защо питаш?

— Ами така. Иска ми се един ден да ти дойда на гости. Америка ми харесва.

— Е, в такъв случай ела, когато пожелаеш. Домът ми ще бъде и твой.

— Сигурен ли си, че няма да ти преча?

— Ако заварим някоя жена, ще ѝ кажеш да се разкара за известно време или да си намери приятелка — усмихна се Лучано. — Знаеш ли, ако излезеш на разходка около пет следобед по Пето авеню, ще срещаш само жени. И то най-красивите на света.

Масимо гореше от желание да му зададе още въпроси, но не посмя. Лучано извади от джоба си изящна златна табакера.

— Искаш ли цигара?

Взе си една и хвърли табакерата в коленете на брат си, който я улови във въздуха.

— Вземи я! За спомен от брат ти. Харесва ли ти?

Изглеждаше щастлив от внезапната си идея.

Масимо кимна утвърдително. Беше смаян. Лучано не го остави да продължи. Заговори с тих повелителен тон и Масимо веднага разбра накъде ще поведе разговора. Започна да му разказва за живота си и за началните си трудности в Ню Йорк, после възбуди въображението му, описвайки успехите си. Америка беше друг свят, свят за младите и за онези, които искат да постигнат нещо в живота. Масимо вече нямаше за какво да стои като вързан за креслото на баща си. Време беше да тръгне на път, да пообиколи и разгледа света и да си потърси място под друго небе, а не под сянката на фамилията, задушаваша го с куп догми.

— За разлика от Лука ти не си лишен от амбиции — продължи Лучано, — а не приличаш и на баща ни. Тук ти никога няма да станеш дон, защото това е един свят, който си отива. От друга страна, не би се примирил да завършиш живота си като дребен провинциален мафиот. Стефано проумя това и отиде да живее в града, но реши да действа сам

и сгрещи. Сега вече вървят само чистите игри или поне онези, които минават за такива. Баща ни положи куп усилия, за да изпрати в Парламента свои приятели, похарчи пари и власт, за да си осигури услугите им, а други хора направо ги купуват и си правят такива закони, каквито си поискат. Дон Анджелино никога не е пренебрегвал интересите на дребните хора, а такива като Гризанти и Билечи дори не си дават сметка, че те съществуват. Дон Анджелино винаги е ръководил фамилията, както се управлява държава... А държавата е тази, която строи и железниците, за да могат всички да пътуват с тях, макар това допълнително да утежнява бюджета ѝ. Частникът, който се интересува единствено от собствените си интереси, не строи железници или ако такова нещо му дойде наум, то е само когато ще спечели от тях. Разбираш ли разликата?

Масимо го слушаше, без да го прекъсва, и си даваше сметка, че поне в едно нещо Лучано е прав. Очевидно щеше да е добре да замине някъде, и то не за да се залови с нещо в Америка, а за да се отърве от безнадеждните предразсъдъци, тегнещи над хората около него.

Няколко години далеч от къщи бяха достатъчни на Лучано, за да се отърси от първоначалната си закваска. На Масимо му се стори, че така изглежда свободата, и почувства, че се изпълва с възхищение към брат си. Фамилията беше голяма и единна, такава, каквато я желаше дон Анджелино. Ако той не беше поел в ръцете си отговорността за решенията, синовете му цял живот щяха да продължат да се карат, както се случва със съветниците на големите акционерни дружества, разделени в мненията си по въпроса къде е по-изгодно да се инвестира капиталът, или пък като чужди един другиму хора, което в крайна сметка е едно и също. Масимо се чувстваше различен от останалите и ако преди малко си беше мълчал, то не бе, защото нямаше какво да каже или че разговорът не го интересуваше. Едно от нещата, останали в него от възпитанието на дон Анджелино, беше отговорното му отношение към мълчанието. Преди много години, първия път, когато се опита да заговори на масата, баща му го прекъсна с думите: „Нещо важно ли имаш да кажеш?“ Той поклати глава. „В такъв случай запомни, че винаги е по-добре да слушаш другите: така ще изпитваш удовлетворението сам да си вадиш заключения.“

Юношеството му беше изпълнено с подобни случаи. Веднъж баща му го помоли да му извади от библиотеката *Историята на*

света. Той се покатери на един стол, за да достигне до най-горния рафт, където се намираще книгата, но дон Анджелино дръпна стола под краката му и той падна. Тогава, макар и с цената на доста сълзи, Масимо получи още един урок:

— Запомни: в живота никому не се доверявай, дори и на баща си.

Освен всичко останало дон Анджелино беше научил синовете си никога да не плачат. Това стана в деня, когато Стефано се прибра вкъщи със счупена глава.

„Кой беше?“ — попита баща му. „Филуцу“ — отвърна Стефано. „А ти какво му направи?“ „Нищо. Той избяга“ — отвърна Стефано и вдигна очи към баща си, който го гледаше с укор. Тогава дон Анджелино накара Лучано да набие брат си, за да го научи, че когато го сполети беда, незабавно трябва да търси изход, защото в противен случай може да се стигне и до най-лошото. После се изтегна в креслото си, повика Стефано да застане пред него и докато синът му плачеше, нещастен като жертвен агнец, той заговори: „Не плачи или поне никога не се издавай, че плачеш, защото, видят ли те в това състояние, другите ще решат, че не си способен на нищо повече, и ще ти сторят още по-голямо зло. Ако ли пък имаш повече късмет, ще те съжалят. Е какво, ти това ли искаш от хората? Никога в никого не бива да предизвикваш съжаление. Погледни ме: истина ли е, че нямаш нужда от съжаление?“

След тези думи му изтри сълзите с носната си кърпа, даде му петдесет лири и каза: „Научи се да се усмихваш, когато ти се плаче. Такива моменти ще имаш често в живота. Като те виждат, хората ще си мислят, че каквито и други злини да те сполетят, те само ще те направят още по-силен.“

Тези времена отдавна бяха отминали. Може би Лучано беше прав, но и той никога нямаше да стане дон. Двамата с Франк Палацоло плащаха на хората си като на счетоводители от данъчния отдел, грижеха се да задоволяват нуждите им и ги използваша съобразно своите интереси. За брат му най-важното не беше самата власт, а онова, което произтичаше от нея. Ето затова той никога нямаше да стане истински дон, защото властта на един дон се гради не върху страха, а върху уважението.

Сега обаче моментът не беше подходящ да се впуска в размишления за несъответствията и различията помежду им. След

убийството на Стефано повече отвсякога трябваше да си подадат ръка. Никой повече не биваше да изменя на фамилията.

Тъкмо това съзнание, съзнанието за предопределеност, за фаталните предзнаменования на съдбата, го изпълваше с тягостни мисли. А в същото време Лучано му предлагаше да замине, да отпътува с него в Щатите и Масимо бе сигурен, че дон Анджелино няма да се възпротиви. Стана, загаси цигарата си и каза:

— Бъди спокоен, рано или късно ще дойда в Америка. Ще дойда — повтори той.

Знаеше обаче, че не говори истината.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Домът на дон Анджелино Феранте самотно се издигаше на хълма, на километър от селото. Терасите му гледаха отвисоко към цялата прегоряла от слънцето долина, пронизана в далечината от автомагистралата.

Тук, от своя наблюдателен пост, в годините, когато върлуваха всякакви банди, дон Анджелино следеше камионетките на карабинерите и придвижването на колоните от блиндирани автомобили на път за решителното сражение с бандитите, укрепил се из чукарите, което така и не се състоя. В такива моменти от къщата излизаше човек, хукваше нагоре по тесните конски пътеки, за да предупреди бегълците, и те се разпръсваха и се прибираха в селото или се скриваха из пещерите. Сега, когато из планините вече не бродеха бандити, къщата на дон Анджелино се бе променила и бе заприличала на извънградска вила. В средата на просторния хол се издигаше огромна железобетонна колона, в която като в хралупа се разполагаше камината. Като едно островче тя разделяше стаята на три къта, пестеливо мебелирани с няколко дивана, кресла и една малка библиотека. От лявата страна в дъното се разполагаха голямата кухня, килерите и избата, а от другата страна — спалните и кабинетът на дон Анджелино.

На горния етаж имаше още спални, сервизни помещения и там се намираха детските стаи, както ги наричаше Кармела, старата прислужница. Разбира се, отгоре също се излизаше на терасата. Тя беше обезопасена с висок зидан парапет, осеян с малки шестоъгълни отвори, които освен че разчупваха скучната фасада на сградата, представляваха и удобни бойници. В задния двор имаше зеленчукова градина, зад която няколко хектара от терена бяха оставени съвсем голи, така че ако някой безумец решише да напада къщата от тази страна, трябваше да се придвижва на открито близо цял километър. На покрива в широки метални ниши беше инсталирана система от мощни

прожектори, нещо като киностудийна рампа, която в случай на нужда можеше да осветява всичко наоколо с почти дневна светлина.

Франк Палацоло видя прожекторите включени преди една година на сватбата на Стефано. Беше великолепен празник и той се бе забавлявал повече от всички останали, преоткривайки с любопитство един свят, който отдавна-отдавна беше оставил зад себе си. Да присъства на сватбата го бе убедил Лучано. В един момент до него се приближи дон Анджелино: „Благодаря ти, че дойде, Франк... — После се усмихна и добави: — и че доведе сина ми...“ „Е, Анджелино, Америка е далече... — отвърна Франк, — но приятелите си остават приятели, а синовете са нещо повече от всякакви приятели.“ „Татко — намеси се Лучано, — не ти ли се случва от време на време да мислиш за Америка? Толкова големи неща могат да се направят там... В бизнеса, имам предвид“ — уточни той, потривайки пръсти. Тогава дон Анджелино отвърна: „А ти не чу ли какво каза Франк?... Америка е далече. — После посочи дон Емилио Гризанти, който тъкмо се приближаваше към тях, и добави: — Защо не разговаряте с дон Емилио? Когато чуе да се говори за пари, ушите му винаги щръкват. Така ли е, Гризанти?“ „Какво, пари ли има за печелене?“ — намеси се дон Емилио Гризанти. „Винаги има пари за печелене“ — отвърна Лучано, пъхайки в устата си някакви таблетки. „Лучано, парите не се печелят, парите просто се отмъкват.“ „Добре го каза, дон Анджелино“ — съгласи се Гризанти, а дон Анджелино продължи: „Франк, ти още ли не си предал този урок на сина ми?... На какво тогава си го научил в Америка? Само да пие витамини ли?“

Сега дон Анджелино се беше навел отсреща в градината и с педантично старание береше узрелите тиквички. Подаде кошничката на Кармела, която изцяло беше погълната да следи всяко негово движение, и каза, че не е лошо да се прибират вече. Смрачаваше се и въздухът се изпълваше с влага.

Франк се усмихна при мисълта, че приятелят му бере тиквички на свечеряване, и го последва в кабинета му.

Кармела му наля чаша марсилско вино, после подаде на господаря си влажна кърпа, с която дон Анджелино си избърса ръцете, преди да се отпусне в креслото.

Франк Палацоло беше човекът, който преди повече от двадесет години беше избран от приятелите в Ню Йорк, Чикаго и Детройт да

преговаря с главите на големите сицилиански фамилии за придвижването на съюзниците след дебаркирането им. Когато пристигна тук, Франк съгласува с дон Анджелино етапите на операцията, която трябваше да се проведе като мирна окупация на острова, и двамата уточниха плана за прикриване на висшето командване на съюзниците. Няколко дена след дебаркирането Франк отново се появи пред приятеля си, но този път с танк и облечен в американска униформа. Дон Анджелино също се качи в танка. Така двамата заедно прекосиха цялата провинция начело на моторизираната колона и населението, виждайки дон Анджелино, посрещна с овации появата на войските.

Подкрепата на дон Анджелино и на останалите глави на фамилиите позволи окупацията да мине без нито един изстрел. В замяна на това дон Анджелино окончателно си спечели авторитета на „Големия баща“.

Американците разтвориха вратите на затворите в острова и пуснаха на свобода всички „момчета“, изпратени там няколко години по-рано след една грандиозна акция на полицията, оставила трайни спомени у хората. Освен това приятелите на дон Анджелино си спечелиха чисти съдебни досиета и кметски постове във всички села, където големите фамилии желяеха да си възвърнат изгубеното влияние. Ала сътрудничеството със съюзническите сили продължи и в други посоки. Франк, който беше акредитиран към всички американски щабове в Италия, пръв постави основите на далеч доходни дейности. Със своята ненаситност черният пазар бе придобил колосални размери. От острова към пазарите на цяла Южна Италия се отправяха тонове брашно, олио, зеленчуци, сол, снабдени с редовни документи, и тъкмо по това време доходите на дон Анджелино станаха безконтролни. Той оглави голяма контрабандна организация, покриваща цяла Южна Италия, и се насочи към пласирането на излишъците от военните доставки. По-късно монтира линия за производство на месни произведения. Снабдяваха го „момчетата“, които продължаваха да се прехранват от кражба на добитък. Последва времето на фабриките за салами, колбаси, вина, инвестиции в предизборната борба, влезе и в големия бизнес на търговете в обществения сектор из цялата провинция.

Още на следващия ден след дебаркирането на съюзниците бяха положени основите за създаването на обширна средиземноморска зона за търговия с наркотици. Дон Анджелино не пожела да си цапа ръцете с тази работа и фамилията Гризанти окупира целия сектор.

Макар и в последните години дон Анджелино да бе разделил с някои от осемнадесетте фамилии, съставляващи каймака на сицилианската мафия, голяма част от секторите, в които имаше изключителни интереси, той все още можеше да се счита за символ на онова, което наричат глава на фамилия. Говорейки за него, мнозина просто се ограничаваха да казват „лично той“ и не си позволяваха да го назоват по име дори когато искаха да уведомят останалите за решенията му. „Лично той реши, лично той би се зарадвал...“ И за всички бе ясно, че авторитетът му се градеше изцяло върху установените закони.

Разбира се, властта му беше създавала и много неприятели, ала дон Анджелино винаги се бе справял с тях и след няколко по-категорични предупреждения вече никой не посмя да надигне глава срещу него поради основателните опасения от риска да я изгуби. Няколко пъти го бяха ранявали, но както той сам казваше, дори и куршумът е дребна работа, стига да успееш да оздравееш от него. На три пъти беше подвеждан под отговорност в обвинения за убийство, но и трите пъти като по чудо се бе отървал поради липса на доказателства, макар че десетина свидетели бяха вкарани в затвора за лъжесвидетелство.

Много години преди това, когато още не беше дон, а едва бе преминал момчешката възраст, беше успял за осем месеца да се запознае с обстановката в затвора и се бе зарекъл това никога повече да не се повтори. По онова време все още беше телохранител на дон Чичо Скализи. Дон Чичо, човекът, който по-късно щеше да направи и него самия дон, беше най-влиятелната личност в цялата провинция, а Анджелино Феранте — най-добрият стрелец в цяла Западна Сицилия.

Един ден стадото на Нене Торегроса, един незначителен дон, въпреки многократните предупреждения отново влезе в пасищата на дон Чичо Скализи. Анджелино видя един от хората на Торегроса да прескача зида между двете имения и без да се колебае, изтича до къщата и откачи пушката от пирона. Чувстваше съвестта си чиста: няколко пъти бе казвал на Козимо Камарата, че хване ли го у тях, ще го застреля. И така, вдигна пушката и спокойно се прицели. Куршумът

отнесе ухото на Козимо и от този момент хората го нарекоха „Глух петел“. Срещу Анджелино беше заведено дело за опит за убийство, ала той се яви пред съдията и му обясни, че ако е искал да убие овчаря, е щял да го простреля в средата на челото, че това е било просто предупреждение и тъкмо затова само му е откъснал лявото ухо, иначе никога не би го пропуснал. Съдията нареди да се направи инсценировка и когато Анджелино повтори изстрела със същата пушка и от същото разстояние срещу подвижна мишена, съдията беше принуден да се съгласи с него, смени алинеята и го подведе под отговорност за тежка телесна повреда. Резултатът: точно осем месеца затвор. Адвокатът Спатаро не успя да постигне нищо повече.

Сега двамата приятели седяха в кабинета на дон Анджелино, изчерпали вече общите спомени. Франк увери дон Анджелино, че всичко покрай Лучано е наред, и дон Анджелино го изслуша, без да каже нищо. После стана и отново му напълни чашата с марсилско вино. Имаше сведения, че Франк Палацоло не беше дошъл в Сицилия само за да му изкаже съболезнованията си. Предишния ден се беше срещал с Гризанти и дон Анджелино не се съмняваше, че Франк има намерение по-отблизо да поогледа канала за трафика на наркотици в средиземноморската зона. Лучано бе премълчал тази подробност, тъй като знаеше отношението на баща му към нея, ала ако си мислеше, че целта на пристигането им може да убегне от контролната мрежа на дон Анджелино, значи, че бе започнал да го подценява. А това дон Анджелино не можеше да му го прости.

Приближи се до Франк.

— Всичко наред ли е в Сицилия?

Франк веднага схвана какво има предвид приятелят му, но се направи, че не го разбира.

— Не можем да се оплачем — усмихна се той.

— Направи ми една услуга като на приятел — помоли го дон Анджелино и в гласа му прозвуча особена нотка. — Дръж сина ми настрана от тази работа... Ако, разбира се, все още е възможно — добави той след кратка пауза, сякаш говореше на себе си.

Франк го погледна, без да отговори.

ПЕТА ГЛАВА

Желанието на дон Анджелино беше изпълнено. На погребението нямаше нито много цветя, нито много роднини, въпреки очакванията на полицията то да се превърне във внушителен израз на солидарност.

Кинокамерите на оперативния отряд, замаскирани в безобидни на вид камионетки, трябваше да се задоволят само със съкрушените физиономии на вдовицата и братята на Стефано Феранте. Нямаше нито един излишен венец, нито пък някое от лицата, поддържащи тясна връзка с голямата фамилия. След погребението обаче в кабинета на дон Анджелино се проточи върволица от хора, дошли да докажат своята преданост и в мълчалива прегръдка да предложат приятелството си и да изкажат съболезнованията си.

След като уточни с д'Амико подробностите по нападението над строителната площадка, Лука се прибра в стаята си. Изтегна се на леглото и загаси лампата, макар да знаеше, че няма да заспи. Сега всичко беше в ръцете му. Знаеше, че никой не е в състояние да му отнеме правото именно той да потърси възмездие за фамилията, и въпреки това не се чувстваше горд.

Усещаше всичките си мускули схванати и пренапрегнати както винаги, когато му предстоеше сблъсък, от който никой няма да излезе невредим, ала не изпитваше никакво вълнение, тъй като още от дете дон Анджелино го беше възпитал да влиза в конфликти и да се бие единствено когато правото е на негова страна. Именно то му даваше увереност, че ще победи.

Опита се да извика в тъмнината образа на Гаспаре Ардиционе и пред очите му изплуваха чертите на един подигравателен, високомерен човек, човек без страх от нищо, но и без респект към никого и това, че той се бе превърнал в негов смъртен враг, му се стори естествен завършек на отношенията им, започнали толкова отдавна.

Ардиционе беше идвал един-единствен път в имението им, в деня на света Розалия, преди сватбата на Стефано. Появи се на вратата на кухнята, където Лука по риза, запасан в престилка, пържеше риба за

стотината приятели, настанени в градината, и тъкмо вадеше от огромния тиган зачервените късове. Гаспаре го изгледа с обичайния си подигравателен поглед и поклати глава. Лука току-що беше приготвил порцията за дон Анджелино и я даваше на Пиетро Кораца да му я отнесе, когато чу гласа на Ардиционе: „Браво! Както винаги първата порция е за най-важната особа. Дипломацията си е дипломация и йерархията трябва да се спазва дори когато пържиш риба. Браво... Ами ние, по-маловажните, ще успеем ли да се доредим и да опитаме от тази риба? И кога ще стане това? Когато изстине ли?“ Ардиционе говореше на провлачения си диалект и не преставаше да го гледа иронично. Лука не каза нищо, макар че в онзи момент направо му идваше да го застреля. Последва пауза. „Е какво, готвачът не иска да говори, така ли? Кажу, Лука Феранте, кога и ние, простосмъртните, ще опитаме от тази риба?...“ Накрая Лука проговори и от устата му се изля цялата му ненавист: „За теб няма да има от тази риба, Гаспаре Ардиционе! На тебе тази риба не ти понася!...“ „Сигурен ли си, че няма да има за мен, Лука? Наистина ли мислиш така?“ „Да, Ардиционе. Може да се задавиш от нея!...“ „Е, щом казваш, че ще ми стане лошо, няма да ям, още повече че аз винаги слушам приятелите си и гледам да им угодя... Така че не се тревожи, моята риба ще я изядеш ти, Лука... Това е най-малкото, което бих могъл да направя за един... приятел. Хайде, целувам ти ръка.“ Ардиционе махна с ръка и излезе от кухнята.

Това беше човекът, когото трябваше да убие.

Нямаше да му е лесно. Гаспаре Ардиционе беше изтъкан от жестокост. В едрата му фигура се криеше невероятна ловкост, лицето му беше широко и разлято, а с огромните си чепати ръце беше затворил устата на не един и двама нещастници. Беше амбициозен и безскрупулен, което го правеше още по-опасен. В занаята бе влязъл още като момче, когато беше изпокрал километри медна жица от немските оръжейни складове. Пропълзляваше под телените мрежи на няколко метра от ботушите на патрулите, промъкваше се в огромните хранилища, където бяха складирани стотици бомби, развиваше детонаторите им и с риск да вдигне всичко във въздуха изваждаше медните навивки. На следващия ден ги продаваше из Шанхайския пазар — най-бедната зона на Палермо — и носеше парите вкъщи. Така си спечели славата на порядъчно момче. С годините се промени и амбициите заедно с готовността му на всичко го отведоха във

фамилията на Санте Билечи, където по най-бързата процедура стигна до върха.

Бойното си кръщение получи през 1958 година по време на раздора между Вито ла Плака и Санте Билечи, когато изби братята Буфардо, чиито интереси бяха в контрола на търговията с електродомакински уреди — един монопол, който Гаспаре успя впоследствие да завоюва за своя дон.

По онова време Ла Плака бе считан за недосегаем благодарение на репутацията, спечелил си с атентата над един от двамата съветници на Билечи, когото зверски бе убил в неговата „Джулиета“ с револверен изстрел от упор, който прониза главата му от едното ухо до другото.

Автомобилът се разби в една ограда и първите, притекли се на помощ, видяха шофьора, захлупен върху волана с окървавена глава, и решиха, че това е вследствие на катастрофата. Чак когато го натовариха в линейката, лекарят от „Бърза помощ“ установи, че пострадалият е получил „правосъдие“ чрез револверен изстрел, преди автомобилът да изхвърчи от платното. Това беше началото на войната. Макар че и заповедта за наказателна акция срещу съперника бе подадена от Билечи, все още не се бе стигнало до самия план поради някои трудности в осъществяването му. Ла Плака прекарваше по-голямата част от времето си в една мелница, непревземаема като крепост, неотлъчно пазен от братята Буфардо — двама от най-добрите телохранители в цяла Западна Сицилия, — така че организацията трябваше да бъде наистина безупречна. Тогава Ардиционе поиска да се заеме с операцията.

Даваше си сметка, че с братята Буфардо би могъл да се справи единствено ако ги изненадаше, но, от друга страна, беше абсурдно да се мисли, че ще влезе с гръм и трясък в мелницата, без да се изложи на сигурна смърт.

Една сутрин нареди да бъде откраднато едно такси и когато то пристигна да го вземе от къщи, шофьорът — младеж, когото Билечи бе извикал от Милано, за да не бъде разпознат — видя пред себе си един съвършено неузнаваем Ардиционе. Беше си залепил черни мустаци, облечен бе в елегантен светъл костюм с лъскава подплата и носеше мека шапка, придаваща му вид на високоуважавана личност. Минута по-късно автомобилът пое към мелницата.

Ардиционе си бе направил сметката точно. Знаеше, че никой от престъпния свят не беше използвал досега такси и че пазачът на входа, респектиран от вида му, нямаше да ги спре. Щеше да го вземе за чужденец, след като пътува с такси, и да го пропусне през тунела, без да уведоми дирекцията.

Пазачът огледа подозрително пътниците в автомобила, но ги пропусна да влязат. Камионите все още не бяха пристигнали да товарят и за няколко секунди таксито спря пред широко остъкления вход на дирекцията. Часът беше три следобед. По-младият Буфардо четеше вестник зад стъклената кабина, а брат му стоеше на вратата и пушеше цигара.

Младежът слезе от колата и със съвсем професионален жест отвори задната врата. Братът, който пушеше, смачка с крак угарката и сложил ръце на кръста, се отправи към посетителя, чието лице не можеше да види, понеже шофьорът го закриваше. Ардиционе стреля без дори да слезе от таксито. По-възрастният брат беше покосен в момента, когато посегна към колана си да извади пистолета. Другият се хвърли настрана, изстрелвайки един куршум в челото на младежа от Милано, ала вторият изстрел застина в цевта му. Автоматичният откос на Гаспаре Ардиционе го закова на пода. Вито ла Плака прояви неблагоприятно поведение и се опита да избяга през страничния изход. Ардиционе го забеляза как се мъчи да се покатери по една стълба зад чувалите с брашно и без никакво усилие го свали с един изстрел. Пазачът не се виждаше никакъв. Ардиционе натовари в таксито трупа на младежа от Милано, мина през тунела и излезе на открито. Никой не го бе видял. Нямаше да има други жертви.

Ардиционе се надяваше след тази акция да бъде произведен от редови в десетник, ала дон Санте Билечи бе на друго мнение. Награди го щедро, изпрати го за няколко месеца да смени климата в Германия, но го остави в бойните редици, обяснявайки му, че едно евентуално повишение със сигурност би го поставило пред възмездието на фамилията Ла Плака, а случилото се би трябвало да изглежда в техните очи като обикновена наказателна експедиция, проведена от редовите му войници: така оцелелите биха били още по-силно впечатлени. Санте Билечи остана без конкуренти на пазара, който го интересуваше, а Гаспаре Ардиционе се опита да забрави разочарованието си, прекарвайки няколко разгулни месеца в Германия,

откъдето си доведе и жена, която не разбираше нито дума италиански. Изглежда обаче, Гаспаре желаше тъкмо това, след като още от първата вечер в Бавиера, когато Инге го бе приютила в леглото си, двамата не бяха разменили нито дума.

През следващите години славата му на екзекутор се утвърди, ала той си остана вечно недоволен. Билечи беше спрял кариерата му. Непрекъснато му повтаряше, че все още е прекалено млад и невъздържан, за да командва, и че дори и да стигнеше до поста, който желае, нямаше да издържи дълго. Иначе задоволяваше всичките му желания, обсипваше го с пари, но продължаваше да го използва като екзекутор. Дори след като Ардиционе сам започна да се занимава с предприемачество, пак остана да тъпче на едно място и на всички поважни събрания продължаваше да стои пред вратите наред с обикновените войници.

Една вечер Николози, съветникът на фамилията, го повика при себе си.

Дон Сантино Билечи беше взел решение да го произведе десетник.

Гаспаре Ардиционе дори не се и усмихна. Задоволи се само с полагаемите се благодарности и отиде да направи проверка на поверената му „войска“, сякаш ставаше дума да приведе в ред някакъв архив, който отдавна му принадлежеше. Това беше достатъчно за Сантино Билечи да си даде сметка, че най-добрият му телохранител окончателно се е главозамаял. Знаеше, че Ардиционе се стреми да стане предприемач, за да участва в разпределението на значително солидни печалби, и не се изненада, когато съветникът му довери тази информация. Задоволи се само с няколко уклончиви обещания и уверението, че лека-полека всичко ще си дойде на мястото.

Дон Сантино беше угрижен. Преди няколко дни беше постъпило искане да бъде интерниран, а той добре знаеше, че рано или късно съдът щеше да го приеме и с това щяха да започнат неприятностите за фамилията. Далече от Сицилия трудно щеше да балансира разногласията вътре в „триумвирата“ и да крепи мъчителното равновесие между трите големи фамилии. Надяваше се, че ще успее да държи Ардиционе под око чрез новата му длъжност, но никога не бе хранил прекалени илюзии по този въпрос. Когато получи решението на съда, дон Билечи свика голямо събрание. Напомни на всички, че ще

продължи да свежда решенията си единствено чрез своя *consiglieri*, и замина, след като бе потвърдил доверието си в Николози. Няколко месеца по-късно до него достигнаха и първите тревожни сигнали от съветника. Гаспаре Ардиционе бе започнал да се проявява и всеки път, когато Николози се бе опитвал да противодейства на своеволията му, бе получавал един и същ отговор: Гаспаре приемал заповеди единствено от дон Сантино и в негово отсъствие се считал в правото си да използва властта, която самият Билечи му бе признал след годините на сляпо подчинение. Така стана и в случая със Стефано.

Беше натоварен да преговаря за парцела, но бе надхвърлил правомощията си. Стефано си позволи да го наругае, от което Гаспаре побесня. На него старият дон Анджелино не му внушаваше никакъв респект, както съвсем не го впечатляваха и наставленията на дон Сантино Билечи. Ето затова той бе натиснал спусъка.

Същата сутрин, няколко часа след погребението на Стефано, Пиетро Николози го извика, за да му предаде огорчението на дон Сантино от „злополучната“ престрелка. Ядовитият поглед на съветника го изпълни със задоволство. Сега вече беше една от важните фигури във фамилията, и то такава, от която всеки разумен човек би изпитал страх. Прибра се вкъщи и когато Инге видя самодоволното му изражение, застинало в особена гримаса върху устните му, остана поразена. Тя извади от хладилника бутилка вино, сложи я на масата, подредена вече за обяд, и се засуети наоколо. Мъжът ѝ седна, започна мълчаливо да яде, но след няколко хапки побутна настрана чинията и си напълни чашата.

— Ти какво? Защо не ядеш?

— Не ми се яде — отвърна Инге.

— Да не би да пазиш линия? — продължи да я разпитва той.

— Не, Гаспаре, не съм гладна... — оплака се жена му.

— И аз не съм гладен.

Стана, свали си сакото и нави до лактите ръкавите на ризата си. Пъхна палци под колана си, изви глава встрани и погледна изпод око жена си.

— Гаспаре, виждаш ми се угрижен.

— Кой, аз ли? — нервно се усмихна той, сякаш думите на Инге му бяха прозвучали като предизвикателство. — Добре би било вече да познаваш мъжа си. Бил съм угрижен! Не аз, а други хора би трябвало да са угрижени! Дон Анджелино Феранте трябва да е угрижен, фамилията му също. Дон Сантино Билечи трябва да е угрижен, а вместо това той ми се сърди и прави голяма грешка, защото е стар и болен. Далеч по-добре би било да си гледа здравето, защото, разболееш ли се човек на неговата възраст, всеки момент може да умре. Той обаче ми се сърди. И Стефано Феранте ми беше сърдит. И знаеш ли какво ми каза? Каза ми, че трябвало да го уважавам, защото бил син на дон Анджелино. И какво от това? Значи ли, че утре ще трябва да уважавам и сина на Стефано Феранте, защото е внук на дон Анджелино? И кой всъщност е дон Анджелино? Монархията отдавна вече не е на мода. Мен ме ценят заради това, което съм, без да съм син на когото и да било. А за да стана това, което съм, неведнъж съм се излагал под куршумите. И изведнъж някой като този пикльо ще ми се изхили в лицето, защото бил син на дон Анджелино! И бил уважаван човек! Хайде де! Хората те уважават само ако си богат, силен или ако ги е страх от теб. Не си ли, никой не те има за нищо. Защото никой не се страхува от теб.

Гаспаре последва жена си в спалнята. Инге го погледна и се опита да придаде в очите си израз на възхищение, ала в тях се четеше единствено страх. Той ѝ се усмихна:

— Не се страхувай от мен. Аз съм твоят мъж. Ела тук. Ще ми покажеш ли прекрасните си форми?

Инге добре знаеше какво означава тази покана и отиде да се приготви. В подобни моменти Гаспаре започваше или да я бие, или да я люби. Избра си второто, макар че в този случай той ставаше още по-жесток и властен. Инге се съблече и легна на леглото. Гаспаре се приближи до нея, застана изправен пред изплашения ѝ поглед, хвана я за тила и навря главата ѝ в панталона си. Чувстваше се прекалено щастлив, за да споделя успеха си с другото, и му се струваше, че допуснеше ли да се люби с жена си, това щеше да означава или да я издигне до себе си, или той самият да падне до нейното ниво. Стигаше му само да си получи дължимото, нещо като един първи акт на почит в зората на вече очертаващата му се кариера. Впрочем той и не смяташе, че една жена е способна на нещо повече от това. Притискаше здраво

главата ѝ и направляваше движенията ѝ, докато накрая почувства сублимната тръпка. После пожела да остане сам. Инге събра дрехите си и излезе от спалнята.

Отново се замисли за дон Анджелино. Той в никакъв случай нямаше да прости смъртта на Стефано. Интересно обаче кой щеше да оглави войнството му. По всяка вероятност това щеше да бъде Лука, неговият племенник и най-твърдият от хората му. Или може би Мазино — единственият, който му бе равен по ловкост, но който пък нямаше капка мозък в главата си. Масимо въобще не влизаше в сметката. Той беше деликатен като госпожица и баща му нямаше да допусне риска да изгуби и втория си син само за да защити честта на фамилията. Не, несъмнено Лука щеше да бъде неговият противник.

За момент му мина през ум, че след като не успееш да го премахнат, хората на дон Анджелино можеха да потърсят възмездие над близките му, например над Инге, но веднага отхвърли тази мисъл. Дон Анджелино не би допуснал такова нещо. Той беше от старата гвардия, а тя винаги бе държала жените настрана. Скръсти ръце зад тила и извика жена си.

ШЕСТА ГЛАВА

Мазино д'Амико се събуди с натежала глава. Не беше мигнал цяла нощ, но не защото се притесняваше от изхода на операцията. Напротив, беше сигурен, че Ардиционе няма да избегне правосъдието на Големия баща. Според информацията, с която разполагаше, в съботите тъкмо той осигуряваше изплащането на заплатите за работниците.

Мазино беше в лошо настроение. Отдавна вече бе изгубил желание да стреля. В сянката на дон Анджелино си беше извоювал престижно положение, беше натрупал много повече пари, отколкото можеше да похарчи, и от година вече не искаха от него деликатни услуги. Властта на дон Анджелино беше стъпила върху солидни основи, така че и животът на хората му беше станал по-спокоен. И сега изведнъж с безразсъдната си постъпка Ардиционе беше взривил това равновесие и на фамилията не ѝ оставаше нищо друго, освен да се вдигне на война. За всички предстояха тежки времена, дори и ако сполучеа да изпразнят един пълнител във виновника.

Отиде в банята и подложи глава под чешмата, докато усети, че целият изтръпва от ледената вода. Енергично разтри косите си и почувства, че се успокоява. Застана неподвижен с гребен в ръка и със задоволство се погледна в огледалото. Заглади веждите си, очертани като две тъмни издължени линии под челото, и с радост си каза, че независимо от мислите, които го вълнуваха, си остава все същият красив момък.

Неслучайно преди години го бяха нарекли „артиста“ след авантюристичната му поява в два фото романа по времето, когато двамата със Стефано си бяха поживели няколко месеца в столицата. Бяха израснали заедно и именно той бе завел Стефано „да се пробва“ за първи път. Сега беше дошъл моментът да отмъсти за него и той изпитваше особено задоволство, примесено с гордост. Помисли си за Мариуча и реши, че единствено негово бе правото да я уведоми за развързката. Облече си блузата и панталона, след което затвори

капаците на прозореца в спалнята. Взе един стол, опря го до стената и с рязко движение откри един малък отвор в касата, където се прибираха транспарантите. Внимателно пъхна ръка в нишата. Когато я издърпа, стискаше приклада на автомат марка „Стен“. Извади още два пистолета, хвърли ги на леглото до автомата, затвори скривалището, върна стола на мястото му и внимателно огледа оръжията. Установи, че всичко е наред, и подреди арсенала си в един куфар.

Срещата му с Лука и другите беше на околоръстното шосе пред една от бензиностанциите на фамилията. Погледна часовника си. Още нямаше девет. Прекара колата до колонката и нареди да заредят резервоара. Когато плащаше, видя в огледалото автомобила на Лука. Той намали, след което бавно го задмина. Караше Минафо, най-добрият им шофьор. На задната седалка, както винаги вгълбен и мълчалив, седеше Пиетро Кораца. На два пъти Мазино бе участвал в акции заедно с него и това бе достатъчно, за да оцени възможностите му.

Потегли, без да бърза, следвайки автомобила с тримата мъже. След няколко километра завиха по един черен път към полето. От двете страни се низеха дълги редове портокалови дървета, които все още не бяха станали жертва на булдозерите. Тази мисъл му напомни за строежа и за онова, което щеше да се случи след малко.

Спряха пред една изполичарска къща. На вратата ги посрещна мъж, който им кимна за поздрав и ги отведе в задния двор. Там чичо Филипо разтвори масивната двукрила порта и Мазино установи, че Минафо е свършил работата си превъзходно. Единият от двата откраднати преди няколко дни автомобила беше станал неузнаваем. Бяха го превърнали в полицейска кола, и то така, че видът му не будеше никакви съмнения. Чичо Филипо донесе униформите. Лука, Мазино и Кораца започнаха да се преобличат. Минафо трябваше да остане в една от другите коли, за да прикрива отстъплението им в случай на нужда, а тримата щяха да се качат в „полицейската кола“. Двадесет минути по-късно потеглиха.

На волана беше Кораца, до него Лука с офицерски пагони на раменете, а отзад седеше Мазино, чиято сержантска униформа сякаш му беше шита по мярка. Когато стигнаха до строежа, „полицейската кола“ бавно продължи по отклонението към бараката, в която се намираще администрацията. Минафо спря на изхода и изгаси

двигателя. Така нямаше опасност някоя кола непредвидено да паркира и да блокира излаза към шосето. В същото време Минафо щеше да държи под контрол пътя и да предотврати евентуална неочаквана намеса.

Лука, Мазино и Кораца слязоха от колата и се спогледаха. Лука и Мазино трябваше да нахълтат през вратата, а Кораца да открие огън през прозореца, за да изненада противниците. Онзи от тях, който имаше повече късмет, щеше да види сметката на Ардиционе.

Вратата се отвори с гръм и трясък и пръв започна да стреля Лука. Почти в същото време издрънчаха разбити стъкла и се разнесе яростният лай от автомата на Пиетро Кораца. В стаята се намираха четирима мъже, в това число и счетоводителят на фирмата, който подреждаше до вedomостите си пачки с банкноти. Той беше единственият, който така и не разбра какво става. Опулил очи пред дулото, което изригваше огън в лицето му, той клюмна глава върху масата, без да гъкне дори, очилата му се пръснаха на парчета и се разхвърчаха. Другият беше убит, докато се опитваше да намери прикритие зад бюрото. Третият бе покосен, както си седеше на стола, а последният, изправен с гръб към вратата пред отворения гардероб, едва успя да отвърне на огъня. Куршумът му мина високо над главата на Мазино, след което той не успя да натисне отново спусъка: вторият откос на Кораца го порази на място. Лука влезе вътре, държейки автомата си насочен към пода. Указанията бяха категорични. Трябваше да вземат парите, за да създадат впечатление за обир, но при вида на банкнотите, които счетоводителят за последен път беше обгърнал с ръце, той изпита отвращение. Побутна трупа с цевта на автомата си и направи знак на Кораца да се погрижи за плячката. Потърси да види сред трупите познатото лице, но само един поглед му стигна, за да разбере, че това лице не бе сред тях.

В този момент отекна изстрел и Мазино, който стоеше на вратата, изхвъркна навън. За миг на изхода към шосето зърна масивната фигура на Ардиционе с пистолет в ръка и незабавно стреля. После фигурата изчезна. „По дяволите и Минафо, и наблюдателният му пост!“ — изруга наум Мазино и прекоси на бегом тридесетината метра до шосето. Минафо се бе проснал на волана, сякаш спеше. Явно Ардиционе се бе промъкнал незабелязано и го бе застрелял в тила. Няколко души се бяха събрали покрай колата. Дотичаха Лука и Кораца.

Нямаше време да мислят за Ардиционе, трябваше незабавно да се измъкнат. Мазино отвори вратата, измъкна трупа на Минафо и седна на волана, за да премести колата. Кораца върна на заден до изхода. Лука крещеше на хората да сторят път и да освободят терена, ала те, успокоени от присъствието на полицията, продължаваха да се тълпят около двата автомобила, опитвайки се да установят някаква логика в цялата тази история. Лука и Мазино натовариха трупа на Минафо в тяхната кола и поеха с пълна газ към околоръстното шосе.

Час по-късно „полицейската кола“ гореше в една урва, а Лука и Мазино можеха да се представят на дон Анджелино и да го уведомят за изхода от акцията им, чиито подробности вече се намираха върху първата страница на един от вечерните вестници. Естествено, не се бяха намерили никакви свидетели на инцидента. Няколкото човека, разпитани от репортерите, твърдяха, че дори не са чули стрелбата, и добавяха, че по строежите винаги нещо гърми и треци и никой не се стряска от това. Също толкова оскъдна се оказа и информацията за мистериозния убиец, прострелял в тила шофьора на автомобила, спрял пред изхода на строителната площадка.

СЕДМА ГЛАВА

Паскуале Никозия затвори телефона, свали едната си обувка и изпъна крака под бюрото, както правеше всеки път, когато попаднеше на особено заплетен случай. Започна да си чеше босия крак, докато с дясната ръка гладеше клавишите на пишещата машина и разсъждаваше върху току-що проведеня разговор с шефа на криминалния отдел.

Убийство и грабеж. Естествено, фалшив грабеж, тъй като независимо от официалното мнение на Ло Коко невероятно бе да няма връзка между двата инцидента. От доста месеци насам в града се стреляше, и то вече не с рязани двуцевки. А човек, научил се да стреля с автомат, обикновено се насочва към банки, пощенски клонове, нотариални служби и едва ли би помислил да обира някакъв си строеж. Особено такъв, който се контролира от мафията. Този обир прекалено напомняше разчистване на сметки, за да се приеме само като насилнически акт на няколко безскрупулни престъпници, решили на всяка цена да изпразнят някаква си каса. А в този момент единствената сметка за уреждане в Палермо беше смъртта на Стефано Феранте, убит преди няколко дни, случайно или не, пак в близост до една строителна площадка.

Нещо се променяше в традиционните структури на престъпния свят. Изглежда, процесът на урбанизация беше довел до дълбок и непреодолим разрыв в интересите на града и селото. Тъй както, след като създаде католическата вяра, Римската църква я преоткри изправена и преосмислена в ученията на своите реформаторски посестрими, отделили се от нея, така и някогашната мафия, разсяла своите семена из целия свят, сега ги получаваше обратно. Те обаче се връщаха с американски щемпел и започваха да рушат самата ѝ същност. Никозия се усмихна на това сравнение и в съзнанието му изплува образът на човека, който дълги години бе считан за Големия баща на сицилианските фамилии. Дон Анджелино Феранте. Сега бе убит синът му и това убийство по никакъв начин не се вписваше в

логиката на какъвто и да било конфликт на интереси. То можеше да бъде израз на неподчинение или предизвикателство към нечия патриархална воля, но в никакъв случай не и наказателна акция. Ако някой бе решил да обявява война на дон Анджелино, нямаше да убие най-младия му син, с което да подпише собствената си присъда. Такъв човек по-скоро би рискувал на едро, опитвайки се да премахне самия дон, колкото и трудно осъществимо да бе това. В противен случай поемаше риска да понесе последствията, включително и от една такава касапница, каквато всъщност беше този мним обир.

Засилващото се влияние на големите фамилии в политическата и административната власт, както и техните разширяващи се интереси, насочени години наред единствено към печалбите от селскостопанските райони, предопределиха разкола между старата и новата мафия. Всъщност това, което ставаше сега, не беше война между две противостоящи си организации, а взрив на дълго потискани лични стремежи. Оттук произтичаше и цялата престъпна серия: след всеки акт на неподчинение големите фамилии „възстановяваха реда“.

Сега бунтът на недоволните беше засегнал фамилията на дон Анджелино и именно синът му бе станал първата жертва. Смъртта на Стефано Феранте слагаше началото на нова кървава страница.

Паскуале Никозия беше виждал дон Анджелино само няколко пъти, но чудесно си спомняше Стефано.

Беше стара история, още от времето, когато се проектираше летището на Палермо. В началото бе определено място край морето, на изток от града, но впоследствие се реши да бъде използван друг терен, много по-отдалечен, почти извън общината и в диаметрално противоположна посока. Никозия реши да разрови въпроса, тъй като беше открил, че първият проект е срещнал съпротивата на „цитрусовата мафия“, която не беше съгласна терените ѝ да бъдат превърнати в асфалтирани писти. Така Никозия се зае да организира шумна кампания в своя вестник, чрез която целеше да изнесе наяве задкулисните машинации, свързани с цялата тази история. Една сутрин, ден след излизането на първата статия от журналистическото му разследване, на ъгъла на улицата го чакаха няколко мъже и един стар черен „Фиат 1400“. Единият от мъжете се приближи до него и му заговори с почтителен, но същевременно и авторитетен тон:

— Господин Никозия?

Той кимна и се опита да хвърли непринуден поглед към мъжете, чакащи в изгасената кола.

— Ако ми разрешите, имам една молба към вас. Един приятел би желал да си поговорите. Бъдете така любезен да дойдете с нас, няма да ви отнемем много време.

Никозия прие. Безсмислено беше да отказва поканата или пък да търси някакво извинение, за да се измъкне. Подобна реакция само щеше да изостри недоверието на събеседниците му и да ги подтикне към по-енергични действия, от които авторитетът му неминуемо щеше да пострада пред онези, които биха искали да го видят в по-друга светлина.

Докато автомобилът прекосяваше крайните квартали на града, никой от тримата мъже не проговори. Той също не счете за уместно да задава въпроси. Завиха по един тесен коларски път между два реда портокалови дървета и той усети, че го обзема страх. Намираха се в зоната, определена за летището. Колата спря пред някаква полска къща. Вътре го чакаше един старец. По-късно узна, че това беше Никола д'Амико. Предложи му цигара и заговори на диалект:

— Както виждам, вие сте още момче. А момчетата, дори когато често грешат, не го правят от зло сърце, а поради незнание. Защото вие или не знаете как стоят нещата, или сте зле информиран. На това място не бива да се строи летище. Хората тук цял живот са се трудили, за да създадат някаква фермичка, която сега обработват и се прехранват. Тази земя ражда хубави портокали, а портокалите са най-голямото богатство на Сицилия. А ние какво искаме да направим? Да им отнемем земята и да им кажем, че трябва да си сменят занаята? Това е несправедливо, а което е несправедливо, не бива да се прави. Още повече, че тук местността не е добра, пълна е с дупки и пещери. А как може да се строи там, където е пълно с пещери? Трябва да ми повярвате, защото аз съм стар и думата ми е като хвърлен камък и защото не ми ли повярвате и продължете да пишете, сам ще ви заведе да ги видите тия пещери. Разбира се, това крие опасности и ще ви трябва смелост, защото пещерите не са най-удобното място. Малки са и са тесни. Добре е да знаете, че в тях човек влиза прав, но след два-три метра трябва да продължи по корем и дори има опасност да не открие изхода.

Никозия разбра предупреждението, но не се изплаши. Първо даде да се разбере, че ако с него се случи нещо, то в никакъв случай не би решило проблема. После изложи съображенията, които според него бяха в полза на избора за строителството на летище точно в тази зона. Старецът го изслуша с усмивка, след което се обърна към един от тримата мъже, стоящи наблизко:

— Изпратете господина. И без това вече му изгубихме достатъчно време. Дори и когато човек е млад, а това е толкова хубаво, времето все пак си остава извънредно ценно нещо.

Вторият и последен материал от разследването му се намираще вече върху бюрото на главния редактор и той дори не посмя да попита кога ще го отпечатат във вестника. Сега и да искаше да опише онова, което му се бе случило, щеше да е безсмислено. Това не беше отвлечане, а чисто и просто покана за разговор. Не се беше случило нищо, достойно да бъде документирано. Пък и онези винаги можеха да се оправдаят, че са се обърнали към него единствено за да изложат тревогите на дребните собственици от въпросната зона.

Въпреки всичко тежките заплахи не излизаха от ума му. Ако страхът му вземеше връх и се обърнеше към главния редактор с молба да спре материала, щяха да възникнат куп усложнения. От друга страна, не се ли вслушаше в предупреждението, рискуваше наистина да се озове в някоя от онези пещери.

На сутринта, когато излезе втората част от разследването му, Никозия се почувства обзет от мъчително малодушие. Помисли си, че би било разумно да си остане вкъщи, ала си каза, че не е възможно цял живот да се крие. Когато жена му донесе кафето, забеляза изражението на лицето му и го запита:

— Ти какво, няма ли да излизаш днес?

На входната врата внимателно огледа пустата бяла улица и бавно тръгна по нея. Не беше изминал и петнадесет метра, когато черният фиат внезапно се появи иззад ъгъла и се приближи. Без да продума, мъжът от задната седалка отвори вратата и докато машинално се подчиняваше на тази мълчалива покана, Никозия си даде сметка, че мъчителното чувство, което така и не го бе напуснало през цялата сутрин, всъщност бе израз на отчаяната му безпомощност пред една непреодолима сила. На улицата нямаше жив човек, но дори и да беше претъпкана като пазар, тълпата нито щеше да види, нито да чуе

каквото и да било... Помисли си за Рита — жена му — и се запита какво ли обезщетение ще ѝ дадат за него. После се облегна на седалката. Колата излезе от града. Никозия почувства някаква буца в гърлото си и хвърли презрителен поглед към тримата мъже, които сякаш не го забелязваха.

После разпозна местността, коларския път между двата реда портокалови дървета, къщата. Старецът разговаряше с някакво момче. Никола д'Амико веднага се приближи, спря се пред него и няколко секунди го оглежда мълчаливо.

— И аз имам син горе-долу на твоята възраст — започна той с неочаквано приятелски тон, — ала това никак не ме радва, защото ме кара да се чувствам стар. А човек познава, че е остарял по това, че младите престават да го разбират. Иначе казано, когато младите не желаят да го разберат и започнат да правят каквото те си искат, за да му покажат, че го нямат за нищо. Признай си честно, като пред баща, че в този момент се чувстваш като герой и че би се радвал, ако ти се случи нещо лошо, нали? Да, зная, че е така, защото по такъв начин би се почувствал важна личност. Ти обаче не си важна личност и затова нищо няма да ти се случи. Не, момчето ми, съжалявам за теб, но няма да те заведа в пещерите. Ти ще живееш дълго и ще имаш достатъчно време, за да осъзнаеш, че си се провалил. Аз зная малко неща, но според мен, когато един журналист пише, трябва да успява нещо да промени. В противен случай би направил по-добре, ако си смени занаята и се захване да драска по стените. Ето на, ти си направи разследването, нали? И сега какво си мислиш? Едва ли не, че всички ще се развикат: „Но как е възможно да стават такива неща!“ Така ли? Лъжеш се. Няма да стане. Проблемът не се заключава в това да кажеш нещата. Така или иначе, при нас нищо ново не се случва. Проблемът е да ги промениш. А това вече е трудна работа и за нея се искат важни личности. Съжалявам, момчето ми. Тук летище няма да има.

Никозия го изслуша със затаен дъх. Помъчи се да каже нещо, което да не прозвучи смешно в неговото положение, но старецът го прекъсна: „Остави, стореното е сторено.“ После се обърна към тримата мъже и посочи момчето, което стоеше настрана: „Заведете Стефано вкъщи. Баща му го чака.“ От почтителното отношение на тримата към момчето Никозия заключи, че е син на някоя важна особа.

Малко по-късно отново се озова в колата заедно с Никола д'Амико. Прекосиха главната улица на съседното село и когато минаха покрай кафенето, старецът даде знак да спрат.

— Ела, ще изпием по едно кафе.

Влязоха вътре и Д'Амико поръча две кафета. Когато сервитьорът ги донесе на бара, старецът попита: „С колко захар?“ „Една лъжичка, благодаря“ — смънка Никозия. Старецът сложи една лъжичка захар в кафето му, погледна го право в очите, за миг остана така, след което изсипа още две лъжички с думите: „По-добре три, защото това кафе май ще ви се стори горчиво.“ После му обърна гръб и си излезе. Никозия остана сам, преглъщайки обидата си от безсилието да покаже, че никога не би изпил това кафе.

Сега, няколко години по-късно, Стефано беше убит пред една крайградска къща на сто метра от най-новите сгради в града. Не, несъмнено онези, които бяха надупчили тялото му с автоматичен откос, не бяха хора от времето на Никола д'Амико. Това бяха хора от друга раса. Хора без никакви скрупули, както би казал човекът, считан за дясната ръка на дон Анджелино Феранте.

ОСМА ГЛАВА

Дон Анджелино нареди парите от обира да бъдат предадени на вдовицата на загиналия при престрелката счетоводител и д'Амико се зае да изпълни това благотворително дело, напълно в стила на фамилията, която винаги бе акуратна спрямо онези, към които бе в дълг. Големият баща добре разбираше, че убийствата са били неизбежни и че този факт би следвало да освободи съвестта му от всякакви угризения, но ето че вече няколко дни четиримата убити бяха все пред очите му. Колко ли още такива като тях ненужно щяха да загинат, докато виновниците си получеха заслуженото? За първи път през последните дни забеляза, че в съзнанието му присъстват анонимните лица на тези нещастни, безсмислени жертви, които с нищо не застрашаваха властта му. И за първи път в него се прокрадна мисълта, че едва ли може повече да продължава както преди и единствено пред себе си да дава сметка за своето правосъдие. Никога не се бе молил и не смяташе, че някога за нещо би могъл да се моли, в това число и на Бога. Все пак навярно трябваше да стори още едно благотворително дело, като приеме да стане патрон на празненството в чест на небесната покровителка. Впрочем той вече беше решил след няколко месеца да принесе в дар нова мантия на Богородица за процесията, посветена на празника ѝ. А дали не беше по-добре да го стори още сега. Но нима това щеше да бъде дар, а не подкуп от една нечиста съвест? Отхвърли тази мисъл като някаква недопустима слабост, от която се засрами, и отново се върна към задълженията си. И все пак не го напусна потискащото впечатление, че убийството на четиримата мъже приличаше повече на терористичен акт, отколкото на справедливо възмездие. А терорът беше несъвместим с принципите на фамилията Феранте. Или по-скоро това беше едно неуспешно отмъщение, което съветникът му щеше да доведе докрай, след като проведе разговор с дон Сантино Билечи.

За разлика от него Мазино д'Амико изпитваше съжаление единствено за пропуснатата възможност. Привечер, когато реши да

посети Мариуча, той си даде сметка, че съвсем иначе си бе представял завършека на своята акция. Естествено, съвсем друго би било, ако се появише пред вдовицата, за да ѝ съобщи, че е ликвидирал убиеца на съпруга ѝ. Мариуча му харесваше още от самото начало. Първи ѝ бе хвърлил око, ала Стефано и този път бе оценил избора му и се бе влюбил в нея. Мариуча знаеше всичко това, знаеше също, че Стефано бе пресякъл аспирациите на своя приятел с предложението си да се ожени за нея и навярно беше оценил въздържаността му след сватбата. Баща му го беше научил да се отнася към жените на приятелите си като към сестри и Мазино стриктно спазваше това правило. Ала сега вече Стефано го нямаше.

Почука на вратата ѝ, изпълнен с вълнение. За последен път беше видял Мариуча на погребението, после баща му го уведоми, че вдовицата няма да отиде в имението при дон Анджелино, а ще остане в града, за да стои настрана от мястото, което навярно щеше да се превърне в бойно гюле.

Посрещна го самата Мариуча и когато Мазино влезе, с удоволствие установи, че в дома ѝ не тегне атмосфера на култ към покойния. Седнаха в хола. Мазино мълчаливо наблюдаваше жената и се питаше доколко ли се е възвърнало желанието ѝ да има отново в леглото си мъж. Тя първа заговори, каза, че може би ще се върне да преподава в училището, ако, разбира се, свекърът ѝ не се възпротиви, и Мазино си даде сметка, че ако това станеше. Мариуча навярно отново щеше да му се изплъзне. Сега за нея той беше единственият изход от самотата, без който животът ѝ би се превърнал в безкраен низ от нерадостни дни. Мариуча плахо намекна за престрелката и за четиримата убити, които тя интуитивно беше свързала с акция от страна на фамилията, и попита: „Те ли бяха?“ Мазино кимна, без да я погледне. Навярно трябваше да добави, че самият убиец не е между жертвите, но реши, че би било глупаво и излишно да нарушава мълчанието, на което той и другите като него се бяха обрекли завинаги. Фамилията никога не би му простила, ако издадеше нейна тайна пред една жена, та било то и вдовицата на Стефано. Предпочете да не говори, още повече че пак той печелеше от своето мълчание.

Мариуча го погледна в очите: „Ти ли беше?“ Той отново кимна, навеждайки глава, но този път не се въздържа и добави:

— Аз и другите. — После стана и сякаш смутен от въпросите, ѝ поиска чаша вода.

Сега Мариуча напълно беше схванала смисъла на посещението и почувства, че след тези признания Мазино отново придобива особените си права над нея. Усети, че гърлото ѝ пресъхва и я обхваща странно безпокойство, сякаш някакво предчувствие за нещо, което знаеше, че неминуемо ще се случи. Отиде в кухнята и изпи чаша вода.

Очакваха я тежки дни, дни на терзания и самота. Дон Анджелино нямаше да ѝ разреши да погази паметта на сина му, като го замени с любовник или с нов съпруг, ала с Мазино всичко щеше да е по-различно. Мазино беше част от същата фамилия и никога нямаше да проговори.

Познаваше го по-отдавна, отколкото Стефано. Двамата безкрайно си приличаха. Връзката ѝ с Мазино щеше да бъде като един таен брак — сигурна, удобна и най-вече безопасна. Кръвта ѝ постепенно слезе от главата и започна лудо да пулсира в корема, където тя усещаше същински спазми. Върна се в хола и когато му поднесе чашата с вода, сведе глава, защото усети, че той е впил поглед в очите ѝ. Мазино дори и не докосна чашата. Прокара ръка по лицето ѝ, след това бавно я насочи към тила ѝ. Мариуча затвори очи. Той взе от ръката ѝ пълната чаша и сякаш още с този жест започна да я съблича. С дясната ръка продължи да гали тила ѝ, а лявата постави върху рамото ѝ и със спокойно движение положи тялото ѝ на пода. Мариуча усети докосването на езика му до небцето си и понечи да реагира, да каже нещо, да се възпротиви, но не защото не го желаше. Беше изминало толкова кратко време от смъртта на Стефано! Ала в момента, когато си го помисли, сякаш за да изтрие това чувство от съзнанието си с друго, още по-силно, тя се вкопчи в шията на Мазино и с почти истерична страст впи устни в неговите. Усети ръката му върху плътта си, отпусна се на килима и внезапно напрегна хълбоци, сякаш за да се освободи от някакво същество, което чувстваше вътре в себе си. Стори ѝ се, че Мазино се отделя от нея, но тревогата ѝ продължи само миг. Видя го през притворените си мигли да отива към прозореца и да дърпа тежките тъмни завеси. После клепките ѝ се сляха и всички образи в стаята се стопиха. Усети как Мазино я проникна с онази могъща сила и власт, която само човек от тази фамилия можеше да има върху нея. Човек, какъвто беше и самият Стефано.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Властта на дон Анджелино винаги бе поставяла принципите му за справедливост пред всякакви интереси. Затова и бе Големия баща. От години наред благодарение на авторитета си успяваше да разреши дори и старите родови вражди. Отдавна вече не се случваха убийства заради собственост върху пасбища, нямаше отмъщения, когато някой предизвикателно прескочеше нечия межда, а дребните търгове за мелиорации или отводнителни инсталации из района вече не бяха повод за войни. Това го знаеха дори карабинерите и макар че за тях дон Анджелино бе олицетворение на една система, останала извън закона, но дълбоко вкоренена, за да бъде покътната, те все пак го считаха за „човек на закона“ дотолкова, доколкото гарантираше поне онези закони, които се основаваха на обичайното право.

Всъщност именно дон Анджелино възпря бунта в Портануова, като успя да убеди властите в Рим да построят язовир и водопровод за селото. Преди да се намеси той, хората с години бяха живели с режим на водата, понасяйки мъчителните и унижителни опашки пред общинските цистерни. Два пъти на ден, сутрин и вечер, жените от Портануова сновяха между домовете си и автоцистерните заради най-елементарни нужди. От година на година местните депутати подновяваха обещанията си, без да решават въпроса със строежа на язовира, и винаги преди избори миражът му се издигаше като стена пред стремежите на крайните партии да се представят за умерени. После хората внезапно се разбунтуваха. Един човек падна убит. На мястото пристигнаха безкрайни автомобилни колони с карабинери и селото изживя ужасни часове. Самите военни обаче, изпратени в този барутен погреб, си даваха сметка, че присъствието им съвсем не е достатъчно, за да премахне опасността от обществен взрив.

Хората преобърнаха с главата надолу цялото кметство заедно с всички останали служби, които те по някакъв начин свързваха с държавата, и положението достигна до критичната си точка. Тъкмо в този момент дон Анджелино реши да се намеси енергично и изпрати в

Рим Никола д'Амико заедно с адвокатата Спатаро, на когото от години бе поверил интересите си. Така в Портануова потече вода и никой не протестира, че фирмата, спечелила на търг строителството на язовира, бе под контрола на Големия баща, нито пък оспори правото му да прибере печалбата от този акт на справедливост. И ето че сега нито смъртта на сина му, нито очакването на отмъщението бяха в състояние да го отклонят от задълженията му.

Седеше зад бюрото в кабинета си и слушаше мъжа, който стоеше пред него.

— Само този американски лекар може да спаси детето... защото само той може да направи операцията, но затова трябва да го заведе в Хюстън, а аз не мога, дон Анджелино, казвам ви го, не мога да помогна на сина си и господин д'Амико също го знае... защото нямам пари... Имам само очи, които вече изплаках.

Мъжът замълча. Дон Анджелино погледна съветника си и той кимна утвърдително.

— На колко години е синът ти? — попита той.

— На седем...

— Как се казва?

— Джованино... Вани...

— Добре... сега можеш да си вървиш...

Мъжът понечи да каже още нещо, но дон Анджелино го спря с жест.

— Няма нужда от повече приказки. По-добре мисли за сина си!

Мъжът направи няколко поклона и едва чуто промълви:

— Целувам ви ръка и нека Бог да ви закриля! — След това се измъкна през вратата.

— Има ли други? — попита дон Анджелино.

— Кукуруло, пазачът на гробищата. Изпратих да го повикат заради къщата. Трябва да разбере, че не бива да злоупотребява с добрината на хората. Почтените хора трябва да бъдат уважавани.

— Да влезе — уморено каза дон Анджелино.

— Кукуруло — повика го д'Амико от вратата и отдръпвайки се настрана, добави: — Хайде, влизай.

Пазачът на гробището бавно пристъпи в стаята и едрата му фигура се спря пред бюрото на дон Анджелино, който му посочи стола.

— Седни, Кукуруло — покани го той и гостът се подчини. Седна и може би развълнуван от срещата, започна да мачка с ръка яката на ризата си.

С отмерен жест дон Анджелино запали недопушената си тосканска пура, дръпна два-три пъти от нея и започна да се разхожда напред-назад покрай бюрото.

— Кукуруло, имам нужда да се посъветвам с теб по един въпрос, тъй като зная, че ти си справедлив човек и винаги си знаел как да се държиш...

— На ваше разположение съм — отвърна Кукуруло и леко се поклони.

— Кукуруло, въпросът е следният: представи си, че един порядъчен човек, да речем работник, има две къщи. Едната по-хубава, другата по-лоша. Този човек живее в по-лошата и прави тази жертва, защото желае по-хубавата да остане за дъщеря му, когато един ден се омъжи. И докато чака този ден, какво прави? Дава новата къща под наем, за да задели някоя пара настрана. И ето, Кукуруло, най-послед дъщеря му се омъжва. Според теб в един такъв момент и след толкова много лишения какво най-много би зарадвало бащата? Разбира се, да заведе дъщеря си пред олтара, след което да ѝ каже: виждаш ли тези ключове? Те са от твоята къща, която е подарък от баща ти. Този баща обаче не може да изживее такова удовлетворение, защото малко преди това е отишъл при квартиранта, онзи, който живее в хубавата къща, и му е казал, че вече тя му трябва. А онзи му е отговорил: не, няма да ти върна къщата! Но как така, ще ме попиташ ти, той не го ли е предупредил от по-рано? Предупредил го е. Но тогава няма ли закон, който да казва, че квартирантът е длъжен да освободи къщата? Има такъв закон, но квартирантът не иска и да чуе за него. Защото трябва да знаеш, Кукуруло, че много хора се обръщат към закона само тогава, когато им е изгодно, и законите винаги са в полза на онези, които не желаят да ги спазват... И действително, квартирантът казва: можеш и да ме съдиш, но аз няма да изляза от тази къща...

Чувствайки се все по-зле, Кукуруло уплашено погледна Никола д'Амико. Дон Анджелино се направи, че не го забелязва, и продължи:

— Разбираш ли какво означава това, Кукуруло? Излиза, че ако този баща реши да спазва закона, ще трябва да търпи унижения и да чака цели години. Адвокати, заседания, разкарвания по разни

инстанции, сметки за хонорари, защото трябва да знаеш, че в тази страна правосъдието сякаш има топузи на краката си и се придвижва безкрайно бавно, като костенурка... А през тези години задомилата се вече дъщеря ще трябва да живее по квартири и ще излезе, че всичките лишения на баща ѝ са отишли на вятъра. Защото, знаеш ли, когато този почтен човек успее да си върне къщата, тя вече няма да е същата, която е искал да подари на дъщеря си. Ще бъде друга къща и ще му се струва като мъртва...

Дон Анджелино прекъсна и погледна госта си право в очите. Гласът му стана още по-твърд.

— Кукуруло, аз уважавам справедливите хора... Според теб какво трябва да се направи? Ако ти беше квартирантът, какво щеше да направиш?... Ти би ли върнал къщата на този баща?... Без съдебно решение...

Кукуруло сякаш бе попарен с вряла вода. Наведе глава и след няколко мига на колебание отново я повдигна. На устните му се появи странна усмивка.

— Какво мога да ви кажа, дон Анджелино?... Вие сте прав!... Смятам, че тази къща трябва да се върне... без съдебно решение...

— Браво, Кукуруло. И кога трябва да се върне?

— Веднага. Още утре сутринта човекът да си получи ключовете...

— Браво, Кукуруло! Благодаря ти...

Минавайки покрай кабинета, Масимо дочу отвътре говор и отмина. Приемният час още не беше завършил.

Докато пътуваше по магистралата, се питаше какъв бе смисълът от тези ежеседмични приемни часове. Като дете веднъж бе попитал баща си какво е това мафия. Тази дума имаше стотици синоними и още толкова други значения и затова вкъщи никой не смееше да я произнесе. В първия момент върху лицето на баща му се изписа раздразнение, после дълго се загледа в него и реши да му отговори по свой начин: „Мафията е нещо като двама души, от които единият се смее, а другият плаче. Онзи, който плаче, знае, че няма да плаче цял живот, както и другият знае, че няма цял живот да се смее.“

Тогава това обяснение бе задоволило момчето, ала минаха години и то почувства, че това не е достатъчно. За да се възвърне или отнеме усмивката, бе необходимо онова, което дон Анджелино

наричаше закон, а според някои си беше насилие. На това възражение баща му отговаряше, че винаги и всякога властта трябва да се прилага с твърда ръка, в противен случай се превръща в израз на слабост, нещо като лай на куче, което не хапе. С течение на времето Масимо стигна до убеждението, че дори Макиавели не би споделил подобно схващане. Защото, ако Макиавели учеше херцога на изкуството да владее с цел да укрепи личното му благосъстояние, то баща му и останалите, които мислеха като него, се мъчеха да увековечат една исторически отхвърлена система. Онези, които заставаха пред дон Анджелино, понякога го молеха да им помогне срещу някаква несправедливост, но в повечето случаи му искаха услуги, чиято законност се определяше единствено от неговото благоволение. Случваше се да го търсят за някоя служба в местната администрация, но най-вече го молеха да им даде пари, за да отворят някое магазинче или да се издокарат на сватбата на дъщеря си. Понякога канеха Големия баща за кръстник на първородния им син, за да си спечелят честта хората да се обръщат към тях на вие.

Едва тогава Масимо разбра, че мафия означаваше власт заради самата власт и че за да се постигне тя, се използваха всякакви средства, без значение законни или не. Към тях се включваха изнудването и взаимните нечисти услуги, насаждането на страх, терор, дори кървави разправи и всичко това беше толкова абсурдно тъкмо защото единствената логика, която го ръководеше, бе чувството за фатална неизбежност. Така бе станало и с касиера на компанията, загинал единствено поради това, че в един момент се бе озовал покрай човека, който трябваше да бъде убит. Хората като Ардиционе, а и всички останали от тази фамилия, живееха постоянно в зоната на невидимата граница между живота и смъртта и тя се разпростираше извън самите тях, така че рано или късно в нея винаги попадаха и невинни хора. Масимо никога не бе усещал тази миризма на смърт и затова се чувстваше по-различен от всички тях.

Като дете веднъж бе заявил, че ще стане мисионер и ще се махне от къщи, ала го каза, защото не искаше баща му да се почувства предаден от простосмъртен човек. Оттогава сред фамилията му остана прякорът „калугерчето“ и с това вярата му окончателно го напусна.

Всъщност той нямаше склонност към монашеското расо, но го отблъскваха парите на баща му, чийто произход инстинктивно

долавяше. В същото време не можеше да приеме онова усещане за предопределеност, което щеше да му създаде самочувствието на бос по рождение и отговорността да оцелее. Ала за него животът, особено докато човек е млад, бе нещо повече от постоянна борба да избегнеш смъртта.

Сестра му Роза, макар и само жена, беше единственият човек, който го разбираше. А може би допирните им точки се дължаха именно на това, че като жена тя стоеше настрана от онова, което ставаше във фамилията, и можеше да го наблюдава с външен и непредубеден поглед.

Когато влезе в стаята, я видя точно така, както си я беше представил: седеше до прозореца с купчина списания и бе увита в пуловер, за да не се простуди, тъй като само след няколко дни очакваше да роди първия си син.

Масимо извади табакерата, която Лучано му бе подарил, но се сети, че може би от дима ще ѝ стане лошо. Розета го успокои с тънкия си спокоен глас:

— Не се тревожи, димът все още не ми пречи.

После поиска да види подаръка от Лучано и Масимо отново се върна към мислите си. Без съмнение фамилията не биваше да се разбива, но заминаването му не можеше да се приема като измяна. Споменът за четиримата убити, последвали смъртта на Стефано, го изпълваше с чувство на празнота. Навярно към тях щяха да се прибавят още мъртъвци или поне на него така му се струваше. През последните дни бе мислил надълго и нашироко за поканата на Лучано и бе решил, че вече е дошъл моментът да прекоси океана. Не знаеше как щеше да реагира баща му, но се надяваше да го убеди, че ще замине само за малко. Тъкмо за това искаше да разговаря и със сестра си.

Розета почувства, че след като брат ѝ бе дошъл да я потърси тук, нещо не бе наред, и затова изпита облекчение, когато той ѝ заговори за пътуването си до Ню Йорк и я попита какво мисли за тази идея. Отвърна му, че според нея би било редно да изчака раждането и кръщението на племенника си, тъй като баща им бе намислил да организира голямо празненство, но иначе прие с ентузиазъм намерението му. Затова и реши, че Масимо изглежда толкова печален

единствено поради притеснението дали ще получи разрешение от баща си.

Още от времето, когато бяха деца, двамата нямаха никакви тайни един от друг.

Роза му показваше стихотворенията, които съчиняваше, а той се опитваше да пише разкази и ги четеше на сестра си. По-късно заедно ходеха на кино или излизаха да танцуват. „Не разбираш ли, че не може навсякъде да идваш с мен? — казваше му Роза. — Хората ще си помислят, че съм ти годеница, и ще остана стара мома.“ В университета тя се запозна с Анджелио Алиото и след като няколко години бяха сгодени, накрая се ожениха. Анджелио рядко се появяваше в имението на дон Анджелино и макар никога да не го бе изразил открито, изглежда, предпочиташе да стои настрана от делата на своя тъст, без при все това да се отказва от възможностите, които му предлагаше зестрата на жена му. Страстта му бяха автомобилите. По-голямата част от дните прекарваше в бюрото си, а вечерите вкъщи. От време на време водеше жена си да гледат състезания или на автосалона в Торино. Извън автомобилите нямаше други интереси. Няколко години напразно се бяха опитвали да имат дете, после неочаквано Роза бе забременяла.

Сега, когато разговаряше с нея, Масимо си даде сметка, че онези години безвъзвратно са отминали и са ги разделили. Роза се бе вкоренила в еднообразието на своето ежедневиe, докато той все още търсеше някакъв по-различен път, за да се съхрани такъв, какъвто беше. Изпи си кафето и стана. Очакваше всеки момент сестра му да започне да го разпитва как така все още не си е намерил прилично момиче, с което да се задоми, или направо да му се присмее за погубеното му калугерско призвание. Сбогува се набързо с нея. Очевидно много вода бе изтекла от онези летни вечери, когато мечтаеха заедно.

Паркира колата в центъра и тръгна да се поразходи по тротоара на голямата сенчеста улица „Либерта“, която разделяше града на две части. Свечеряваше се и хората излизаха на разходка. Оттук натам, покрай павилиона за вечерните вестници, пред входа на кафенето щеше да срещне все едни и същи хора. Все същите приятели, все същите непознати гласове. Всичко, което бе направено в Палермо, беше дело на хора като баща му. За останалите сякаш пространството

не достигаше. Те просто безропотно понасяха да бъдат зрители на едно състезание, от което самите те бяха изключени. Младежите или очакваха да се махнат оттук, или се примиряваха и заживяваха ден за ден, без други планове и надежди, освен да се настанят в някой удобен пристан из меандрите на местната администрация. Помисли си, че ако си имаше момиче, може би щеше да открие у самия себе си стимул да живее, ала досега бе имал само няколко незначителни истории и това му създаваше тревожното чувство, че някак от само себе си животът му се изпразва от съдържание. И така както вървеше по тротоара, затъвайки все по-дълбоко в отчаянието си, без да се интересува от онези, които можеше да срещне от другата страна на улицата, изведнъж реши да направи нещо срещу чувството, което го беше обзело.

Върна се на паркинга и влезе в колата. Десет минути по-късно почука на вратата на Ерина. С нея го беше запознал Стефано няколко месеца преди да се ожени. Ерина го посрещна с усмивка: тя никога не говореше, когато ѝ се стореше, че клиентът ѝ няма желание за това. А Масимо винаги бе мълчалив. Съблече се бавно и се излегна на леглото. Оттук тя погледна мрачната му физиономия, широко отворените му очи и си помисли, че в тях няма и следа от онази арогантност, която познаваше у брат му. Сякаш не бяха синове на един и същ баща.

Коленичи пред него. Масимо никога досега не бе поискал от нея да се любят, но тя отлично знаеше как да запълни мълчанието. Започна леко да го хапе, за да предизвика някаква реакция върху безизразното му лице, но долови единствено неуспешния му опит да се усмихне. Тогава тя се върна там, където той я очакваше, и пристъпи към акта им на близост чрез единственото нещо, което Масимо бе в състояние да ѝ предостави.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Д'Амико за първи път се качваше в самолет и ако се бе решил на това, то бе единствено от уважение към дон Анджелино, който държеше всичко да приключи възможно по-скоро, а самолетът бе най-бързото средство, за да се придвижи до Севера.

От години Лука го подиграваше за тази негова мания да пътува единствено с влак и автомобил, но когато веднъж открито му подхвърли, че сигурно го е страх, тогава Никола д'Амико, старият *consigliori*, чието минало го сродяваше с почти всички членове от наказателния кодекс, се почувства задължен да даде някакво обяснение. Дълбоко вярващ в теорията за малшанса, той твърдеше, че един-единствен неудачник в самолета е достатъчен, за да провали съдбата му, която той в никакъв случай не желаше да поставя в ръцете на случайни хора. Затова и сега, преди да закопчее колана си, той огледа пътниците, за да се увери, че сред тях няма физиономия на анонимен терорист или на жива торпила.

Пътуването беше кратко, макар и мъчително, и едва когато усети сигурния ход на влака, Никола д'Амико свободно се отдаде на мислите си.

Отиваше да убеди дон Сантино тихомълком да се върне в Сицилия, за да уреди въпроса с Гаспаре Ардиционе, и тази задача му се струваше неблагоприятна, тъй като познаваше характера на стареца и знаеше, че нямаше да го уплаши дори ако му кажеше, че Големия баща е готов да му обяви война. По-скоро шансът бе да заложи на чувството му за чест, отколкото на заплахите, в противен случай рискуваше нищо да не постигне. Опита се точно да си припомни думите на дон Анджелино и с удоволствие установи, че паметта все още не му изневерява.

Два часа по-късно влезе в стаята на дон Сантино Билечи.

Беше изненадан, че го намира сам, без никой от многобройните му внуци, но Сантино Билечи не изрази никаква изненада от това, че пред него е застанал човекът, който бе дясната ръка на дон Анджелино.

Скръсти ръце под гърдите си в обичайния жест, който означаваше, че е готов да го изслуша.

— Простете ми — отдалече започна Никола д'Амико, — че си позволих да дойда, без да уведомя там, където трябва, за намерението си да ви посетя и за онова, което ме води при вас, ала живеем в необикновени времена, случват се странни неща и предвид това, че проблемът е твърде деликатен, дон Анджелино реши, че излишните уши няма да са ни от полза и че вие няма да имате нищо против, ако в Палермо никой не научи за това посещение.

На Сантино Билечи не убягна скритият смисъл на това заплетено начало, пълно с намеци и така сходно с начина, по който самият той говореше. Явно Никола д'Амико целеше да му напомни, че в Палермо той е представяван от хора, които вече не заслужават доверието му, и с това всъщност го упрекуваше, че след последните събития позициите му бяха разклатени. Същевременно, казвайки, че времената са странни, фактически изразяваше огорчението на своята фамилия за случилото се, оценявайки го като несъвместимо с онова, което се нарича чест и морал. Сантино Билечи изслуша докрай д'Амико и бе доволен да отбележи, че съветникът не прибави нищо към онова, което по всяка вероятност бе формулирал самият дон Анджелино, после преглътна няколко пъти и се загледа в някаква неопределена точка на отсрещната стена.

— Да, наистина си прав — каза той и отново го повтори, обръщайки се на „ти“ към съветника, нещо, което д'Амико не си бе позволил и което прескачаше границите, установени в разговорите между високоуважаваните хора особено от неговия ранг. Спря за момент, преценявайки ефекта от този скрит упрек, след което продължи: — Наистина живеем в необикновени времена, случват се странни неща, уважението изчезва. Младите са невъздържани. Вършат разни неща на своя глава и винаги си мислят, че са прави. Понякога стигат до убийства, друг път самите тях ги убиват, но какво да се прави, такъв е животът. Най-жалкото е, че все ние, старите, трябва да оправяме нещата. Винаги на нас се пада да вадим кестените от огъня, може би, защото сме стари, ръцете ни са студени и няма опасност да се изгорим. Бях много огорчен, когато научих за нещастията със Стефано, и тогава, прости ме, Никола д'Амико, но именно тогава те очаквах да ме посетиш, тъй като се надявах, че дон Анджелино ще те изпрати да

разговаряме. Защото един баща, който в страданието си се обърне към стар човек като мен, винаги ще намери приятел, а когато някой ти е приятел, той никога няма да забрави дълга си, дори ако хора като Ардиционе го забравят. Вместо това обаче вие с дон Анджелино не пожелахте да ме удостоите с тази чест. Последваха нови нещастия и едва след като още хора бяха разплакани, ти идваш и ме молиш да оправя нещата. Много съжалявам. Ако не беше ти, щях да кажа, че когато ти се забие трън в нокътя, или отиваш на лекар, или се опитваш сам да го извадиш и не успееш ли, няма за какво да се сърдиш на лекаря, а просто търпиш.

За миг се замисли, след което повтори сякаш на себе си:

— Просто трябва да го търпиш, поне така постъпват хората с характер!

— Дон Билечи! — внезапно го прекъсна д'Амико. Спря се и се взря в очите на този човек, който преминаваше всякакви граници. Чертите на лицето му се изопнаха, давайки израз на презрението му към стария дон, който го гледаше мълчаливо.

Може би това щеше да му струва скъпо, ала Никола д'Амико на никого нямаше да позволи да оскърбява човека, на когото бе посветил целия си живот. Дон Сантино вдигна ръка със спокоен и отмерен жест:

— Спокойно! Спокойно! На нашата възраст е добре да умеем да се гледаме в очите. Оставете ме да довърша. Казах ви какво би казал някой случаен човек, но дон Сантино Билечи не е случаен човек. Аз не съм лекар, а приятел и след като дон Анджелино се е убол на трън и има нужда от мен, кажи му да счита, че сам го е извадил, тъй като тези две ръце винаги са му служили и са му принадлежали. Ще дойда в Палермо. Още повече, че никак не ми се нравят тези мишки, които са се разиграли у дома.

Стана, взе от шкафа бутилка вино и напълни догоре две чаши.

По всяка вероятност дон Сантино щеше да замине едва след няколко дни, тъй като преди това имаше да уреди някои неща, но пристигането му в Палермо щеше окончателно да разреши проблема. Този път, докато наблюдаваше облаците през люка, д'Амико съвсем забрави за страховете си. Беше доволен, че успя да потисне честолюбието си и не обвини Билечи, задето не се бе обърнал към дон Анджелино за земите на Стефано. С това само напразно щеше да го подразни. Помисли си, че ако дон Анджелино бе проявил слабост или

поне умора, обръщайки се към Билечи едва след злополучната акция на строежа, то старият предприемач бе показал същата слабост, допускайки човек като Ардиционе да не се съобразява с властта му. За момент видя някаква странна прилика в съдбата на двамата старци и за първи път у него се появи чувство на съжаление към онзи, когото винаги бе считал за Големия баща.

„От едно и също дърво сме издялани“ — му бе казал Сантино Билечи, потупвайки го по рамото на сбогуване. Беше прав. И тримата бяха създадени по един калъп и от едно и също старо дърво, което обаче започваше да се огъва като дъгите на бъчва, от която един след друг избиваха тежките обръчи, държащи ги заедно.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Дон Сантино се завръщаше инкогнито в Сицилия, за да изпълни неприятната си мисия. С други думи, отиваше да възстанови властта си, която ден след ден се изплъзваше пред очите му. Самият той постепенно се бе освободил от нея заедно с бремето на своята отговорност, която впрочем никой вече не му и приписваше. Сега се връщаше, за да наследи сам себе си и с единствената цел да извърши един акт на справедливост.

След дългата раздяла отново щеше да види жена си. Тя го бе последвала в изгнанието му, но там се разболя и лекарите я посъветваха да се върне в Палермо, където климатът щеше да ѝ помогне да се възстанови. Така той остана сам. Винаги си бе мечтал да има син, който да го съпроводи до последното му жилище, но не му беше съдено да изживее тази радост. И никой нямаше да наследи властта му. Сега на седемдесетгодишна възраст го бяха въдворили в това село, навътре в континента, в един свят, съвършено различен от онзи, в който бе преуспял, и където дори собствената му жена не беше край него. И въпреки милиардите, които имаше, старостта му беше нерада. Беше се борил, за да стане господар, ала се оказа, че е един нещастен господар, след като подвластните му си позволяваха да не го зачитат за нищо. Не биваше да допуска това, в противен случай щеше да изгуби всичко. Беше работил, за да създаде империя. Заради властта бе пожертвал дори и удовлетворението да изживее спокойно старините си и сега не можеше да се примири с мисълта, че животът му ще свърши в някой старчески дом за милиардери.

Докато пътуваше, си мислеше за всичко онова, което би искал да направи, ако бе още млад, и сърцето му се изпълни с горчивина. Погледна часовника си. След няколко часа щеше да си е у дома. Тереза го очакваше. Той отново нямаше да ѝ каже какви са намеренията му и тя, уви, отново нямаше да му зададе никакви въпроси. Сега вече бе твърде късно, за да си заговорят отново.

На гарата го чакаше Ардиционе заедно с още двама мъже, които той почти не познаваше. Изглежда, Ардиционе държеше да демонстрира авторитета си. Попита ги къде е съветникът: отвърнаха му, че Пиетро Николози е получил апандиситна криза и че ще отидат при него в къщата му край морето до Сферакавало.

Автомобилът напусна града с пълна скорост, прекоси околоръстното шосе и се насочи по пътя за Пунта Раизи. На разклона за Карини завиха по една отбивка над селото и колата се затресе по каменистия път. Дон Сантино хвърли поглед към къщите, които оставаха зад тях, и заговори, без да поглежда Ардиционе:

— Оттук ще стигнеш ли до Сферакавало, Ардиционе?

— Малко ще заобиколим, но затова пък е по-сигурно.

Няколко минути продължиха да пътуват мълчаливо. Двамата мъже отпред упорито избягваха да се обръщат. Ардиционе не откъсваше поглед от него. Това вече не бе просто неуважение, а пълно незачитане. Сякаш вече не съществуваше. Преди да тръгне, бе уведомил единствено Николози, а сега ето че Ардиционе го водеше незнайно къде по този изровен път. Помисли си, че трябва да бъде нащрек, но пък покажеше ли подозрителност, щеше да излезе, че се страхува.

— Ардиционе, къщата на Николози не беше ли край морето?

— Да, но тук сме в полето. Дон Сантино не харесва ли полския въздух? Та той е толкова полезен, особено за болни хора...

Ардиционе го погледна в очакване на отговор, от който да изпита вкуса на своята победа, но дон Сантино не каза нищо.

Колата спря пред една къща. Някога в нея криеха приятелите, които не биваше да се появяват из района. Нямаше други автомобили, нито се усещаха признаци за нечие присъствие. Един от непознатите мъже му отвори вратата, но в погледа му нямаше и следа от уважение. Дон Сантино не му обърна внимание и слезе сам.

Другият понечи да го претърси, но той го спря с поглед:

— Нямам оръжие — каза той и проследи Ардиционе, който бе извадил от багажника един автомат.

Всичко изглеждаше като екзекуция и дон Сантино с мъка си помисли, че и през ум не му бе минавала мисъл за подобен край. Знаеше, че рано или късно щеше да бъде убит, но си представяше, че ще умре с оръжие в ръка, убит от засада или пък покосен по обичайния начин с автоматични изстрели от някоя минаваща кола. Това обаче,

което ставаше сега, бе един жалък и трагичен край на цялата му кариера като дон.

Изненада се от твърдия поглед, с който Ардиционе го наблюдаваше. Навярно в този момент, готвейки се да го убие, чувстваше съвестта си чиста, сякаш му предстоеше да изпълни една най-обикновена заповед. Ако това бяха младите и методите им, той нямаше никакво желание дори и да се опита да ги разбере.

— И останалите ли са съгласни? — попита той.

— Никой нищо не знае — спокойно отговори Ардиционе.

Дон Сантино се почувства истински щастлив от това, че никакъв съд не се бе произнесъл над него. И никаква присъда не бе определила съдбата му. Усмихна се, сякаш на някакво далечно видение, после се огледа и попита:

— Къде? — Не се вълнуваше, че ще умре; всъщност хората с неговия занаят бързо изгубваха чувството за страх от смъртта, а освен това и годините му толкова се бяха натрупали, че вече се чувстваше уморен.

Ардиционе му посочи гърба на къщата и той тръгна, последван от тримата мъже. Почти цялата стена беше обрасла с бръшлян, който се виеше и зад ъглите. Ускори крачките си. Дали щяха докрай да го бележат с низостта си, или пък Ардиционе действително имаше данни да застане на върха и щеше да го погледне в очите, преди да го застреля? Усети куршумите в гърба си, потрепери, обхванат от някаква безумна радост, и се свлече на колене.

Последва безкраен миг, в който зелените листа му се сториха още по-близки и огромни. Никога не се бе лъгал в оценките си за хората: този, който го убиваше, с нищо не бе успял да го учуди. После почувства силна топлина в тила.

И пред очите на Гаспаре Ардиционе той тежко се строполи безжизнен в тревата.

Едно време всяко убийство бе свързано с някаква поука за живите. Мъртвият биваше захвърлян на пътя или сред полето и всички разбираха, че върху него е било приложено смъртно наказание. Понякога върху мъртвия биваше оставян някакъв знак, като например камък в устата на предателите или птица в ръцете на донжуаните, стигнали накрая до фаталната погрешна стъпка, за да напомня на другите, че тази смърт е била отсъдена според изконните правни

норми, които никой не може да престъпва. В други случаи, когато между клановете се водеше война, убитите се изоставяха на показ, с което воюващите фамилии, от една страна, демонстрираха престижа и властта си, а, от друга, целяха да покажат печелившите си удари пред анонимните съдии на безпощадния им двубой.

Сега вече нямаше никаква полза от подобен род демонстрации, напротив, те само можеха да се окажат опасни. Сега просто неудобните хора изчезваха мистериозно и повече никой нищо не научаваше за тях. Нито труп, нито следи за издирване, нито възможност за следствие. Тази ужасна игра, незачитаща елементарните правила на почтеност, практически елиминираше държавата и нейните представители. Понякога се случваше да открият на четири метра под земята трупа на човек или по-скоро онова, което бе останало от него; карабинерите стигаха до някакво предположение за самоличността на жертвата, ала когато отиде да разпитат близките, получаваха отговор, че същият отдавна се намира в Щатите или в Германия и че навярно там се е оженил отново, тъй като не е благоволил да изпрати никаква вест за себе си. Тогава карабинерите завеждаха в архива случая като убийство с неизвестен извършител и насилието над закона биваше опаковано в пълно мълчание.

Едно време мълчанието на вдовиците се купуваше, като семейството им се осигуряваше, а смъртта на съпруга се представяше за нещо печално, но неизбежно. Жените спокойно можеха да оплакват мъжете си, а целта на обезщетението беше да избият от главата си миража на отмъщението, включително и мисълта за признания пред полицейските власти.

Сега обаче методите се бяха променили дори и спрямо тях. Парите вече не закупуваха единствено мълчанието, а служеха и за нещо повече. Сега те можеха да заплатят не само траура, но даже и мъката на вдовиците, осъждайки ги на равнодушие. Те вече дори не можеха да оплакват мъжете си, след като трябваше да твърдят, че са живи. Това бяха така наречените бели вдовици.

След като изчака да заровят Сантино Билечи в земята, Гаспаре Ардиционе отиде направо в дома на вдовицата. Тереза Билечи се готвеше да посрещне мъжа си и в първия момент не разбра причината за това посещение. Ардиционе обаче нямаше време за губене, затова ѝ показа златния му часовник и верижката, с която го окачваше на

жилетката си, и ѝ каза, че дон Сантино е мъртъв. Остави я няколко минути да се изплаче, след което ѝ каза, че това ще бъдат последните ѝ сълзи. Никой извън фамилията не знаеше, че дон Сантино е убит, и никой не биваше дори за миг да се усъмни, че е изчезнал. Ако въпреки всичко тя се облечеше в траур или дадеше да се разбере, че мъжът ѝ е мъртъв, никой нямаше да защити приятелите ѝ, още по-малко пък щеше да гарантира живота на дъщерите ѝ и семействата им.

След всичко онова, което бе изживяла през тези тридесет години, Тереза Билечи разбра какво означава това предупреждение. Същевременно си даде сметка, че поне за известно време още Сантино трябваше да бъде считан за жив заради фамилията и неприятелите ѝ, докато нещата не си отидеха отново по местата. Изтри сълзите си. Щеше да оплаква мъжа си по-късно, когато останеше сама. Обеща, че никой никога не ще открие вдовицата в нейно лице, и каза, че в случай на разпит ще твърди, че мъжът ѝ не се е обаждал. Ако ѝ кажеха, че дон Сантино тайно е напуснал района, в който бе заточен, щеше да се покаже учудена, но все едно, нямаше да проговори. Ардиционе ѝ напомни, че за разлика от много други вдовици със своето състояние тя няма да има никакви финансови проблеми, и я увери, че семейството ѝ ще бъде покрай нея. Когато го изпращаше, Тереза му поиска часовника, който ѝ беше показал; Ардиционе неумолимо поклати глава. Щеше да е твърде рисковано, ако ѝ оставеше тази реликва, но ѝ обеща, че ще ѝ го върне веднага щом това стане възможно. После излезе от стаята.

Тереза Билечи чу стъпките му да се отдалечават по стълбището и изтича в спалнята, където най-после на воля изплака мъката си, заровила глава между две възглавници. Първата ѝ мисъл бе да се обади на дъщерите си, но си спомни ужасните заплахи на Ардиционе и навреме се спря. Момичетата не трябваше нищо да знаят. Беше опасно. По-късно щеше да се свърже с тях, за да им каже, че баща им в последния момент е отложил идването си в Палермо.

Впоследствие времето щеше да я научи какво да прави. Сега поне да можеше да се довери някому. Помисли си за дон Анджелино. Той беше силен и бе приятел на Сантино. Щеше да разбере кой го е убил и щеше да му потърси сметка. Почувства, че ѝ прилошава. Стана от леглото и отиде в банята, където в шкафчето държеше шишенце валериан. Отмери петнадесет капки в една чаша и внезапно се

почувства по-добре. Сега имаше нужда от всичките си сили, за да премисли и подробно да обсъди положението, преди да вземе каквото и да е решение. От мъжа си бе научила, че животът е нещо маловажно, ала сега не собственият ѝ живот я занимаваше. Часовникът в антрето удари дванадесет часа. Спомни си за яденето във фурната, приготвено за несъстоялия се обяд, помисли си за часовника, който Ардицоне отнесе със себе си, и се отпусна сломена в креслото. От този момент започваше да живее само със спомените си.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Единствен съветникът бе уведомен за смъртта на Билечи. Поставен пред свършен факт, Пиетро Николози прецени, че в подобен момент е безсмислено да въвлича фамилията в междуособни войни, и намери за разумно да подкрепи Ардиционе. Този човек, който бе дръзнал да убие Сантино Билечи, не бе за подценяване и Николози не можеше повече да гледа на него с леко око. След като получи уверение, че както и да се развиеха събитията, той ще остане на своето място, съветникът незабавно се залови за работа и първият му съвет към Ардиционе бе да наеме нови воители, преди още официално да бъде обявено, че властта преминава в нови ръце. При това ново съотношение на силите бившият десетник щеше да се гарантира от неочаквани превратности.

Дон Сантино все още имаше доста предани хора и ако те не почувстваха, че Ардиционе наистина е по-силният, нямаше да му се закълнат във вярност, а това означаваше отново да се пролее кръв, от което дон Феранте неминуемо щеше да се възползва. Успееха ли веднъж да уредят нещата вътре във фамилията, тогава Николози щеше да потърси помощ от Гризанти, за да уреди конфликта с дон Анджелино, и същевременно щеше да поиска от осемнадесетте сицилиански фамилии официално да признаят легитимността на Гаспаре Ардиционе.

Впрочем пирамидалната постройка на властта във фамилията държеше воините и техните началници в неведение за това, което ставаше. Николози щеше да им обясни появата на нови хора с решението на дон Сантино да сформира още едно бойно отделение предвид очакваните сблъсъци с фамилията Феранте и никой нямаше да възрази.

Мазино все по-рядко ходеше във фермата. Не че толкова държеше да угоди на дон Анджелино, който, при все че не обичаше да

има много хора в къщата си, изискваше от тях да се обаждат веднага щом им позвънеше по телефона, а защото връзката му с Мариуча болезнено го беше обсебила. Беше се влюбил и чувстваше, че и Мариуча изцяло му се е отдала. Всяка вечер Мазино паркираше колата в една съседна улица на около стотина метра от къщата ѝ и прекарваше при нея почти цялата нощ. Тръгваше си призори, когато и най-ранобудните съседи още спяха. Но сега вече тези нощни срещи не му бяха достатъчни. Често си търсеше поводи да я вижда и през деня или се отбиваше уж случайно, за да не ги одумват съседите, и двамата се любеха. Отначало гледаше да не ѝ показва колко важна за него бе тяхната връзка, но скоро се отказа от тези си старомодни скрупули и се отдаде напълно на чувствата си. Любовта им беше страстна и отчаяна. Мариуча винаги с готовност задоволяваше дори и най-дълбоко спотаените му желания. Притискаше го до себе си, сякаш искаше той никога да не излиза от нея. Тогава изпитваше някаква необяснима тревога и страх, че всеки момент може да го изгуби. Сексуално Мазино бе по-силен от нея. Даваше ѝ всичко онова, от което Стефано я бе лишавал през няколкото им месеца брачен живот поради задръжките си, които той погрешно считаше за уважение към нея. Веднъж още в началото Мазино я целуна и я накара да се обърне с гръб към него. Мариуча не подозираше какво бе неговото намерение и когато я проникна, тя нададе дрезгав стон, който той сподави, натискайки главата ѝ във възглавницата. Впоследствие любовната им практика се усложни. По негово настояване тя престана да носи бельо под траурните си дрехи, за да бъде готова във всеки момент да му се отдаде. Правеше му удоволствие да я обладава навсякъде, където я завареше, без дори да я съблича. Понякога я караше да застане на прозореца, сядаше под перваза, облегант на стената, и искаше от нея да му описва хората, минаващи по улицата, докато той започваше бавно да я целува под дрехата ѝ, знаейки, че това много ѝ харесва. Постепенно се възбуждаше, като усещаше как гласът ѝ все повече се разтреперва, и ако тя спреше за момент, той ѝ крещеше да продължава, докато накрая не издържаше, спускаше щорите и с неудържима страст я поваляше на дивана.

Напоследък обаче Мазино се беше затворил в странно мълчание. Беше сигурен, че Мариуча не би се издала пред никого, но любовта им ставаше толкова безумна и ненаситна, че го плашеше. Чувстваше, че

рано или късно неизбежно ще се случи нещо. Знаеше, че дон Анджелино нямаше да му прости за стореното, още по-малко за това, че бе злоупотребил с доверието му, а той предпочиташе да умре, отколкото да се опозори пред баща си, пред фамилията и пред самия дон Анджелино, който го обичаше като свой собствен син. Обикновено тези мисли го спохождаха, когато мълчаливо пушеше в леглото, след като се бяха любили с Мариуча и тя, сгушена до него, лежеше изтощена и задъхано му шепнеше: „Говори ми, Мазино, моля те, говори ми.“ Тогава той ѝ се усмихваше и започваше да ѝ разказва приключенията си със Стефано, за които самият Стефано никога не ѝ беше казвал. Описваше ѝ първите си любовни изживявания, забавленията си с проститутките и въобще цялата си печална кариера на любовник.

Една нощ, месец след като се бяха любили за първи път, Мариуча му каза, че сигурно е бременна. Новината го поразя, но не го изненада. Беше се случило онова, което винаги бе предчувствал като неизбежно и което щеше да ускори развързката на натрапчивите му опасения.

В първите месеци след като се ожениха, Стефано и Мариуча желяеха да имат дете, но очакванията им останаха напразни. Когато отидоха на лекар, той ги посъветва да бъдат търпеливи и им каза, че понякога тези неща идват ненадейно, но може и никога да не се получат, въпреки че и у двамата не бе намерил нищо нередно. Сега това нещо се бе случило и те предчувстваха, че времето вече работи против тях.

Мазино се опита да я успокои. Каза ѝ, че още е рано да изпада в паника, но когато тя му заговори за детето, сякаш то вече съществуваше, разбра, че самият той нямаше да направи нищо, за да прекъсне бременността ѝ, и с цената на всичко щеше да запази детето. Не беше способен да избяга от собствената си отговорност за случилото се. Възпираха го много неща. Възпираше го вярата му в Бога и най-вече мисълта, че веднъж потъпкал законите му, щеше да загуби и упованието си в него. Така, черпейки сила от греха си, те решиха да чакат развитието на нещата.

Мариуча беше убедена, че не ѝ остава нищо друго, освен да се махне или направо да изчезне от града. Най-важното обаче беше да запази спокойствие и в никакъв случай да не допусне погрешна

стъпка, която можеше да провали всичко. След няколко дни щяха да кръстят сина на Роза и на тържеството всички погледи щяха да са насочени към нея. Това щеше да бъде първото ѝ изпитание.

Вечерта преди празника Мариуча получи колет. Разтвори го и вътре намери чифт черни дамски гащи. Немаше никаква бележка. Обхваната от мъчително безпокойство, тя веднага се обади на Мазино, за да го попита какво означава този подарък.

— Успокой се — отговори той след кратка пауза, — аз ги изпратих. Ей тъй на шега, нали знаеш колко те харесвам в черно бельо. Хайде, ще се видим по-късно — добави той и затвори телефона.

Някой беше открил връзката им, помисли си Мазино, и този някой не беше човек от фамилията. Този подарък бе едно предупреждение, а и цветът му — израз на морална присъда.

Сложи пистолета в джоба си и излезе.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Празненството започна малко преди обяд и щеше да продължи до вечерта. Гостите бяха повече от хиляда и се настаниха по масите в голямата градина зад дома на дон Анджелино. Масимо бе преброил повече от триста автомобила, чиито номера даваха красноречива, макар и непълна представа за териториите, над които от години наред се разпростираше властта на баща му. Приятелите на фамилията бяха дошли отвсякъде, както от Севера, така и от целия остров. Бяха се събрали в чест на детето, но Масимо си даваше сметка, че присъствието им бе нещо повече от израз на почит и уважение.

— Не е ли чудесно семейното ни тържество? — повтаряше Никола д'Амико, който продължаваше да минава по масите и да се прегръща с приятелите.

Не ще и съмнение, че това наистина беше голямо тържество, но Масимо се чувстваше скован при вида на множеството непознати физиономии. Вече се беше ръкувал с куп хора и всеки път бе изпитвал неприятното чувство, че цялата сърдечност и уважение, които му засвидетелстваха, се дължеше единствено на това, че бе син на дон Анджелино. Тези хора знаеха всичко за него, знаеха как вървеше учението му, знаеха слабостите му и дори бяха научили за необяснимите му меланхолични настроения.

Мъжете бяха лъснати и издокарани в черни костюми и вталени ризи. Някои от тях изглеждаха доста елегантни, но достатъчно бе да си отворят устата, и произходът им веднага излизаше наяве. Жените бяха отрупани с деца и бижута и изглеждаха поласкани от честта да присъстват на това пиршество заедно с мъжете си. Възбудени, сякаш за първи път бяха попаднали в такова общество, те помитаха всичко в чиниите си и само от време на време повдигаха глава от тях, за да се усмихнат на някоя позната или да ударят плесница на най-немирните палавници. След църковната церемония шествието се отправи към имението на дон Анджелино, където половин полк сервитьори, всичките надеждни и проверени хора, обслужваха масите.

Обядът започна малко след един, а към три часа все още продължаваха да поднасят на гостите нови и нови ястия. Масимо вече не се съмняваше, че целият този панаир няма да приключи преди полунощ.

Баща му бе седнал на централната маса под колонадата, в компанията на Никола д'Амико, Лука, голяма част от десетниците и някои видни представители на приятелските фамилии. Саза Гризанти се намираше в чужбина, но бе намерил начин да изпрати подаръка си: верижка с кръст от масивно злато, върху който бяха монтирани три брилянта. Когато го видя, Масимо се усмихна и си помисли, че малкият Анджелино може би щеше да го носи едва след петнадесет години, и то само при положение, че израснеше достатъчно силен, за да го издържи на врата си.

В една стая на партера бяха изложили всичките подаръци и цяла една от стените ѝ беше покрита с банкноти от по петдесет и сто хиляди лири, закачени от името на отсъстващите или пък от онези, които бяха решили по този начин да изразят вниманието си към първия внук на дон Анджелино Феранте. При все че Масимо бе виждал подобно нещо единствено на сватбата на брат си, това съвсем не го изпълваше с гордост. Чувстваше се някак си като чужд сред своите и реши, че в крайна сметка баща му, изглежда, беше прав да казва, че образованието по-скоро отчуждава хората един от друг, отколкото да ги сближава.

Погледна снаха си: макар и в траур, от нея се излъчваше ведрина и спокойствие. Загледа се по-внимателно и забеляза, че всеки път, когато някоя приятелка ѝ напомняше за тежката загуба, сполетяла я преди няколко месеца, лицето ѝ приемаше скръбно изражение. После Мариуча отново се навеждаше над чинията и продължаваше да яде, както всички останали жени. Не, не можеше да се каже, че има вид на безутешна вдовица, и тази мисъл му беше неприятна, тъй като събуждаше у него дълбоката му неприязън към онези жени, които, следвайки древния закон на пълното мълчание и безучастие, винаги са в състояние да оцелеят.

Приближи се Пиетро Кораца.

— Масимо, ами ти кога ще се жениш?

Кораца беше един от най-опасните хора на фамилията.

— Божа работа — отвърна Масимо и повдигна рамене.

— Защо си толкова сериозен?... Я виж колко хубави момичета има наоколо. На кого ги оставяш?...

— Не се безпокой, аз ще се погрижа за тях! — намеси се Тото Гризанти, най-малкият син на дон Емилио, който се бе присламчил към тях. Беше пьян и едва се държеше на краката си.

— Аз ще се погрижа! — повтори той и се ухили.

Кораца го погледна презрително:

— Тото Гризанти, ти май нещо не си наред!

Тото Гризанти помириса пръстите на дясната си ръка и ги тикна под носа на Пиетро Кораца.

— Дъхни, Кораца! Усещаш ли на какво миришат?

Кораца го изгледа гневно, без да обръща внимание на ръката му.

— Пак ли си пипал сестра си по оная работа?

Физиономията на Тото Гризанти внезапно се вкамени. Масимо хвана ръката му и бавно я смъкна надолу.

— Тото... — започна той и спря. — Тото, хайде успокой се... Днес само ще се веселим...

Тото Гризанти не обърна внимание на думите му и продължи втренчено да гледа съперника си.

— Кораца, познат ли ти е юмрукът на баща ми?

— Не, познат ми е само баща ти — отвърна Кораца.

— Приятни забавления и на двама ви — каза Тото Гризанти и се отдалечи с подигравателна усмивка. Щеше да прекара целия следобед, сврян между фустите на момичетата. Всъщност затова го и наричаха „Дупедушко“.

Масимо поднесе към Кораца пакета си с цигари.

— Запали и ще ти мине.

Кораца взе една цигара, скъса я по средата, захвърли половината и запали остатъка. Масимо го погледна с любопитство и приятелят му обясни:

— Тютюнът ми вреди и не трябва да пуша...

В този момент на естрадата, построена точно срещу къщата се качи един мургав издокаран младеж, известен с прякора Миланеца. Естрадата беше голяма и пищно украсена, почти като онези, които се строяха за тържествени случаи на площада, с тази разлика, че изглеждаше доста по-претенциозна. Миланеца взе микрофона, с професионална непринуденост го преметна между ръцете си и започна

да говори. Оркестърът, който вече цели два часа свиреше без прекъсване, най-после слезе да си отпочине и гостите се приготвиха да слушат оратора.

Миланеца, чието име всъщност беше Тони, изглежда, познаваше всички присъстващи и дори докато говореше, от време на време при него все се качваше някой, за да му прошепне нещо на ухото. Тони благодари на всички от името на всички, разказа няколко анекдота и обяви, че за вечерта се очаква да пристигнат „известни звезди от радиото, телевизията и артистичния свят“, след което започна да извиква по име хората, които му бяха подшушнати на ухото, и да ги кара всеки да импровизира нещо пред микрофона. Опитваше се по този начин да подгрее атмосферата и да приобщи всички гости към започващия спектакъл, който едва по-късно щеше да разкрие най-големите си достойнства. Очакваше се да пристигнат няколко известни певци, никой от които не желаше какъвто и да е хонорар за участието си. Адвокатът Спатаро, който беше организиран програмата, беше наредил да се изплатят хонорари на онези от участниците, които, макар и да не искаха, имаха нужда от пари. За все още неизвестните артисти появата им на естрадата беше истински шанс. Дон Анджелино можеше да ги възнагради, представяйки ги на онези, които впоследствие биха могли да ги ангажират навсякъде — на сватби, религиозни празненства, както и за далеч по-доходни участия. Другите, по-известните, чиито снимки отдавна вече се появяваха по списанията, се бяха съгласили да участват в празненството само защото някой ги беше посъветвал да сторят така. За Масимо не беше тайна, че баща му е свързан с някои кръгове от шоубизнеса и че дори е финансирал две големи киностудии, което напълно обясняваше професионалния интерес на тези идоли, които шофьорите на фамилията щяха да вземат от летището и да доведат направо на празненството.

В момента на естрадата се извяваха неаполитански певци. Бяха дошли много техни представители, може би защото връзките с неаполитанската мафия бяха възобновени едва преди шест месеца. Между сицилианци и неаполитанци никога не бе царяла особена симпатия, тъй като схващанията и принципите им твърде много се различаваха. Новите арогантни мафиоти градяха властта си, като излагаха на показ своята сила, докато „старата гвардия“ правеше точно

обратното. Връзките между сицилианци и неаполитанци бяха прекъснати преди пет години, в деня, когато един треторазреден мафиот, едно нищожество, обиди важна личност от фамилията Гризанти. Последният бе отказал да търси сметка на тази дребна риба и бе поискал извинение направо от Тотоно, или Командора, както го наричаха — човека, който държеше в свои ръце голяма част от контрабандния внос на цигари и контролираше пазара на електродомакинските уреди. Виновен, че е пропуснал да уведоми хората си за присъствието на сицилианеца, Тотоно му бе поднесъл своите извинения и го бе поканил да се чувства негов „гост с всички произтичащи от това права“. Да бъдеш считан за „гост“ означаваше да имаш правото „да видиш, да пипнеш и да се възползваш от сделките, които в момента осъществява домакинът“. Беше израз на особено благоволение и се практикуваше на всички нива. Сицилианецът поблагодари на Тотоно и почтително го увери в своите най-приятелски чувства, но вместо да остане в Неапол една-две седмици, както се прави, той не напусна града цели две години, през които здраво проникна в делата на Тотоно, отне му половината град, както все още се говореше в Неапол, и унизи властта на Командора, който беше принуден да го търпи, тъй като се страхуваше от конфликт с фамилията Гризанти.

Две години по-късно сицилианецът се завърна вкъщи и повече никой нищо не чу за него. Тотоно, с прозвището Командора, беше застрелян в една тясна уличка на Санита и двата града прекратиха всякакви контакти. Едва преди няколко месеца дон Емилио Гризанти на връщане от едно от многобройните си пътувания до Щатите отново беше установил приятелски отношения с неаполитанците, които предвиждаха и взаимни услуги при използването на пристанищата. От този момент нататък дори и певците се възползваха от мирния договор и мнозина от тях започнаха да слизат в Сицилия, за да пеят на големите празненства. Ето защо не беше чудно масираното им участие в музикалната програма на кръщенето, още повече че дон Анджелино беше поканил за кръстник на внука си Салваторе Акарди — единия от съветниците на дон Емилио Гризанти.

Масимо седна на стълбището в задния двор на къщата и се облегна на колоната, за да се предпази от силната светлина на прожекторите. Запали цигара. До слуха му достигна ехото от мощните

уредби на оркестъра, който тъкмо бе засвирил марш. Вероятно най-близкият приятел на фамилията отново искаше да демонстрира показната си церемониалност. Появи се Бенито Браманте и се запъти към него. Масимо, също както и баща му, винаги бе изпитвал симпатия към Бенито, който в редките случаи, когато му се отдадеше да се добере до сцена, се наричаше Бени Баримър. Беше единственият човек, способен да го развесели и да разсмее баща му. Притежаваше необикновен талант, който можеше да го направи голям комик, и обикновено, приемайки ролята на чудак, ефектно пускаше номерата си. Лицето му беше издължено, несиметрично и сякаш върху него винаги бе застинала гримаса, предизвикваща смях. Човек никога не можеше да го види сериозен.

— Ами ти защо не си на сцената? — попита го Масимо.

— Ами аз исках малко да попея, и то имах голям мерак, само че баща ти ми каза да си седя на мястото и да си трая — отвърна Бенито и повдигна рамене. Не посмя да добави, че онова, което му бе предадено от Никола д'Амико, го бе разстроило и бе породило в него опасението да не би да е изпаднал в немилост. Седна на стълбите и Масимо го прегърна.

— Е, и без това по-едрите риби ще дойдат чак довечера, така че дотогава все ще те пуснат — отвърна приятелят му и го погледна, но долови, че иронията му не е постигнала целта си, тъй като, изглежда, Бенито беше убеден, че не го допускат до сцената именно заради едрите риби. Разбра, че Браманте е взел на сериозно шегата му, и го разтърси.

— Ей, фарисей такъв! Баща ми чудесно знае какъв артист си ти и много те обича. Не разбираш ли, че все още не те пуска на сцената, защото чака да дойдат и другите?

Каза го ей така, но беше сигурен, че не греша, тъй като прекалено добре познаваше баща си. Погледна Бенито и видя, че лицето му грейна.

— Знаеш ли, и аз си помислих за това, но не исках да си правя илюзии.

— Хайде, върни се там и ще видиш, че скоро ще те извикат пред микрофона — подкани го Масимо. — И гледай да им покажеш кой си и какво можеш!

Видя го да се отдалечава. Смачканата му физиономия с мъка прикриваше вълнението му. Откакто дон Анджелино му бе създал дом и семейство, Бенито бе станал съвсем друг човек. Разбира се, голямата заслуга за това бе на благодетеля му, който поиска от него окончателно да се раздели с онези занимания, с които беше дебютирал в подземния свят.

И действително дебютът на Бенито не беше успешен. Още като момче по време на окупацията му предложиха да участва в обира на един голям хранителен склад, охраняван от американците. Складът се намирал на Четирите къшета в Палермо и пред всяка стена на сградата имаше патрул, който сновеше от единия ъгъл до другия. Предварително набелязали жертвата, момчетата изпратиха Бенито при войника, за да му поиска една цигара. И докато американецът се бе навел над хлапето, за да му даде пакетче дъвки, получи силен удар по главата и изпадна в несвяст. Бандата съблече униформата му и го остави в камионетката, предназначена да откара заграбената плячка. Няколко минути по-късно, докато Бенито се изкачваше по стената на склада, вкопчил се във водосточната тръба, едно от другите момчета облече униформата на американския войник и зае неговия пост. Мястото беше слабо осветено и отдалече никой от американците не забеляза подмяната на патрула. Добрал се до склада, Бенито започна да хвърля на приятелите си всичко, което му попаднеше подръка. Надолу полетяха цели кашони с консерви от телешко месо, достатъчни да захранят черния пазар за цяла седмица. Неведнъж от тъмнината се разнесоха гласове да престане и да слиза, но Бенито, изглежда, бе решил да изпразни целия склад и продължаваше да хвърля чували, които падаха на улицата или направо в камионетката, паркирана до тротоара. Накрая реши, че е приключил, и заслиза като котка по водосточната тръба. На два метра от земята усети две ръце да го сграбчат за колана на панталоните и просъска сърдито: „Остави ме, мога и сам“, ала ръцете не го пуснаха. Миг по-късно с изненада установи, че се е озовал в ръцете на огромен негър във военна униформа, който го вкара в един джип, където вече го очакваха приятелите му с белезници на ръцете.

Така Бенито Браманте опозна карцера, който обаче не промени темперамента, а още по-малко склонностите му, породени впрочем единствено от нуждата. Трябва да кажем, че още като малко момченце

винаги си лягаше преди братята си и ги очакваше в средата на леглото, за да го стоплят с телата си. В замяна на това сутрин ставаше първи, за да е сигурен, че ще намери какво да сложи на гърба си. Когато излезе от карцера, мина през кратък курс и стана „стръв“ на автобусните джебчии. Заставаше срещу предварително набелязаната жертва и започваше да я гледа право в очите. После всичките му мускули се напрягаха, сякаш изпадаше в каталепсия, и започваше тихо да мълви нещо през зъби. Обзет от любопитство, човекът се навеждаше към него, за да се опита да разбере сподавените звуци, които сякаш излизаха от утробата на нещастното момче, и тогава то произнасяше по-отчетливо: „Моля ви, кажете ми, блед ли съм?“

Пътникът едва успяваше да кимне в знак на потвърждение, когато Бенито се вдървяваше като каменна статуя и се отпускахе в ръцете му. Нещастната жертва биваше принудена да го хване с две ръце, за да го задържи, докато Бенито отпускахе ръце надолу и треперейки като в епилептичен припадък, повтаряше: „Зле ми е, зле ми е.“ И докато хората викаха към шофьора да спре автобуса, изплашени от състоянието на момчето, което сякаш всеки момент щеше да припадне, в действие влизаше джебчията, който отмъкваше портфейла на жертвата. Изнесен от автобуса, Бенито неминуемо проявяваше признаци на подобрене, благодареше на жертвата и на останалите си спасители и се изгубваше из тесните улички на Шанхай. Номерът действаше безотказно из всички тролейбусни линии на Палермо до деня, в който се случи неприятна изненада. Бенито тъкмо бе застанал пред един непознат и преди още да се разтрепери, забеляза, че мъжът го гледа с такова изражение, което не му оставяше ни най-малка надежда. Пътникът се наведе към него и тихо му прошепна: „А сега какво, пак ли ще припадаме?“ Хвана го за ръката и без съмнение щеше да се развика, ако Бенито внезапно не му бе продумал, придавайки си най-заплашителното и същевременно ласкаво изражение:

— Давай да слезем без много врява, така ще е по-добре за всички. Хайде, не се безпокой.

Слязоха без много шум на следващата спирка, но непознатият продължаваше да го стиска за ръката и се разкрещя извън себе си от гняв, че си иска портфейла, откраднат му предишната седмица. Бенито го успокои и се огледа наоколо, след което го запита с най-добронамерения си тон:

— Колко имаше в портфейла?

— Петнайсет хиляди лири — сухо отвърна мъжът.

— Добре — каза Бенито с още по-конфиденциален тон. — Знаеш ли какво трябва да направиш, за да си го получиш обратно?

Разгневената жертва все още не можеше да схване.

— Какво?

— Да ме хванеш! — изкреця в лицето му Бенито и хукна колкото го държат краката. Онзи не издържа да го гони дори и половин километър.

Когато беше свободен, ходеше да свири и да пее по сватби и всякакви други празненства из селата или пък подгрываше публиката преди спектакли. Така я беше карал в продължение на години, до онази сутрин, когато на изхода на Палермо беше спрял на стоп дон Анджелино. Няколко километра по-натат се бе опитал да открадне портфейла на онзи, който щеше да му стане покровител, и тогава за първи път в живота си Никола д'Амико видя дон Анджелино така чистосърдечно да се смее. Нямаше никакво съмнение, а и както покъсно и самият дон щеше да се съгласи, Бенито просто беше човек без късмет. Единствено поради тази причина бе успял да спечели симпатиите на Големия баща. Беше му обещал, че ще смени начина си на живот, и започна оттам, че си измисли артистичен псевдоним, а именно Бени Баримър.

До слуха на Масимо достигнаха последните думи, с които комикът завърши серията от скечове, и той с удоволствие установи, че ги последваха бурни и продължителни аплодисменти. Очевидно Бенито се бе харесал на публиката.

Масимо се върна при гостите, но гледаше да е по-далече от баща си, тъй като знаеше, че ако той го забележеше, незабавно щеше да тръгне да го представя на естрадните звезди, които бяха настанени на почетната маса, а това никак не му се нравеше. Не искаше да се запознава с когото и да било, още по-малко при тези обстоятелства. Мъжете бяха пили доста, но в дома на дон Анджелино никой нямаше да си позволи да се напие до самозабрава. Недалеч от баща си Масимо забеляза Бенито в компанията на адвоката и няколко представители на групата от Милано и по интереса, който проявяваше Никола д'Амико, разбра, че за комика се открива някаква добра възможност.

Приблѳжи се Лука. Целият облечен в черно, изглеждаше съвсем различен от обикновено и бе направо елегантен. Личеше си, че се чувства чудесно. Масимо се вгледа в спокойния, самодоволен израз на братовчед си и отново се убеди в нещо, което винаги бе знаел. Един ден Лука щеше да заеме мястото на баща му. Тази мисъл не му беше неприятна, тъй като той си даваше сметка, че Лука наистина е подходящ от него да наследи дон Анджелино.

— Чудесен празник, а? — обърна се към него Лука.

— Да, чудесен празник — отвърна като ехо братовчед му.

Лука му предложи пура и докато му я палеше, добави:

— Баща ти беше поканил и Тереза Билечи, но съпругата на дон Сантино му е отговорила, че не е в състояние да дойде. Според теб какво може да означава това?

Двамата седнаха в едно плетено канапе. Лука изглеждаше разтревожен.

— Според мен, ако не е болна, е трябвало да дойде на всяка цена. Тя добре знае, че дон Сантино е наш приятел — отвърна Масимо.

— Ами ако нито е болна, нито е в мензис, по каква причина в такъв случай е отказала да дойде? — продължи Лука. Явно се опитваше да го доведе до заключението, до което самият той вече бе стигнал.

— Може би просто не е имала желание — почти раздражен отвърна Масимо.

— Сигурно е така. Не е имала желание да се забавлява — сякаш на себе си пророни Лука. — Само че знаеш ли какво мисля аз? Когато поканихме вдовицата на Минафо, тя също отговори, че не била в състояние да дойде.

— Какво искаш да кажеш?

— Знам ли. Просто има едно нещо, което не мога да схвана. Баща ти не е човек, на когото можеш да откажеш без сериозно основание.

Изпусна от устата си кълбо дим и стана. Преди да си тръгне обаче, отново дръпна от пурата и погледна братовчед си в очите:

— Кажи ми откровено, на теб май не ти е забавно, така ли е?

— Така е. Не ми е забавно, но въпреки това празненството е чудесно.

После, за да промени разговора, добави:

— Баща ми да не би да е решил нещо за Бенито?

— Да — разсеяно отвърна Лука. — Говори с адвокатата да му осигури средства, за да си създаде собствена трупа. Иска да го лансира. Онези от Милано ще му дадат възможност да се снима в телевизията и в рекламни клипове. Бенито ще замине още утре заедно с адвокатата, така че и за него това е голям празник.

— Какво казва баща ми за Тереза Билечи? — отново се върна на въпроса Масимо.

— И той не знае какво точно да мисли. Иди при него да изпие по една чаша, ще му доставиш удоволствие. В края на краищата това е твоята фамилия.

Лука каза последните думи без никакъв укор и си тръгна. Масимо обаче реши да се прибере и да си легне. Обходи с поглед околните маси. Видя Мариуча да разговаря със сина на Никола д'Амико, видя на естрадата да се лигави някакъв артист, облечен като жена, след което се отправи към къщата. Никой нямаше да забележи отсъствието му. На стълбището срещна Розета. Без да му задава въпроси, тя веднага разбра всичко.

— Внимавай само да не събудиш детето — каза му тя.

Той ѝ отвърна с усмивка.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

В градината все още стоеше естрадата заедно с цялата ѝ украса и усилвателната уредба. Предстоеше да я демонтират следобед. Дон Анджелино отиде до колибата на кучетата и пусна Бианко и Неро. Двете огромни животни радостно заскачаха край него, след което отпратиха към стария дъб от другата страна на къщата. Още няколко седмици, и времето съвсем щеше да се развали. Помисли си, че ще трябва да се откаже от разходките и от следобедната си почивка в широкото плетено кресло под дъба.

Беше облачно и хладно. Дон Анджелино придърпа пуловера над коленете си и старателно започна да си пълни лулата. Това беше начин да прогони мислите си. Другите все още спяха, но той беше стигнал до заключението, че сънят е нещо като доброволно прекъсване на живота, който и без това напоследък сякаш му изтичаше между пръстите. Навярно един ден смъртта щеше да го постигне в същото това кресло. Щеше да клюмне, сякаш е заспал, лулата щеше да падне от устата му и кучетата щяха да го заобиколят, преди да са ги отпратили в клетката им.

Наоколо цареше тишина — меланхоличната тишина на полето, лишено от обичайните му звуци. И все пак това място му харесваше. Отново, както много пъти досега, си каза, че през целия си живот, изглежда, се е борил, за да спечели това отшелническо уединение, и за момент му стана неприятно при мисълта, че високата ограда не беше само символ на онова, което той притежаваше, но същевременно се издигаше и като някаква стена, с която светът го беше отделил от себе си.

Почти всички отдавна бяха напуснали тези места, за да се заселят в града, и сега из полята бяха останали само старци като него, на които им бе достатъчно само коричка хляб, за да живеят. Всички те имаха нужда от земята, на която се бяха родили, за да запазят своите корени. Младите, в това число и синовете му, си бяха отишли. Стефано се бе опитал да се бори сам и беше загинал, тъй като бе попаднал на

по-силни от него. Лучано беше заседнал сред небостъргачите и живееше по съвсем друг начин, но рано или късно щеше да се провали с тези проклетите наркотици и да се озове на дъното на Хъдсъновия залив. А ето че сега и Масимо беше обзет от желание да пътува и искаше да замине при брат си. Може би беше прав, като желаше да стои настрана от всички тях и от тяхната власт, която първо щеше да го състари, а после и да го убие. Може би не бяха калугерски прения твърденията му, че не е възможно цял живот да се живее в насилие и произвол. Може би Масимо наистина беше добро момче, от тези, които се раждат всеки ден и които ще изпълнят света с добрите си намерения, но не ще успеят да го овладеят, поради което светът ще премине от ръцете на силните хора в ръцете на хората без всякакви скрупули. Мина му през ума, че би било добре, ако един ден именно хора като Масимо управляват света, но тутакси се разкая за тази си мисъл, сякаш тя беше някаква слабост. Такова нещо никога нямаше да се случи. Именно с това убеждение беше изтръгнал толкова добри хора от примирението им и ги беше научил да отмъщават, тъй като считаше, че няма друг начин човек да получи справедливост. Докато добрите хора продължаваха да вярват в отмъщението, лошите щяха да имат от какво да се страхуват, а останалите — на какво да се надяват, за да не се нарушава равновесието в обществото. Затова и преди много години той се беше научил да убива при една история, която единствен Никола д'Амико познаваше в детайли.

Навремето сестра му Ана беше голяма хубавица. Беше омъжена за Козимо, който работеше като изполичар, но местният барон Вани Колафиоре ѝ беше хвърлил око. Ана неведнъж го бе молила да я остави на мира, но Вани не се вслуша в молбите ѝ. Беше богат и си въобразяваше, че е недосегаем. Една сутрин на връщане от лов се отби в дома на изполичаря под претекст, че моли за чаша вода, и когато установи, че Ана е сама, се опита да се възползва от случая. В този момент се появи Козимо и се нахвърли с юмруци отгоре му. Баронът стреля и го уби на място. После заплаши вдовицата, че ако не мълчи, ще умре, и си тръгна с надеждата, че ще успее да наведе следствието в грешна посока и да се отърве невредим. Въпреки това не можа да заблуди карабинерите и седмица по-късно беше подведен под съдебна отговорност за предумишлено убийство. Ана не го издаде, но му изкрещя в лицето, че един ден ще го накара да си плати за стореното.

На делото даде неверни показания. Пред съдиите каза, че Козимо е бил брутален човек, който непрекъснато я е измъчвал с болезнената си ревност. Стигнало се дотам, че самият той с някакво неосъзнато удоволствие насърчавал безобидната симпатия, която ѝ засвидетелствал баронът, на когото впрочем и през ум не му бе минавало да прояви каквато и да е непочтителност към нея. Освен това каза, че в деня на убийството самата тя видяла, че минава Вани Колафиоре, и го поканила, а Козимо, който се появил след малко, го наругал и му ударил плесница. „Всъщност — добави тя — баронът вдигна пушката само за да го сплаши, но Козимо сякаш беше полудял. Грабна кухненския нож и тогава господин Колафиоре се уплаши и стреля.“

Слушайки я от подсъдимата скамейка, Вани Колафиоре беше преbledнял. Чувстваше, че тази жена го ненавижда, спомни си какво му бе казала пред трупа на мъжа си и изтръпна от ужас, тъй като разбра, че тя иска колкото се може по-бързо да го пуснат на свобода, за да го накара да плати с живота си за това убийство. Не се съмняваше, че се опитва да го изтръгне от ръцете на закона, за да му приложи друг вид правосъдие. Започна да крещи, каза, че тя дава неверни показания, че единствен той е виновен за убийството, и заяви пред изумените съдии, че за нищо на света не иска да бъде пуснат на свобода. Започна да трепери, сякаш обладан от зли духове, и се наложи да го изведат от съдебната зала. След това съдиите решиха, че по всяка вероятност двамата са в интимни отношения и че всеки се опитва да прояви повече благородство спрямо другия. Четири години по-късно Вани Колафиоре излезе от затвора. На третия ден Анджелино Феранте го причака на полето, извика името му и го застреля с пушката си, след което отиде в дома на Ана, прегърна я и вдовицата разбра, че брат ѝ е извършил истинския акт на правосъдие. Дон Анджелино беше задържан, съден и оправдан поради липса на доказателства. Двадесет души свидетелстваха, че през вечерта на убийството са го видели да играе на карти в селското кафене. По това време той вече беше станал твърде уважаван човек.

Този спомен сякаш му вля нови жизнени сили. Отметна пуловера от коленете си, пусна го на тревата и стана от креслото. Бианко и Неро веднага дотичаха при него. Наведе се да ги погали по главите, след което отново ги заведе в колибата им. Слънцето се беше вдигнало

високо и в къщата вече бе настъпило раздвижване. Очакваше го тежък ден. По време на вчерашния празник го бяха уведомили, че предишната седмица дон Сантино е бил видян на гарата, а д'Амико имаше сведения, че фамилията Билечи набира нови хора. Всичко това не даваше покой на дон Анджелино. От тези хора вероятно щяха да формират нова бойна група, но ако кланът Билечи се въоръжаваше, това бе знак или че вече не зачита решенията на дон Сантино и се подготвя за решителна схватка, или че старият Билечи се е отметнал от дадената дума. Второто беше невероятно. Дон Сантино беше човек на честта и никога не би се отказал от думата си. И все пак имаше нещо странно: беше пристигнал преди седмица и точно оттогава фамилията беше започнала скришом да набира нови хора, сякаш присъствието му в Палермо минаваше без последствия. Внезапно дон Анджелино стигна до мисълта, че старият му приятел е мъртъв. Ето защо и Тереза Билечи беше отклонила поканата да присъства на празника. Ето защо се беше извинила пред Никола д'Амико с думите, че не е в състояние да дойде. Сега всичко се изясняваше. Това прозрение възвърна хладната му решимост, която винаги го съпътстваше пред лицето на неизбежното. Влезе в къщата. Старата прислужница се появи от кухнята с чаша кафе. Дон Анджелино се усмихна на доброжелателния укор в погледа ѝ, взе кафето от ръцете ѝ и се затвори в кабинета си.

Час по-късно, преди още да е пристигнал Никола д'Амико, телефонът иззвъня. Обаждаше се дон Емилио Гризанти, доайенът на фамилията, за да му предаде, че с него се е свързал съветникът на Билечи и го е помолил да свика и ръководи извънредно събрание. Уведоми го също така, че дон Билечи е мъртъв, но не каза нищо повече, тъй като очевидно не беше упълномощен да дава повече обяснения. Съобщи му, че събранието ще се проведе в срок до една седмица, но че за часа и мястото ще бъде известен в последния момент. Завърши с това, че лично той отговаря за организацията и сигурността на събранието.

Дон Анджелино го изслуша, без да го прекъсва, след което му отговори, че приема събранието да се ръководи от фамилията Гризанти и е съгласен да участва, но при условие, че вместо дон Сантино Билечи на масата за преговори няма да седне Гаспаре Ардиционе.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Докато траеше организирането и провеждането на събранието, нямаше опасност от враждебни действия, тъй като инициаторът им рискуваше да се окаже сам срещу всички останали, но въпреки това цялата фамилия беше приведена в пълна бойна готовност. Охраната на имението бе усилена, а хората в града получиха нареждане да отвързват само на сериозни провокации.

Лука и Мазино тъкмо напускаха пристанищната зона, когато забелязаха, че ги следят. Вероятно бяха хора на Ардиционе, тъй като това беше тяхна територия.

— Не се обръщай, а дай газ — каза Лука.

Автомобилът внезапно изрева и се понесе напред, но и преследвачите не ги оставиха да им избягат и така двете коли се гониха в разстояние на няколко километра покрай ниските постройките на крайморския булевард. Всъщност Мазино не искаше да избяга от хората на Ардиционе. За миг погледна Лука, който му кимна в знак на съгласие, после рязко зави зад силоза, до който бяха стигнали, и блокира пътя точно на завоя. Лука веднага скочи от колата. В същия момент се появиха и преследвачите. Шофьорът не успя да спре навреме и колата им се врязва в автомобила на фамилията Феранте. Преди още да се опомнят, мъжът на предната седалка беше измъкнат навън от Лука, а шофьорът видя пред носа си пистолета на Мазино д'Амико. Лука избута своя човек до приятеля му, след което сграбчи и двамата за гушата и ги раздруса.

— Следващия път ще ви убия — каза той. — И кажете на вашия шеф, че Лука Феранте не желае повече да му се мотае в краката!

— А защо не му го кажеш сам или умееш само да пържиш риба? — чу се гласът на Гаспаре Ардиционе, който се показва иззад силоза. В същия миг се появиха още трима мъже, които застанаха на няколко метра от него. Ръцете им бяха в джобовете и стискаха пистолетите. Лука пусна гърлата на двамата преследвачи и погледна противника си в очите.

— Аз не говоря с Гаспаре Ардиционе... Но ако някой от вас го познава, нека му каже, че някой ден ще дойда да го потърся.

— И какво ще се случи тогава, Феранте? — продължи Ардиционе с ироничен тон.

— Тогава Гаспаре Ардиционе... — Лука направи кратка пауза — ... ще умре...

Единият от преследвачите с мигновен жест се опита да извади пистолета си, но Лука, без дори да се обърне, го сграбчи под корема с дясната си ръка и започна да го стиска дотогава, докато не усети, че нещастникът се преви на две от ужасната болка. Никой не удостои с внимание кратката схватка.

— Ами ако стане така, че вместо него умреш ти?... — провикна се Ардиционе. — Я виж колко сме много...

Мазино се усмихна и спокойно отвърна:

— Ардиционе! Добре ме виждаш, нали? Ако се стигне до стрелба, никой няма да те отърве от първия изстрел. Ще ти пусна един куршум точно тук! — и той приближи палеца на лявата ръка до средата на челото си.

Гаспаре Ардиционе огледа хората си, после премести поглед върху Лука и Мазино и каза:

— Добре. Ще се видим друг път.

Махна с ръка на преследвачите. Те се качиха в колата, включиха на заден ход и изчезнаха зад силоза. После бавно тръгна заднишком, без да сваля очи от Лука, и го гледа така, докато се изгуби от погледа му.

— Да се прибираме — каза Лука.

Мазино прибра пистолета на колана си и седна зад волана. През целия път не пророниха дума. Преди да стигнат до имението, Лука погледна със задоволство сина на Никола д'Амико и поклати глава:

— Преди малко ми хареса, Мазино. Наистина ми хареса...

Когато автомобилът спря пред къщата, той добави:

— Ти ли ще откараш Масимо до летището?

— Да.

Куфарите вече бяха изнесени пред вратата. Срецнаха Масимо в коридора тъкмо когато отиваше в кабинета на баща си. Д'Амико го очакваше на прага, пусна го да влезе, след което се оттегли и затвори вратата.

Дон Анджелино се вгледа в Масимо и известно време остана така, без да продума. Изглеждаше объркан и сякаш се стараеше да скрие огорчението си от предстоящата раздяла. Обгърна главата му с две ръце, като продължаваше да го гледа право в очите.

— Масимо, направи ми една услуга. Не отивай при Лучано в Америка...

— Защо? Нима тук имаш нужда от мен?

— Един баща винаги има нужда от синовете си, не знаеш ли това?

— Но, татко, тук аз за нищо не ти трябвавам... Ти имаш Лука, д'Амико, Кораца... Това са хората, от които се нуждаеш...

— Масимо, не отивай в Америка при Лучано... Откажи се...

— Но защо? Защо да се откажа?

Беше се освободил от прегръдката на баща си и го гледаше с недоумение.

— Защото Америка е като трипера: заразява. Преди да отиде там, брат ти не беше такъв. Америка го промени и сега човек вече не може да го познае... Ако живееш заедно с Лучано, ще се промениш и ти, ще се заразиш... Не отивай, Масимо... Ако искаш да се махнеш оттук, иди в Африка, иди в Портофино, в Япония, но не отивай в Америка...

— Татко, няма никакво значение дали ще отида в Америка или другаде... Разбери, че аз не мога да се променя нито заради Лучано, нито дори заради теб...

Внезапно спря. Искаше му се да избегне този мъчителен разговор, но вече бе твърде късно.

— Татко, не виждаш ли, че аз съм различен от вас... и че с мен просто не си успял?... Не виждаш ли, че не приличам на твой син нито пък някой би казал, че съм брат на Лучано?... Погледни ме, татко, та аз вече съм на двайсет и една години, даваш ли си сметка?... Даваш ли си сметка, че не мога цял живот да живея с мисълта как да оцелея и да не бъда застрелян?... Татко, да живееш не означава да водиш постоянна борба за оцеляването си, да погребваш другите, в това число синовете и братята си, и непрекъснато да си нащрек дали някой няма да те изненада в гръб... Сами създаваме своите неприятели... А знаеш ли, че в града живеят много хора, които всеки ден излизат, ходят по музеите, посещават дворците или просто се разхождат?... Представяш ли си, че има хора, които живеят щастливо и дори не са и виждали

пистолет?!... Татко, за мен Америка или Африка са едно и също... — Погледна баща си, сложи ръка на сърцето си и отчетливо произнесе последните думи: — Ето тук е разликата между нас... Съжалявам, татко, но е така...

Повече не продължи. Дон Анджелино му беше обърнал гръб и гледаше през прозореца. Възцари се мълчание, след което старецът вяло промълви:

— Довиждане, Масимо... И добър път... Кажи на Никола д'Амико да дойде при мен.

И не се обърна, докато стъпките на сина му не заглъхнаха в коридора.

Масимо излезе от телефонната кабина на аерогарата. Мазино го посрещна с въпросителен поглед.

— Говорихте ли?

— Отново ми пожела добър път — отвърна Масимо.

— За да се разбереш с баща си, трябва да знаеш как да подходиш.

— Дали не ми е сърдит, как мислиш? Та аз искам само да видя Америка...

— С баща ти човек никога не знае дали е сърдит или не.

По високоговорителя беше обявен полетът за Ню Йорк и Мазино вдигна багажа на приятеля си.

— Няма защо да бързаш толкова — каза Масимо и след кратка пауза добави: — Ти бил ли си в Америка?

— Не — отвърна Мазино, сякаш говореше на себе си.

— А би ли искал да дойдеш?

— Иска ли питане? Все пак и тук трябва да остане някой.

Съобщението беше повторено по високоговорителя и пътниците започнаха да се отправят към изхода за заминаване.

— Баща ми има нужда от теб... Обича те като свой син... Знаеш, че ти си част от фамилията.

— Масимо... ще ми направиш ли една услуга?... Не мисли за нищо, когато отидеш в Америка... Не мисли нито за нас, нито дори за баща си... Пътувай, виж всичко, което ти е интересно, забавлявай се, намери си красиво момиче, но не мисли за нищо. Все едно че Палермо

не съществува, че фамилията я няма, че нямаш братя, приятели и въобще... какво друго ни остава от живота?

— Мазино, какво ти е?

Мазино повдигна рамене и го погледна с горчивина.

— Нищо, нищо...

Прегърна приятеля си, направи опит да се усмихна и добави:

— Хайде, отивай, че ще изпуснеш самолета... Довиждане...

Довиждане...

Видя Масимо да влиза във вратата към пистата и му махна за сбогом.

Когато влезе в колата, отпусна ръце върху волана и за известно време остана неподвижен, сякаш изпразнен от съдържание, след което запали цигара. Вдъхна дълбоко дима и завъртя ключа на стартера.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Автомобилът, който дон Емилио Гризанти беше изпратил да вземе представителите на фамилията Феранте, пристигна в имението и скоро след това потегли в неизвестна посока, откарвайки дон Анджелино, Никола д'Амико и Лука. В същото време други коли на дон Гризанти бяха отишли за Пиетро Николози, съветника на Билечи, и Гаспаре Ардиционе, както и за представителите на останалите фамилии, призовани в Палермо вече от няколко дни.

Автомобилът спря пред портала на някакъв спортен комплекс край брега на морето. Пазачът хвърли един поглед на пътниците и пропусна колата. Влязоха в комплекса и завиха по алеята вляво. От двете страни се нижеха зали за тренировки по различни видове спорт, всяка от които беше обозначена с табелка. Дон Анджелино забеляза някои от хората на дон Емилио, които охраняваха мястото, маскирани като работници по поддръжката, и си каза, че доайенът на фамилията Гризанти се е постарал да осигури безупречна организация. Спряха пред входа на една постройка, на която беше закачена изцяла дървена табела с надпис: ЗАЛА ЗА ПЕТАНКА. До вратата бе залепена обява за турнир между местните членове на клуба.

Бяха посрещнати от един изискан господин, когото никой от тримата никога не беше виждал. Непознатият набързо ги претърси за оръжие, след което им връчи по една табелка с имената им. От този момент всеки от гостите ставаше член на клуба и присъствието му на това място изглеждаше напълно оправдано от голямата купа, изложена на видно място върху една дълга маса във фойето.

В този момент се появи дон Емилио и ги отведе в една малка зала, временно преустроена в барче.

Заведението вече беше изпълнено с хора, но първият поглед, който срещна дон Анджелино, бе този на Гаспаре Ардиционе, застанал с чаша в ръка в отсрещния ъгъл. За момент двамата хладно се измериха с поглед, после Ардиционе бавно поднесе чашата към устата си и отпи една глътка, насочвайки изцяло вниманието си върху резена

лимон, който плуваше в аперитива му. Вече всички бяха дошли и скоро дон Анджелино бе заобиколен от вниманието както на старите, така и на новите си приятели. Той се ползваше с най-голям авторитет измежду босовете на трите фамилии, които управляваха съдбините на Западна Сицилия. Останалите, дошли от източните брегове или от вътрешността на острова, можеха да се считат само за довереници на организацията, която се нуждаеше да има навсякъде за свои представители хора, склонни дори и поради лични съображения да поддържат нейната система и законите ѝ. Срещаха се и нови лица, но самият факт, че до този момент те бяха останали непознати, означаваше, че тези хора все още не бяха завоювали истинска власт в редовете на голямата обща фамилия.

Дон Анджелино от години познаваше този ритуал. В изпълнение на молбата, отправена към фамилията му — една от трите, имащи право да организират общи събрания, — Емилио Гризанти щеше да открие разискванията с кратка встъпителна реч, в която щеше да обяви главната новина на деня: смъртта на Сантино Билечи. Нямаше да коментира събитието, тъй като щеше да даде думата на съветника на мъртвия дон, който подробно щеше да изясни причините за смъртта му и за мълчанието на фамилията до този момент, оправдавайки го с опасението, че една преждевременна подмяна на дон Сантино Билечи е могла да предизвика нежелателни промени в структурата на организацията. После съветникът щеше да даде предложението си за новия дон и щеше да поиска мнението на останалите фамилии.

Скоро Емилио Гризанти обяви, че могат да започват. Обърна се към присъстващите и посочвайки парка, каза шеговито:

— Когато бащите работят, синовете имат правото да се позабавляват.

Онези, за които се отнасяха тези думи, разбраха, че е настъпил моментът да се оттеглят и да оставят доновете сами. Дон Анджелино се раздели с Никола д'Амико и Лука и се отправи към залата, където щеше да се проведе събранието. Под името му на табелката, която му бяха връчили, пишеше „член-учредител“ и предстоящото събрание наистина беше обявено като събрание на учредителите на клуба.

Около дългата маса, която създаваше впечатление за провеждане на административен съвет, бяха наредени осемнадесет стола. Когато всички се настаняха, Емилио Гризанти взе думата.

— Приятели — започна той, — ще кажа само няколко думи. Преди всичко искам да ви благодаря, че дойдохте. В една фамилия винаги трябва да цари хармония, а хармонията означава да можем във всеки момент да се съберем заедно и да си поговорим. Този път аз имам честта да ръководя събранието, тъй като бях помолен да събера приятелите, но всички вие знаете, че в тази зала се намира един човек, който се ползва с по-голям авторитет и има повече право от мен да заеме това място — и при тези думи се поклони към дон Анджелино. Веднага след това смени тона и продължи: — За жалост този път между нас не е и един наш приятел, който ни напусна завинаги.

При тези думи всички станаха на крака, за да отдадат почит към мъртвия, преди още Емилио Гризанти да бе произнесъл името на дон Сантино Билечи.

— Дон Сантино Билечи — продължи той след кратка пауза — винаги е бил честен и уважаван човек и преди всичко наш приятел, така както и всички ние го обичахме. Мир на душата му. Уви, това е животът и ако сега сме се събрали тук, то е, за да помислим за живите. Ние, така да се каже, сме в постоянна война, а когато човек води война, трябва винаги да е готов някой край него да падне в боя. Важното е да извоюваме крайната победа. Господа, давам думата на Пиетро Николози. И без това поводът за нашата среща е проблем, свързан с тяхната фамилия, а в чужд дом се влиза само с човека, който държи ключовете от вратите му.

Дон Емилио Гризанти не притежаваше дар слово и кратката му реч буквално го изтощи, поради което седна на стола си с явно облекчение. Така или иначе събранието все пак беше открито.

Пиетро Николози стана бавно, намести очилата на носа си и преди да заговори, обходи с поглед седящите около масата, сякаш за да си направи сметка колко от тях ще приемат решенията на фамилията, които в случая по-скоро бяха решения единствено на Гаспаре Ардиционе.

— Приятели — започна той, — през дългите години, в които служа на фамилията Билечи, никога не ми се е случвало да погазя каноните на честта, благодарение на които сега нашата организация е толкова силна и преди всичко така уважавана. Обичах дон Сантино и ако той ме направи свой *consigliori*, то бе, защото знаеше, че винаги

съм се опитвал да му подсказва най-правилното и най-честното решение на всеки проблем, засягащ фамилията ни.

Тук Николози извиси малко глас.

— Виждам съм дон Сантино да убива, за да накаже онзи, който е дръзнал да вдигне ръка срещу член на фамилията му; виждам съм го също така и да убива, защото ни беше научил, че който стори зло на някой от хората му, все едно го е направил на него самия. Години наред съм го виждал да се бори като истински лъв, после този лъв се оттегли в един от ъглите на своята клетка, за да си отпочине, а известно е, че когато един лъв задреме — и тук погледна към дон Анджелино, — ловецът винаги се опитва да се възползва. След като четирима от най-ценните ни хора бяха убити като кучета, дон Сантино вече не поиска моя съвет, съвета на онзи, който трябваше да представлява, да защитава паметта на мъртвите и да му подсказва по какъв начин да отмъсти за тях. Вместо това дон Сантино нареди да проявим търпение, да чакаме и най-вече да не предприемаме нищо. По-скоро бих си отрязал едната ръка, отколкото да наредя на момчетата да се оставят да ги избиват, без да реагират. Но какво, по дяволите, бяхме отгледали в нашата фамилия? Хора или гробари?! И така, наистина погребяхме нашите мъртви, но с тях погребяхме и един човек, който вече не беше достоен да представлява фамилията, защото мъжете на тази фамилия са различни от него и във вените им все още тече силна кръв. Погребяхме нашите мъртви и със същата скръб погребяхме и един стар лъв, от който вече никой не се страхуваше. И ако сторихме това, повярвайте ми, приятели, то бе, защото нямахме какво друго да направим.

Спря за момент, след което каза:

— И ако някой от вас си помисли нещо друго, това би означавало, че не ни уважава.

Николози отново извиси гласа си, в който сякаш вече звучеше заплаха:

— Това би било все едно, че иска скришом да наднича в къщата ни през пердетата, при положение че както дон Емилио се изрази, ние му предлагаме връзката с ключовете от всички врати, в това число и от входната. Сега фамилията Билечи намери човека, подходящ да го замести. Това е достоен човек, уважаван, смел и неопетнен, с две думи, такъв, какъвто беше самият дон Сантини, преди да изпадне в

летаргичния си сън. Освен това бих допълнил, че той по-скоро прилича на онзи род овчарски кучета, които предпочитат да хапят, преди да излаят. Познавате го всички. Това е Гаспаре Ардиционе. Все още е млад и има още какво да научи, но от него ще стане истински дон, още повече че лично аз давам дума пред вас да остана до него, за да го предпазвам от евентуалните грешки, които би допуснал под влияние на своята младост и на буйната си кръв. Дон Емилио Гризанти, това е всичко, което имах да кажа.

Дон Емилио се вгледа в лицата на присъстващите, които се бяха обърнали към него, бавно поклати глава, сякаш се опитваше интуитивно да предугади реакциите им, които току-що чутото щеше да предизвика във всеки един от тях, после се отпусна върху облегалката на стола си и глухо каза:

— Давам думата на онези от вас, които искат нещо да кажат, след което ще преминем към гласуване.

Сега беше ред на дон Анджелино да заговори и всички погледи се бяха насочили към него. Старецът беше изслушал речта на Пиетро Николози, зареял поглед в празното пространство и свил юмруци пред устните си. Разтвори длани, с отмерен жест положи ръце върху масата и стана на крака с израз на дълбоко нежелание, сякаш необходимостта да говори му струваше огромно усилие.

— Прав е Пиетро Николози... — започна той и направи кратка пауза. — Прав е Пиетро Николози, че кирливите ризи се перат у дома, а във всеки дом ще се намери поне един, който не се страхува да си измърси ръцете. Призванието на мръсника е да прави мръсотии и да създава хора, които да се врат из тях, и Пиетро Николози може да бъде напълно сигурен в това. Никой от нас няма намерение да му помага, така че той спокойно може да се отдаде на своето призвание и колкото си иска да пере кирливите ризи на Гаспаре Ардиционе!

— Дон Анджелино Феранте, нямам намерение да търпя... — изкрещя съветникът на Билечи и силно удари с юмрук по масата, но дон Анджелино стовари тежкия си поглед върху него и презрително процеди през зъби:

— Все още не съм свършил!... — при което протестът на Николози се стопи и увисна в тишината. — Прав е Пиетро Николози. Заменил е лъва с овчарско куче, довел го е тук и се опитва да ни го пробута, сякаш между нас и него няма разлика. Обещавам ви, че когато

реша да си потърся кучкарник, ще се обърна именно към него, но дотогава нека никой от вас не си прави илюзии, че дон Анджелино Феранте би залаял само и само за да слезе на нивото на Гаспаре Ардиционе. Ние с него сме от две различни раси и ако Пиетро Николози най-после е разбрал, че това тук е събрание на мъже с достойнство, а не кучешка изложба, може да си вземе животинчето си и да го отведе другаде. Пиетро Николози спомена, че дон Сантино Билечи е бил стар лъв, който се е оттеглил в ъгъла на клетката си, но нали тъкмо той го е вкарал в тази клетка, той и хората като него, които нямат уважение към нищо, които са злоупотребили с властта му на дон, правили са се, че са му верни, докато им е бил удобен, а после са се продали. Но ние, господа, не сме се събрали тук, за да решим дали Гаспаре Ардиционе заслужава да оглави фамилията Билечи или не. Всяка фамилия, както и всеки народ, се ръководи от такъв вожд, какъвто заслужава, и не е наша работа ние да го избираме. Щом като Пиетро Николози предпочита да си има такъв дон, който самият той да учи и направлява, с други думи, един дон, който не е никакъв дон, тогава, ако ще и дойка да му стане, това си е негова работа и нас не ни засяга. Ако Ардиционе някъде сгреша, ще съжالياва, че прекалено бързо е израсъл, но след като се пресели в отвъдното, едва ли някой от нас ще има за какво да го упреква. Тук не става въпрос за него. Гаспаре Ардиционе не е част от голямата фамилия, не е част от нашия закон, в който всички ние сме се клели, а е човек, който се опитва да го оспорва и да не го зачита. Признаем ли го за дон на фамилията Билечи, би означавало сами да се отречем от нашите закони и да ги заменим с други, основаващи се на насието и произвола. Дон Сантино Билечи е бил убит единствено защото Ардиционе е пожелал да му отнеме поста и властта. Направите ли го дон, вие автоматически ще дадете основание и на последния подлец от вашите хора да ви издебне и да ви забие нож в гърба, за да седне вместо вас на тази маса. Младите искат властта и ще я получат. Но не с цената на измяна, а само тогава, когато хората, жертвали живота си, за да изградят тази власт, решат да им я предадат. Признаете ли Гаспаре Ардиционе, ще дойде ден, когато ще изчезне голямата фамилия и няма да има събрания като това, тъй като никой от нас няма да се доверява на приятелите и съюзниците си. Няма да съществуват приятели и приятели на нашите приятели. Няма да съществуват закони и животът на хората ще бъде прекалено дълъг, за

да не се поблазнят от властта, но и прекалено кратък, за да я задържат. Ако вие признаете Гаспаре Ардиционе, винаги у някого ще се намерят трийсет сребърника, за да подкупи Юда като него.

Огледа лицата на седящите около масата, след което се обърна към съветника на фамилията Билечи:

— Пиетро Николози, кажете на овчарското си куче да не се опитва да къса веригата си. Кажете му още, че дон Анджелино Феранте все още държи на честта и му обяснете какво означава това.

После се обърна към председателя на събранието:

— Дон Емилио Гризанти, единствено събранието има правото да вземе решение. Ако реши да признае Ардиционе, тогава както приятелите, така и враговете ми знаят къде да ме намерят, защото от този момент нататък, който има пушка, ще стреля!

Отново обходи с поглед събралите се мъже в очакване да види израза им на уважение към него, в който не се съмняваше, и когато дон Емилио Гризанти даде тон и всички станаха на крака, той леко им се поклони и си излезе с думите:

— Моите уважения, господа.

Мъжете в залата бяха смутени. Наведоха глави и започнаха да си шушукат помежду си.

Чу се гласът на дон Емилио Гризанти:

— Господа, сега ще пристъпим към гласуване.

В този момент вратата се отвори и се появи Гаспаре Ардиционе. Едва ли някой можеше да си представи такава дързост. Пристъпи няколко крачки сред всеобщото мълчание и застана зад празния стол на дон Анджелино.

— Един момент, дон Емилио Гризанти! — започна той и повтори: — Един момент! Аз не умея да говоря с красиви думи, тъй като никой не ме е учил на това. Никой не ми ги е казал. Хубавите думи ги употребяват свещениците и депутатите, а и едните, и другите все си намират за какво да питат и да разпитват. С хубавите думи успяват да залъжат жените и глупците, но тук сред нас няма нито жени, нито глупаци, така че дон Анджелино спокойно можеше да ви спести великите си предсказания. Не сме се събрали, за да слушаме празни приказки. Това не е църква и тук не се държат проповеди. В тази зала се говори единствено за власт, а властта, това са пари, пари, пари и пак пари. Защото парите са единственото нещо, за което си

заслужава да се говори. Останалото са празни приказки, чешене на езиците. Без пари дори и свещениците не изнасят проповеди! Всичко останало е бошлаф. Уважението и престижът, философията и науката, приятелството и животът — всичко си има цена. Колко струват? Един милион, десет милиона, сто милиона или милиард? Все едно, могат да се купят! Защото това е властта. Ако на този свят можеше да се живее само от въздуха, земята щеше да е осеяна с трупове, тъй като хората с по-големи дробове биха заграбили въздуха на онези с по-малките. Добре запомнете това! Аз не влязох тук, за да се оплаквам, нито да ви моля. Това, което съм, което представлявам и каквото притежавам, си е мое и за него нямам намерение на никого да давам сметка. Готов съм да убия всеки, който се опита да посегне на моите неща. Аз влязох тук не да искам, а да дам. Да дам власт, смелост и пари на онези, които нямат. На онези, които не търсят милостиня от никого, на онези, които не разчитат на дребните трохи от трапезата на дон Анджелино, но и които не позволяват на никого да им тегли ушите!

Гаспаре Ардиционе погледна, за да прецени ефекта от думите си, после направи кратка пауза и внезапно извиси глас:

— Дон Анджелино не искал да ме признае. Пет пари не давам. Разбрахте ли? Пет пари не давам! Дон Емилио Гризанти, ти ме гледаш, мълчиш си, седиш на председателското място и умуваш, не вземаш ничия страна и се правиш на неутрален! Но защо не кажеш на приятелите си, че си се сдушил с Лучано Феранте и Палацоло, тъй като американците се нуждаят от някои услуги по пристанищата, от лодки и въобще от помощта на някои местни хора? Емилио Гризанти, защо не кажеш на приятелите си, че дори и Лучано Феранте пет пари не дава за мнението на баща си и мисли също като нас, тъй като Лучано Феранте чудесно знае, че ние с теб сме съдружници, но за него това е без значение, тъй като парите са си пари? Защо не им го кажеш, дон Емилио Гризанти? Защо не кажеш истината на приятелите си?

Всички погледи се отправиха към дон Емилио Гризанти с очакването, че в реакцията му ще открият потвърждение на току-що произнесените думи. Дон Емилио само поклати глава, след което тихо произнесе:

— Гаспаре Ардиционе каза истината, но в това събрание мой дълг е да остана неутрален. Сега, след като всички се погледнахме в очите, вече можем да гласуваме... Моля онези от вас, които са съгласни да

признаят Гаспаре Ардиционе като дон на фамилията Билечи с всички произтичащи от това последствия, да станат на крака. Които са против нека останат седнали.

— Само още една молба, дон Емилио Гризанти! — прекъсна го Ардиционе. — Ако сметнете, че предложението ми не променя нещата... нека онези, които са против... да станат на крака.

Огледа се наоколо. Всички останаха по столовете си.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Признаването на Ардиционе предизвика дълбок разрив между членовете на голямата фамилия. Предани на един порядък, който очевидно вече беше изживял времето си, представителите на старата гвардия взеха страната на дон Анджелино. Останалите предпочетоха да застанат зад Гаспаре Ардиционе с надеждата, че оформянето на едно ново малцинство постепенно ще реструктурира властта на най-могъщите фамилии. С други думи, младите решиха, че Ардиционе е тъкмо човекът, който би могъл да стане изразител на техните стремежи и чрез него да наложат признаването на онази власт, която бяха решили да си извоюват. След като бе признал съучастието на Ардиционе в делата на своята фамилия, дон Емилио Гризанти беше уточнил, че това няма да наруши добрите му отношения с фамилията Феранте, спрямо която продължи да спазва неутралитет. Даваше си сметка, че трафикът на наркотици беше достатъчно сериозен факт, способен не само да го компрометира, но и да предизвика братоубийствена война, за чиито последици американските му приятели неминуемо щяха да му поискат сметка. По време на посещението си в Сицилия Франк Палацоло беше категоричен, че не би му простил в никакъв случай, ако някоя от пратките се провали.

През последните години дон Емилио Гризанти усещаше, че властта постепенно се изплъзва от ръцете му. Докато все още държеше монопола върху контрабандата на цигари, се чувстваше като истински дон, но появата на наркотиците сякаш му бе вързала ръцете за всякаква самостоятелна инициатива. Малко по-малко беше станал подвластен на по-влиятелни от него хора, които решаваха дали да ползват или не сътрудничеството му, а заедно с това определяха и участието му в печалбата на базата на някакви си техни изчисления. Бяха му гарантирали пълната си подкрепа, в случай че изникнеше заплаха за общите им пазари, но заедно с това му бяха дали да разбере, че държат да не им създава никакви неприятности. Организацията им се нуждаеше от все по-широк кръг сътрудници и преди всичко от нова

структура. Дори и Лучано Феранте, който вече се чувстваше силен, тъй като Франк Палацоло стоеше зад гърба му, си беше позволил да му държи тон, независимо от това, че го бе помолил да не казва нищо на баща му за съвместната им работа. В края на посещението си Лучано му беше казал, че предпочита момчетата му „малко да се поизгладят“, и тази негова шега всъщност му предаде мнението на Палацоло. Налагайки му да се реорганизира, итало-американецът му бе напомнил, че организацията има по-голяма нужда от „професори“, отколкото от наемни убийци, с което искаше на практика да му подсказва на какви критерии ще трябва да заложи при организирането на дистрибуторската мрежа, защото, ако в първите години благодарение протекцията на Гризанти пратките достигаха успешно до предназначението си, то сега, когато всичко вървеше като по мед и масло, в района на Средиземноморието все повече се очертаваше необходимостта от създаването на нови дистрибуторски центрове.

Ето защо през седмиците, които последваха избора на Ардиционе, дон Емилио Гризанти не можеше да мисли за нищо друго освен за това, разколът, настъпил по време на съвета на фамилията, да не прерасне в открита война. И при все че още никой не бе регистрирал проява на враждебни действия, нямаше никакво съмнение, че както дон Анджелино Феранте, така и Ардиционе се подготвят за стълкновение.

От своя страна дон Анджелино бе решил да заеме изчаквателна позиция и да пристъпи към действие едва тогава, когато е сигурен, че ще удари точно в целта. Още една погрешна стъпка щеше окончателно да го постави в изолация, а фамилията му сега не можеше да си позволи подобен риск.

Независимо от постоянното състояние на бойна готовност животът в имението отново бе приел ежедневния си ритъм. Адвокатът се бе върнал от Милано, където беше уредил положението на Бенито. Междувременно комикът вече бе успял да дебютира с чисто новата си труппа и дори беше постигнал известен успех. Нямаше съмнение, че Бенито щеше да стане известно име в артистичния свят, още повече, че когато му дойдеше времето, щеше да се появи и човекът, готов заради него да финансира филм, който окончателно щеше да го изведе във висока орбита.

Масимо беше в Ню Йорк и вече бе изпратил едно писмо, в което имаше и два реда от Лучано, написани, за да напомни на баща си, че ако се появят някакви проблеми, независимо от момента той веднага би дошъл да му помогне. Дон Анджелино бе посрещнал с усмивка това предложение и нищо повече: отдавна вече реакциите на сина му бяха престанали да го учудват.

Дните ставаха все по-студени и Кармела вече бе прибрала стола от градината. Дон Анджелино продължаваше да не излиза от къщи и прекарваше по-голямата част от времето си затворен в кабинета, където приемаше посетители, даваше нареждания и четеше. От година насам беше възвърнал интереса си към Библията и страниците ѝ го изпълваха с възторг. Сякаш се опитваше да преоткрие себе си в контакта с неповторимото слово на тази книга, която впрочем му се струваше твърде близка до самия него. Когато не беше зает с консервната си фабрика, Лука често идваше в кабинета, сядаше срещу него, изтягаше се на стола, слагаше ръка зад тила си и с часове съзерцаваше сенките, пълзящи по тавана.

В друг момент дон Анджелино вероятно би решил, че племенникът му е изнервен от очакването, но преди няколко дни бе научил нещо, което го разтревожи. Хората му бяха забелязали Лука да язди на няколко километра от имението заедно с племенницата на маркиз Федерико Шана. Дон Анджелино познаваше маркиза, чиито земи бяха в съседство с имението му, но никога не беше виждал неговата племенница. Никола д'Амико го информира, че девойката е изключително красива, учи в някакъв колеж във Флоренция и гостува на чичо си един-два пъти в годината. При едно от последните си гостувания беше срещнала Лука и двамата си бяха допаднали. Изглежда, сега отношенията им бяха стигнали дотам, да излизат заедно на лов.

Преди да овдолее, дон Анджелино все още беше в състояние да приема своите сътрудници като напълно самостоятелни и независими в интимните си отношения. Естествено, жените съществуваха и за неговите хора и това се виждаше на всяко празненство, когато се появяваха заедно с децата, но те сякаш се числяха в една друга, повторостепенна категория и заемаха в съзнанието му твърде незначително място. С други думи, никога не се бе случвало някой от

хората му да се яви пред него и да му каже: „Дон Анджелино, позволи ми да ти представя годеницата си.“

И ето че сега внезапно си даде сметка, че след безразсъдната женитба на Лучано за онази американка, сега и Лука, който никога не говореше по тези въпроси, но беше замесен от същото тесто, се разхождаше с някакво момиче, което дори не беше от тяхната черга, а учеше във Флоренция, макар и в църковен колеж, и чичо ѝ бе благородник. Какво ли ѝ бе разказал за живота си и как му даваше сърце в такъв момент да се разхожда с нея, а после да идва в кабинета му, да сяда срещу него и скръстил ръце на тила си, мълчаливо да мечтае? Какво уважение можеше да изисква от хората, след като не се срамуваше да се появява в компанията на тази госпожица и пред очите им да я учи как да стреля по врабците? Нима това беше същият човек, на когото се бе надявал да го наследи?

Дон Анджелино си каза, че може би е отдал прекалено голямо значение на тази връзка. Вероятно не ставаше въпрос за някаква романтична история. И все пак, ако Лука наистина беше така твърд, за каквото го бе мислил, как можеше да гледа толкова сериозно на подобна история? Изглежда, светът наистина се бе променил, без той да усети. Разбира се, той вече бе стар и можеше с месеци да стои сам в голямата къща. Имаше други неща, които изпълваха или лишаваша живота му от съдържание, докато Лука беше едва на тридесет години и вероятно не му беше съвсем леко с фабриката, но, слава богу, вече беше богат и можеше да се каже, че дори е преуспял. Ако чак такъв огън му гореше в панталоните, нищо не му пречеше да си избере жена, да се ожени и да ѝ направи няколко деца, без това да го отклонява от важните неща! А вместо това какво прави той? Тича по някаква си племенница на маркиз, която на всичкото отгоре няма нищо общо с техния свят! За втори път усети, че го обзема гняв. Погледна племенника си и установи, че видът му издава пълна душевна хармония. Стана от стола и напусна стаята. Излезе на двора и отиде да отвърже кучетата. Радостният лай, с който двете животни го посрещнаха, разведри мислите му. Бианко и Неро хукнаха към задния двор и той остана на вратата да ги чака.

Съвсем други мисли занимаваха Лука в този момент. Питаше се защо, по дяволите, не се бе научил досега да кара ски и си даваше

сметка, че ако си беше задал този въпрос на глас, щеше да изпита срам от себе си.

Връзката му с Атилия го изпълваше с възторг. За първи път тя го отвеждаше в един друг свят — света извън пределите на онзи дух, който цареше в имението. Този свят му бе напълно непознат. Въпреки че беше родена в Сицилия, Атилия твърде много се различаваше от всички останали девойки, които той познаваше. Дори и начинът по който говореше, беше по-различен. В държанието ѝ се усещаше някакво странно съчетание от наивност и безочие, в които Лука все още не можеше да се ориентира.

Гледаше го в очите и му се смееше заради неговата сдържаност, хващаше с две ръце къдравите му коси и нежно му разтърсваше главата, наричайки го глупчо, след което искаше да се любят. Един ден внезапно го запита дали умее да кара ски и Лука, изненадан от въпроса ѝ, зяпна от почуда. В първия момент не знаеше какво да отговори, но после гордостта му взе връх и от гърдите му се изтръгна всичко онова, което го бе потискало от седмици наред.

— Не карам ски — започна той, — не карам кънки, не играя тенис, дори не танцувам добре, зная няколко английски думи и в образованието си не съм стигнал по-далеч от техникум. Нямам приятели от благородно потекло — продължи на един дъх той, — не познавам реномираните курорти, и хабер си нямам от всички онези изтънчени неща, на които са те учили в колежа, но в замяна на това зная куп други неща, за което никак не съжалявам. Никога не съм отдавал особено значение на жените, освен когато не са били по гръб, и ако умея да яздя и да стрелям, то е само защото винаги съм живял на село, а не защото съм ходил по стрелбища или по хиподруми за милиардери. Притежавам много пари, но никога не съм се главозамайвал от това. Имам някои недостатъци, които не желая да обсъждам, и куп неща, които държа да останат такива, каквито са. Ако те интересува, ще ти кажа още, че никога не съм виждал Капри и не съм се изкачвал на планина, покрита със сняг, така че можеш сама да си отговориш дали ми е минавало през ум да си купувам ски!

Атилия започна да го слуша с лека усмивка, след което погледът ѝ стана сериозен и тя се излегна на тревата. Когато Лука свърши, тя улови ръката му, нежно го привлече към себе си и му каза с лек укор в гласа:

— Ето че сега съм по гръб. Ще проявиш ли интерес към мен?

След тези думи двамата се любиха така, както никога не го бяха правили до този момент. От този ден в разговорите им вече не се появиха неща, от които можеше да се почувства унижен.

— Един ден заедно ще тръгнем на дълго пътешествие, нали? — каза Атилия и Лука кимна в знак на съгласие.

И все пак не беше доволен от себе си, че се е влюбил точно в този момент и точно в жена като Атилия. Не му харесваше и това, че тя го вместише в своите планове, които не че толкова не одобряваше, колкото се страхуваше прекалено да не го откъснат от неговия свят и интересите му. Накрая, изпитваше огорчение и от това, че дон Анджелино бе в течение на любовта му и може би го осъждаше.

Атилия се бе записала в университета, така че сега вече не трябваше да се явява на точно определена дата, както за училище, а можеше да остане при чичо си колкото си иска. Мисълта за тази връзка, която винаги досега беше отхвърлял, изпълваше Лука с дълбока печал. Той усещаше, че тя руши силата и авторитета му, най-малкото в очите на дон Анджелино. За първи път си помисли за Масимо, без да го съжалява за това, че беше отишъл в Америка. Той беше млад, притежаваше къщи и строителни парцели и можеше да си позволи всичко, което си пожелае. Можеше да изживее неща, които никога досега не му се бяха случвали, да си намери момиче, да го вода навсякъде със себе си, дори да се ожени и да живее с него, докато не му омръзне. А ето че за разлика от него той седеше на този стол и мечтаеше, скръстил длани зад тила си, изпълнен като ученик с безброй съмнения и страхове, но в същото време унил и уморен като старец, в очакване животът му да бъде затрупан под събитията, които дори не се опитваше да промени. Можеше да отиде в града, да се разходи с момичето си, но вместо това трябваше да стои на този хълм, да охранява отшелническата обител на дон Анджелино и да чака появата на Ардиционе, за когото пет пари не даваше, но когото ненавиждаше, тъй като чувстваше, че е способен да се намеси в живота му. Този мъж можеше да се появи всеки момент, за да избие всички тях или за да бъде убит самият той. Лука се беше зарекъл, че собственоръчно ще го застреля, тъй като единствено това можеше да оправдае жертвите, които беше направил. Бе намерил опора в хладната решителност, която най-много се доближаваше до природата му и в най-пълна степен се

покриваше с онзи образ, който се харесваше на дон Анджелино и най-вече на самия него.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Телефонът продължаваше упорито да звъни, но Масимо знаеше, че не трябва да вдига слушалката. Това беше личният номер на брат му и никой друг, освен него нямаше правото да се обажда. Лучано щеше да се върне едва на следващия ден. Беше го уведолил за това, макар че често му се случваше да изчезне за ден-два и без да се обажда. Масимо вече дори не си задаваше въпроси какви ли са причините за тези чести отсъствия. Лучано го бе приел в апартамента си, но не го допускаше до личните си работи. Поне такава решение бе взел в деня след пристигането му. Беше дошъл да го посрещне на летище „Кенеди“ заедно с Барбара и Масимо се беше изненадал да го види в компанията на бившата му съпруга. Не му трябваше много време, за да разбере, че са останали приятели. Барбара не пропускаше да му се обажда винаги, когато идваше в Ню Йорк. Изглежда, двамата все още поддържаха интимни отношения, още повече че единствено в леглото между тях винаги беше царяла пълна хармония. В деня на пристигането му тримата бяха отишли да обядват в един известен ресторант и още тогава Масимо успя да си даде сметка, че брат му е станал важна личност. Познаваше много хора, както впрочем и самата Барбара, и му се налагаше непрекъснато да се ръкува. Барбара се смееше с повод и без повод и мисълта ѝ сякаш винаги летеше в облаците. Това явно дразнеше Лучано и той не ѝ позволяваше да отива по-нататък от третото мартини. На масата не можаха да си кажат кой знае колко неща. Двамата братя си размениха няколко думи на сицилиански, после Лучано реши да изпрати Барбара вкъщи, извика ѝ такси и бившата му съпруга си тръгна, без да му се сърди.

Лучано явно беше доволен, че брат му е дошъл, и още същата вечер покани вкъщи няколко свои приятели, за да отпразнуват пристигането му. Имаше доста момичета и като че ли всяка от тях се чувстваше задължена да се погрижи за него, сякаш го третираха като някакъв важен провинциалист, на когото не искаха да спестят нито едно от удоволствията, които големият град предлага на

богопомазаните. Това внимание му беше неприятно, тъй като го поставяше в неравностойно положение, и Лучано незабавно го усети. На следващата сутрин двамата седнаха да изпият по едно горещо кафе, за да оправят главите си от последствията на алкохола, и стана въпрос за това. Лучано го запита дали би му доставило удоволствие да се запознае с приятелите му от Ню Йорк, той отхвърли предложението му и от този момент нататък остана изключен от личния живот на брат си.

Независимо от това, че Лучано беше важна личност в организацията, властта му нямаше нищо общо с онази на баща им. Лучано по-скоро имаше вид на мениджър или на бизнесмен. Уважението, което си беше извоювал, бе насочено не толкова към неговата личност, колкото към ролята, която бе призван да изпълнява в цялостния механизъм. От известно време в Америка вече бе настъпила ерата на администраторите. Фамилията беше като едно голямо предприятие, управлявано от закона за взаимната изгода. Всичко останало беше без особено значение. Брат му можеше да бъде заменен във всеки един момент и организацията дори нямаше да усети това, тъй като всякаква персонификация на властта беше отхвърлена като излишна и вредна. Баща им по-скоро би се заловил за работа, отколкото да седи на върха на някой небостъргач и да управлява фамилията така, сякаш управлява „Дженеръл Мотърс“. Лучано обаче беше възприел американските порядки и плуваше изцяло в свои води сред тази среда, в която един данъчен експерт имаше по-голяма тежест, отколкото един *consigliori*, запознат в детайли с всеки от хората си. Тъкмо и поради тази причина Масимо не изпитваше никакъв интерес към приятелите на Лучано. Беше тук само за да прекара известно време в Америка и да постои малко при него, а не за да подава молба да го приемат в организацията.

Чувстваше се сам. Разбира се, не му липсваха момичета — същите онези, с които се беше запознал още първата вечер и които, ако не му се обадеха, достатъчно беше той да им завърти един телефон, за да прекарат заедно една приятна вечер. Сега тъкмо очакваше една от тях. За нея знаеше само това, че се казва Люси, беше руса и винаги имаше куп неща за разказване, което му спестяваше необходимостта да проявява внимание към нея. Допи уискито си, загледа се през прозореца в светлините на центъра „Рокфелер“ и се почувства като че ли насила напъхан в някаква илюстрирана картичка или плакат, където

самият той, с чашата уиски в ръка, сякаш търсеше определено съзвучие с пейзажа наоколо. Погледна часовника. Наближаваше девет и половина. Реши да слезе пред входа и там да изчака Люси. Облече си шлифера и излезе. В Ню Йорк беше доста студено и рано или късно щеше да се принуди да си купи калпак от визон, както бе сторил брат му, тъй като така нямаше да изкара до Коледа, когато беше решил да се прибере в Сицилия, за да бъде на празника заедно с фамилията.

Слезе на входната врата и започна да се разхожда напред-назад.

Беше единственият човек, който се виждаше в близките петдесет метра на тротоара, и шофьорите, които профучаваха покрай него по посока към Бродуей, го поглеждаха любопитно от колите си. Накрая видя автомобила на Люси, който бавно се приближи до тротоара, и тръгна към нея.

Знаеше, че ще ходят на някакво събиране, но предпочете веднага да даде думата на Люси и още след като я поздрави, запита за подробности. Запали цигара и се приготви да я слуша. Отиваха в Грийнуич, където щеше да има благотворителен купон с цел да се съберат средства, които да се внесат като гаранция за двама писатели, арестувани заради неколкостотин грама марихуана, но онова, което го поразя, беше, че за терен щеше да послужи една църква.

Оставиха колата пред една полуразрушена сграда и се сляха с голямата група младежи, които се суетяха и, изглежда, не знаеха накъде да тръгнат. Масимо се почувства неудобно сред тях поради тъмния костюм и кашмиреното си манто. Младежите бяха облечени в кожени дрехи, носеха дълги коси и изглеждаха като овчари, извели стадото си, за да търсят паша. Най-после стигнаха до църквата „Свети Марк“. В градинката пред входа едно момче с голяма кутия в ръка събираше волните пожертвувания, които „вярващите“ оставяха, след като се допитваха помежду си, преди да влязат в храма. Масимо остави една банкнота от двадесет долара, Люси го стрелна с очи, сякаш искаше да му каже, че е дал много, дръпна го за ръката и влязоха вътре. Църквата беше до такава степен претъпкана, че се наложи с лакти да си проправят път между навалищата. Хипитата, или поне онези, които се чувстваха такива, до един бяха стъпили върху пейките и гледаха към олтара, пред който някаква рок група вдигаше по-канска шумотевица, отколкото и в „Електрик Съркьс“. Тук-там се виждаха млади жени, нарамили бебетата си в раници на гърба, да стоят сякаш в

очакване нещо да се случи. В един момент Люси пропадна в някой от кръговете на този малък ад и Масимо тръгна да я търси, навирайки носа си сред кожените дрипи на зрителите и прескачайки телата на онези, които не се интересуваха от шоуто и седяха на групи по пода. Всички гледаха унесено, очите им излъчваха блаженство и постоянно си подаваха цигари. Масимо никога не беше „пушил“ и дори не чувстваше такова желание. Нямаше никакво основание да бяга от действителността. Проблемите му идваха от един свят, в който беше затънал до гуша, и той чудесно знаеше, че наркотичните видения няма да ги разрешат. Люси беше тази, която го намери сред тълпата. Каза му, че празникът ще продължи цяла нощ. По-късно някой щеше да рецитира стихове от Белоу, после щяха да прожектират филм и на сутринта всички щели да излязат, за да посрещнат the sunshine^[1] над гробовете зад църквата, които той, изглежда, не бе забелязал. Явно бяха дошли прекалено рано, Масимо тъкмо търсеше някакъв повод, за да си тръгнат, когато Люси отново го изпревари:

— Искаш ли да си ходим? Отвън ще ни чакат моите приятели, за да ни отведат в един loft^[2] наблизо, където също се организира някакъв купон. Ще видиш, че ще се забавляваме. Ако тук ти е интересно, после можем пак да се върнем.

Преди още Масимо да е успял да каже нещо, Люси го дръпна за ръката и го отведе навън, където приятелите ѝ вече се брояха, за да разберат колко човека ще отидат на купона.

Оказа се, че заедно с тях двамата са общо седем души. Всички се натъпкаха като сардели в колата на Люси и на волана седна приятелката ѝ Лиза. Тя потегли като на рали и на бърза ръка ги изведе от Грийнуич. Десет минути по-късно спряха пред една голяма сграда, облицована с фуигирани тухли. На входната врата беше окачена табела с надпис: „Купонът на Бренда е на петия етаж. Асансьорът не работи.“ Тръгнаха по стълбището. Масимо се приближи до Люси и я попита какви са тези нейни приятели. Тя му отговори, че се е запознала с тях преди малко в църквата, но че ѝ изглеждат симпатяги. Той прие без възмущение атестата ѝ за благонадеждността на тези хора и реши от този момент натам да се оправя сам и да не разчита за всичко на приятелката си.

Навсякъде беше мръсно и влажно и всичко в дома на Бренда изглеждаше сякаш донесено само за събирането. Не приличаше на

апартамент, а по-скоро на магазин, в който стотина души се кълчеха покрай един грамофон. На дълга маса от дървени плоскости, поставени върху четири трупчета, се виждаха няколко бутилки, два-три реда картонени чаши и тубичка с някаква оцветена течност, която приличаше на оранжада. Очите на Бренда му се сториха огромни като две сини маргарити. Появи се, за да ги посрещне, след което отново изчезна с някакъв тип в коридора, задръстен от момичета, чакащи на опашка пред тоалетната. Масимо си намери място на една пейка до стената и се огледа наоколо. На огромното, високо като балдахин легло в отсрещния край на стаята се бяха натръшкали не по-малко от осем човека. В дъното вляво едно момиче седеше на люлка и прелиташе над главите на онези, които се приближаваха до нея. Люлееше се вече от десет минути и ако се съди по гримасата, която изостряше ъгълчетата на устните ѝ, вероятно се забавляваше. Беше русокоса и доста хубава, но никой не ѝ обръщаше внимание.

В един момент Масимо си каза, че трябва да излезе от съзерцателното си бездействие и да се приобщи към общото веселие. Стана и отиде да си потърси нещо за пиене. Мина покрай Люси, която танцуваше с някакво момче. Тя му махна за поздрав с щастлива усмивка и когато го видя да се връща с чаша уиски в ръка, без да прекъсва танца си, взе картонената му чаша, забодде в устата му горящата си цигара, след което му върна останалото наполовина уиски и го отпрати, без да си вземе обратно цигарата.

Масимо продължи да обикаля из помещението. Цигарата, която димеше между устните му, имаше онзи сладникав аромат на трева, към която той никога не беше изпитвал интерес, но този път не пожела да я изхвърли. Стените бяха облепени с рисунки и плакати. Върху една малка масичка в ъгъла забеляза някаква книга, разлисти я, но после разбра, че няма никакво желание да чете, захвърли я и продължи да се шляе между танцуващите. Спря пред люлката. Девојката му се усмихна, той ѝ отвърна със същото, после дръпна още веднъж от цигарата, даде си сметка, че не усеща никакво въздействие от дима, и се почувства по-силен с това, че е преодолял още едно предизвикателство. Изпи и последната глътка от уискито си, хвърли чашата на пода и се приближи още повече до люлката. Краката на момичето почти докосваха лицето му. Сега вече започна да се чувства в тон с общата атмосфера. Музиката се беше превърнала във фон и

хората около него бяха престанали да му правят впечатление. Отново погледна момичето и му заговори преди още да се реши дали да го прави или не.

— Как се качи на това нещо?

— Не те чувам — отвърна му тя.

Изглежда, се забавляваше. Масимо повтори въпроса си по-високо. Тя му посочи близкия шкаф, благодарение на който явно беше достигнала до люлката.

— Искаш ли да опиташ?

Масимо си помисли, че вече ѝ е омръзнало да се люлее и ще си тръгне, оставяйки го сам на люлката. От своя страна тя взе мълчанието му за нерешителност и каза:

— Помогни ми да сляза.

Той я взе в ръце и я свали от люлката.

— Хайде, не се бой. Сега е твой ред — подкани го тя и му посочи шкафа. Люлката достигаше до височината на лицето му. Годиците, прекарани в спортните зали, му даваха увереност, че ще успее. Хвана се с две ръце за въжетата и се повдигна, но не успя да се добере до седалката. Девојката мълчаливо го наблюдаваше. Тялото му висеше така, че вече беше започнал да се изморява и скоро щеше да изпадне в абсурдно и дори смешно положение. В този момент си спомни за упражненията на халките. Издаде глава назад, отгласна краката си нагоре и се озова върху седалката. Девојката изпляска с ръце, докато той се намести по-удобно, и хвана въжетата, за да го залюлее.

Масимо се издигаше все по-нагоре и по-нагоре и вече стигаше почти до тавана. Цигарата димеше между устните му. Помисли си, че би му било приятно да скочи от люлката. Кой знае, може би с един-единствен скок би могъл да се озове до отсрещната стена. Видя Люси, която не му обръщаше внимание, и момичето под себе си, което напразно се опитваше да хване въжетата, отпусна глава назад и затвори очи. Сега вече не чуваше дори и скърцането на халките, с които люлката беше вързана за тавана, и си каза, че би останал вечно така. Стори му се, че не се намира в никакъв си безличен нюйоркски loft, а се люлее под клоните на стария дъб в градината на своя бащин дом и баща му е задрямал на стола си под колонадата. Всички са се събрали наоколо и го гледат, а майка му стои настрана, плаче и си реди нещо,

но толкова тихо, че думите замират на устните ѝ и не достигат до него. Той се напряга да ги чуе. Люлката му постепенно спира. Най-после майка му повдига поглед към него. Сълзите ѝ са пресъхнали.

Отвори очи и веднага срещна погледа на девойката, която продължаваше да го наблюдава с интерес. Люлката лениво се поклащаше.

— Испанец ли си? — попита го тя.

Масимо поклати глава и скочи на пода, като не сваляше очи от нея, сякаш едва сега я виждаше за първи път.

— Да не би случайно да си high^[3]? — продължи да го разпитва тя и да го гледа все така от упор.

— Не, италианец съм — отвърна Масимо и моментално избухна в смях, давайки си сметка колко абсурдно бе прозвучал отговорът му. Девойката също се усмихна:

— Казвам се Карол.

Той също ѝ каза името си. Чувстваше се чудесно сред това стълпотворение, което с нищо не го интересуваше.

— Ще ме закараш ли вкъщи? — попита го тя. Той кимна. Забеляза Люси и си помисли, че тя вече го е забравила. Каза си, че това е съвсем нормално, след като е дошла тук, за да се забавлява, и че щом толкова ѝ се танцува, съвсем спокойно може да си продължи, без да се интересува от него.

Девойката отиде да си вземе мантото и се отправи към изхода. Масимо успя да си намери шлифера под една купчина палта и я последва по стълбището.

На тротоара, тъкмо когато той си вдигаше яката, Карол се обърна към него:

— Къде е?

— Какво къде е? — не разбрал въпроса ѝ, попита той.

— Колата, разбира се. Къде си оставил колата си?

— Но аз нямам кола...

Тя го погледна с израз на огромно разочарование и от гърдите ѝ се отрони такава тежка въздишка, сякаш бе умряла леля ѝ. После забеляза обидата, изписана върху лицето му, и се опита да му обясни:

— Виж, проблемът е, че живея поне на трийсет квартала оттук.

— В такъв случай ще вземем такси — отвърна той и Карол го изгледа като някакво дете, което не знае какво говори.

— Но ти имаш ли представа къде се намираме? Знаеш ли, че оттук не минават никакви таксите? Можем да вървим цели километри и да не срещнем нито едно.

— Кой ти е казал? — погледна я Масимо. — Ще видиш, че преди още да сме стигнали до онзи ъгъл, и ще се появи такси.

При тези думи той слезе от тротоара и тръгна по средата на улицата. Тя се спря за миг, изгледа го, после го настигна и го хвана под ръка.

Стигнаха до ъгъла. Тя продължаваше да го гледа, без нищо да разбира.

— Ей, ти си луд човек! — възкликна тя, но в гласа ѝ нямаше и следа от упрек. Масимо не отговори.

— Сега ни трябва такси — каза той.

Огледа се наляво и надясно, но най-близкият автомобил, който се виждаше, беше на няколко мили от тях. В този момент зад гърба им изсвири клаксон и някакъв глас извика нещо, което вероятно беше ругатня. Но не! Автомобилът зад тях беше такси и табелката му „Fog Hire“^[4] светеше в зелено. Масимо отвори вратата и изчака първо да влезе Карол, която говореше сякаш на себе си: „Трябваше още горе да разбера, че тоя е луд!“ Настаниха се на задната седалка и тя даде адреса си на шофьора. Не след дълго стигнаха до Втора улица и спряха пред една сграда, потънала в мрак. Карол слезе от колата и Масимо я последва.

— Не освобождавай таксито — обърна се към него девойката, но той вече беше платил. Когато светлините на автомобила изчезнаха в мрака, тя погледна Масимо и му каза с онзи укор в гласа, който, изглежда, вече бе възприела към него: — Защо го освободи? Не съм ти казвала, че искам да спиш при мен. Сега как ще се прибереш?

— Къде живееш? — прекъсна я той. Девойката му посочи тъмната сграда.

— На последния етаж.

— Хайде да не стоим на улицата. Хладно е — каза той. — Ще те изпратя догоре.

Карол се опита да протестира, но отвори входната врата. Спря се на прага, целуна го бегло по бузата и му каза:

— Чао. Отивам да спя, тъй като утре трябва да ставам рано. Макс, защо не ми се обадиш пак? Ще ми е приятно да излизам с теб.

Широко отворил очи, Масимо я гледаше мълчаливо. Мисълта, че Карол си отива, го изпълваше с дълбока тъга. Сякаш тази девойка неочаквано му бе станала жизнено необходима. Погледна я право в очите. Никога до този момент не беше срещал такава огромна нежност в погледа на жена. Вдигна ръка и бавно я прокара в косите ѝ, после леко докосна с пръст бузата ѝ.

— Не мога да те поканя горе дори и само за едно кафе. Цялата къща е разхвърляна. Тъкмо боядисвам стените и всичко е нагоре с краката...

— Искам да остана с теб — промълви той сякаш на себе си и му се стори, че говори с някакъв чужд глас. — Искам да бъда с теб. Какво значение имат стените?

Карол нежно му отказа.

— Сега внимавай и повтаряй заедно с мен — допълни тя и започна бавно да му диктува телефонния си номер. — Обзалагам се, че нямаш дори и молив в себе си.

Масимо поклати глава и се съсредоточи, за да запомни номера. После тя го целуна отново и хукна нагоре по стълбището, а той остана облегнат върху радиатора на парното отопление до момента, в който я чу да влиза в апартамента си. Излезе навън и продължи да си повтаря телефонния ѝ номер като някакво магическо заклинание. Отказа се да чака такси, което може би никога нямаше да се появи, и тръгна пеша. Впрочем и без това не беше много далече от дома си.

Не след дълго се прибра вкъщи. Още с влизането си записа телефонния номер на Карол, макар и да бе сигурен, че няма да го забрави. После се съблече и си легна.

Не му се спеше. Прииска му се да ѝ се обади, седна в леглото си и запали цигара. Тъкмо беше решил да включи телевизора, когато чу вратата да се отключва и брат му да влиза от стая в стая. Извика го. Лучано се появи с огромна чаша мляко в ръка.

— Какво правиш сам-самичък в това легло? — опита се да се пошегува той, но беше очевидно, че с мъка се опитва да изглежда трезвен. На Масимо му стана неприятно, че Лучано го третира като малкото братче, дошло му на гости в големия град.

— Да не би нещо да не е наред? Имаш ли новини от къщи?

— Нещата в Палермо не вървят на добре — отвърна Лучано и добави умислен: — Би трябвало да проявят по-голямо спокойствие.

— Кажи ми, ти мислиш ли често за Стефано? — попита го Масимо.

— Разбира се, че мисля. Беше наш брат и онзи, който го уби, рано или късно ще трябва да си плати, но не е необходимо за това да се стига чак до война. Необходимо е търпение. Само с търпение човек може да постигне онова, което желае. Татко не те ли е научил на това?

— Кажи ми честно, ти вече му нямаш вяра, нали?

— Тук не. Там може би все още го бива за нещо, тъй като е принципен човек. Хората го обичат и уважават, защото до този момент не са успели да наложат истинска справедливост и все още имат нужда от такива като него. Но това е твърде сложен въпрос. Тук уважението и подчинението се плащат в края на месеца и не се искат в заем. Тук хората се научават сами да се защитават, докато там търсят да си намерят покровители. Ние тук не защитаваме никого, защитаваме единствено собствените си интереси и постигнатото от хората, пристигнали тук преди нас. Сега всичко е чисто и навсякъде работата ни е окей.

Лучано стана и изля в гърлото си последната глътка от млякото. Стигна до прага, но се върна, решен да смени темата на разговора:

— Как се справяш с английския?

— Вземат ме за испанец.

— Обзалагам се, че още не си свалил нито едно гадже — каза той, оправяйки възглавницата на брат си.

— Точно така, нито едно — отвърна Масимо, но в гласа му не прозвуча никакво съжаление.

— Искаш сам да си го изровиш от дупката му, нали? Все пак бъди внимателен къде ходиш и с какви се събираш. Тук порядъчните хора си лягат рано. Лека нощ.

Лучано излезе от стаята и малко след това Масимо загаси лампата. Преди да заспи, искаше да си мисли за момичето, което щеше сам да изрови от дупката му.

[1] The sunshine (англ.) — изгрев. — Б. пр. ↑

[2] Loft (англ.) — мансарда. — Б. пр. ↑

[3] High (англ.) — дрогиран. — Б. пр. ↑

[4] For Hire (англ.) — свободен. — Б. пр. ↑

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Лучано беше прав. В Палермо нещата отиваха на зло за всички, независимо от това, че всеки по свой начин предчувстваше злополучната развързка на непоносимото очакване. Мазино също преживяваше мъчителни дни, макар и причината за тях да не беше свързана с фамилията. Ако вдовицата на Стефано Феранте не се пристягаше в корсаж, всеки щеше да забележи, че е бременна. Мариуча вече беше започнала да изпитва първите признаци на бременността и си даваше сметка, че рано или късно ще се случи нещо, което ще я издаде пред близките ѝ. Тази мисъл я изпълваше с отчаяние и потискаше Мазино, който с всички сили се опитваше да ѝ вдъхне кураж. Веднъж тя му предложи да признаят всичко пред дон Анджелино, но той поклати отрицателно глава. Беше готов да излезе сам срещу петима, но никога не би намерил смелост да застане пред човека, който го бе обикнал като собствен син, и да му каже, че е излъгал доверието му и го е опозорил. Нямахше сили да разговаря по този въпрос и с баща си, тъй като добре знаеше каква любов и благоговение изпитва съветникът към дон Анджелино. Страхуваше се, че ако научеше истината, той не би му простил, че е замесил името му в тази непочтена история, и би се отказал от него.

Неведнъж си бе задавал въпроса кой беше изпратил пакета с черните дамски гащи, но после се бе отказал да мисли за това, тъй като нещата бяха стигнали дотам, че сега тази подробност беше без особено значение.

Мариуча бе застанала пред масата и гладеше кухненските пердета. Мазино я погледна с желание да открие в нея нещо, което го отблъсква. Искаше му се да прокълне деня, в който бе дошъл в дома ѝ и я бе повалил на килима, но вместо да го изпълни с презрение, този спомен още повече го убеждаваше до каква степен е свързан с тази жена. Приблужи се до нея и нежно прокара ръка върху корема ѝ. Мариуча повдигна очи и му се усмихна, след което отново наведе глава и смирено продължи работата си.

— Мисля си, че детето трябваше да се роди другаде — промълви сякаш на себе си Мазино.

Мариуча не разбра добре какво точно има предвид и си каза, че вероятно е решил да избягат далеч оттук, някъде, където фамилията не би могла да ги открие.

Започна да прехвърля през ума си далечни и непознати страни, като например Южна Африка, където и през зимата е топло, хората не се познават така, както тук, и всеки от тях, когато заговори за фамилията си, има предвид само жена си и децата, а не някакво безчетно множество от непознати, пред които е длъжен да дава обяснение за всяка своя постъпка.

— Да, това дете трябваше да се роди на друго място — повтори Мазино.

— Защо казваш трябваше? — попита Мариуча.

— Защото дори и то няма друг избор. Трябва да се роди тук... тъй като ние живеем тук, а не другаде... Не разбираш ли, че в тази страна сякаш всичко е предварително написано като на книга... и че ние сме като едни гумени човечета, сицилиански гумени човечета, които не носят радост нито на себе си, нито на другите?... Тук човек не би могъл да избере дори смъртта си.

— Мазино, не биваше да ми говориш тези неща...

Мазино тъжно се усмихна:

— Все едно. И без това вече всичко е без значение.

Отиде да си налее чаша вода. Гърлото му беше пресъхнало и чувстваше нужда да излезе, да подиша свежия вечерен въздух и да разсее малко мъчителните си мисли, които тегнеха и над Мариуча, но не искаше да я оставя сама. Виждаше, че се задава нещо страшно, и се готвеше да го приеме. Когато остави чашата, изражението му се бе променило. Сякаш настроението му отново се бе възвърнало.

— Знаеш ли, Мариуча... Ако се родя отново, ще искам да работя... Ще стана монтьор, стругар, пожарникар или дори...

Мариуча го погледна и нежно му се усмихна.

— Ти няма да се родиш отново, Мазино д'Амико...

В този момент телефонът иззвъня. Мариуча остави ютията върху поставката, и излезе в коридора. Върна се след малко.

— Беше за теб.

— Кой?

— Не зная. Някакъв мъж. Каза ми: „Предай на Мазино д’Амико да слезе в бара на ъгъла, тъй като един негов приятел иска да си поговорят.“ После затвори.

След тези думи Мариуча тихичко заплака. Ако бяха имали намерение да я предупредят, навярно биха ѝ казали същите неща на сутринта преди убийството на Стефано. Видя как Мазино освободи предпазителя на пистолета и го напъха под жартиера на чорапа си, но дори и не направи опит да го спре. Знаеше, че няма да я послуша. Веднъж Стефано вече ѝ бе казал дори и през ум да не ѝ минават подобни мисли, защото те с нищо не помагат, а само правят по-несигурен мъжа. Погледна Мазино в очакване, че ще ѝ каже нещо. Той нежно я целуна по челото.

— Не се тревожи, връщам се веднага. Всъщност така дори е по-добре.

После излезе. При други обстоятелства не би излязъл толкова бързо. Най-малкото, щеше да се обади по телефона на приятелите си, които незабавно щяха да пристигнат и да обкръжат района, за да предотвратят евентуални изненади. Сега обаче трябваше да действа сам. По всяка вероятност искаха само да говорят с него, в противен случай нямаше да му се обадят, а щяха да го причакат от някой автомобил пред изхода и да изпразнят един пълнител в него.

Както винаги улицата беше доста оживена. Барът се намираше на десетина метра от дома на Мариуча. Стигна до него и влезе. Вътре няколко момчета се забавляваха пред игралните автомати, а до джубокса бе застанал един мъж и наблюдаваше как вилката на грамофона се приближава към избраната от него плоча. На бара седяха мъж и жена, а на една маса в дъното до малката стъклена витрина седеше възрастен мъж, когото никога не беше виждал. Старецът стана и му махна с ръка.

— Заповядайте, седнете — покани го той и при вида на плахото му, кротко изражение Мазино се запита какво ли общо може да има този човек с неговата история.

— Хайде, сядайте — повтори непознатият и му посочи стола с отмерен жест, напомнящ търпеливото спокойствие на счетоводител. — Аз пия чай, защото нещо ме боли гърлото, но вие сте млад и вероятно предпочитате кафе. Ще го приемете ли от мен? — попита той и с този

ритуален въпрос завърши запознанството им. После направи знак на бармана, който веднага разбра поръчката му.

Мазино седна така, че един от трите крака на кръглата масичка се падна до лявата му ръка. Ако се наложеше, можеше да вдигне масата като щит пред себе си или да я прекатури и да скочи вдясно към бара. Разкопча якето си и се обърна така, че докато разговарят, да наблюдава както входната врата, така и бара. Това не убягна от погледа на стареца и той подхвърли:

— Това място е закътано и никой няма да ни безпокои. Позволете ми да ви се представя. Името ми е д'Иполито.

На Мазино дори и през ум не му мина да му подаде ръка. Беше видял много хора да умират в момент, когато се ръкуваха.

— Нека минем на въпроса, господин д'Иполито. Вероятно имате да ми казвате нещо?

— Разбира се, разбира се — отвърна старият, но спря, за да изчака сервитьора да остави кафето на госта му. Изпрати го с поглед, след което продължи: — Приятелите, които ме изпращат, са разумни хора и разбират много неща. Според мен, когато двама млади се обичат, всичко останало може да се подреди, стига само да проявят малко воля за това. За съжаление обаче съществува и друг тип хора, за които честта на снахата има по-голяма стойност от живота на едно добро момче.

— Давайте по същество — прекъсна го Мазино. Винаги бе изпитвал непоносимост към фарисейските тиради от подобен род, изпълнени с куп недомлъвки, но никога не стигащи до открити заплахи. Дразнеше се от фалшивия бащински тон на този старец, още повече че той не бе човек, когото можеха да сплашат с приказки.

— Изглежда, не ме разбрахте, Мазино д'Амико — продължи д'Иполито и в гласа му прозвуча повече решителност. — Нас не ни засягат отношенията ви с тази госпожа. По-скоро е възможно от тях да се интересува дон Анджелино, но кому е нужно да му казва за това? Ние сме практични хора. Нали си спомняте за онзи парцел, който Стефано не пожела да продаде? Сега ние сме склонни да го купим. Достатъчно е само да убедите госпожата да ни го продаде — а на вас това няма да ви е трудно, — и всичко ще се подреди от просто по-просто. Двамата ще заминете където си пожелаете, тъй като светът е хубав, когато човек има пари, а когато дон Анджелино научи за

продажбата, вече ще сте достатъчно далече отгук и ще можете спокойно да си живеете от лихвите на тези пари. Това, което ви предлагам да направите, освен всичко друго е и едно добро дело, тъй като тук хората продължават да се избиват заради едно нищо и никакво си жилище, докато нещата винаги могат да се уредят с пари и както току-що споменах, с мъничко добра воля.

Сега вече в думите на д'Иполито нямаше и следа от предишните му недодялани иносказания. Явно беше, че Ардиционе го е изпратил да преговаря с него за парцела на Стефано, но така също и за да го предупреди, че ако не приеме предложението му, дон Анджелино незабавно ще бъде уведомен за връзката му с Мариуча. Дори не си и зададе въпроса дали Ардиционе знае за състоянието на вдовицата, тъй като в момента това нямаше особено значение. Изглежда, единственият изход от ситуацията беше да приеме предложението на д'Иполито. Дори и да откажеше, това нямаше да го спаси от гнева на дон Анджелино, когато узнаеше за връзката му с жената на Стефано. Реши, че трябва да разговаря с Мариуча. Все едно, никой друг не можеше да вземе това решение.

— За кога искате да стане това нещо? — попита той.

— Ако всички сме съгласни, по-добре ще бъде да не губим време — отвърна д'Иполито. — Утре в одинайсет елате с госпожата. Заедно ще отидем при нотариуса, който вече е направил оценката и е подготвил всички документи. Изповядваме продажбата, вземате парите и край. От своя страна аз ви давам думата си, че до една седмица никой няма да научи за станалото. А до една седмица, приятелю, можете да сте толкова далеч отгук, колкото си пожелаете.

— Обадете се утре един час по-рано, за да ви дам отговор — каза Мазино и стана от масата.

Едва когато излезе на улицата, си даде сметка, че му предстои да вземе най-съдбоносното решение в своя живот. За момент реши да се престори, че приема предложението на Гаспаре Ардиционе и да го убие, ако ще дори и в кабинета на нотариуса. Успееше ли, щеше да се яви пред дон Анджелино и да му поиска прошка в замяна на главата на врага му. Не биваше обаче да си прави илюзии. Ардиционе нямаше да се яви при нотариуса, а дори и това да станеше, един такъв прибързан жест от негова страна щеше да опропасти живота на Мариуча.

Прибра се в апартамента и влезе в кухнята при Мариуча. Тя беше свършила да глади, беше седнала на масата и с две ръце бе обгърнала глава. Изслуша го, без да го прекъсва, после се сгуши в обятията му:

— Да направим, както ти желаеш. Съгласна съм с всичко, което ти искаш. Не мога повече да живея така.

Разговаряха дълго, като се стараеха сериозно да обмислят всичките възможни варианти. И преди тази среща бяха мислили да избягат някъде, но сега вече това нямаше да бъде бягство на двама влюбени, изпаднали в безизходно положение. Това щеше да бъде заточение, но не заради любовта им, а заради предателството, което се принуждаваха да извършат. Д'Иполито неслучайно им бе дал срок до следващия ден. Той добре си даваше сметка, че ако имаха на разположение малко повече време, двамата щяха да се опитат да избягат преди сделката.

Внезапно Мариуча потрепери. Скочи и едва успя да стигне до мивката. Мазино държеше челото ѝ и когато тя престана да повръща, я взе на ръце и я пренесе на леглото в съседната стая. Случилото се бе нещо повече от реакция на бременността и Мазино прочете ледения страх в очите ѝ, които не се откъсваха от него, докато той я завиваше с одеялото. Върна се в кухнята и сложи чайника да ѝ направи чай. Вършеше всичко механично, само колкото да е зает с нещо, за да не мисли.

Занесе ѝ чая и я изчака да го изпие, след което я съблече и я зави в леглото като малко момиченце. Мариуча доверчиво се опитваше да му помогне, докато я събличаше. Изглеждаше напълно изтощена и сякаш цялата ѝ воля бе парализирана. Сега тя беше съгласна на всичко и тази мисъл го изпълваше с дълбоко смущение, тъй като единствен той трябваше да вземе решения, за които после и двамата щяха да плащат. Стана да си потърси една цигара. Навярно Мариуча си помисли, че той иска да си тръгне, и го погледна с нескрита уплаха:

— Не си отивай — простена тя. — Остани тук. Моля те.

Мазино се съблече, легна при нея и тя веднага вкопчи краката си в неговите. Той погали корема ѝ, чийто плод навярно вече не беше тайна дори и за Гаспаре Ардиционе, прокара ръка по рамената ѝ и изчака, докато усети, че дишането ѝ се успокои. Сега отново бе сам и можеше да продължи мислите си.

Призори вече беше взел решение. Щеше да отиде заедно с Мариуча при нотариуса и по такъв начин щеше да спечели седем дни, които му бяха нужни, за да намери и убие Ардиционе. После щеше да поиска от дон Анджелино разрешение да се ожени за вдовицата на сина му. Дон Анджелино беше мъдър и добър човек и Мазино щеше да се довери на чувството му за справедливост. Но той трябваше да научи истината единствено от него, в противен случай никога нямаше да му прости и отмъщението му щеше да е страшно. Хората му щяха да го хванат и преди да го убият, щяха да му откъснат тестисите, тъй като тъкмо този закон бе престъпил той. Преди няколко години в едно съседно село се беше случило нещо подобно. Един мъж беше прелъстил жената на своя приятел и бе наказан тъкмо по този начин. Екзекуцията му беше предизвикала серия от убийства, които единствено намесата на дон Анджелино бе успяла да спре.

В десет часа се обади д'Иполито и в единадесет се срещнаха в барчето на ъгъла. Двадесет минути по-късно бяха въведени в кабинета на нотариуса. Всичко стана по-лесно, отколкото си мислеха. Документите бяха приготвени и оценката на парцела изглеждаше реална. Вече цялата зона на север от Кавалкавиа принадлежеше на фамилията Билечи и сега с покупката на това последно парче земя ставаше възможно да започне строеж на цял жилищен квартал, който щеше да стигне чак до шосето. Нотариусът връчи на Мариуча Феранте чек за сто милиона лири и добави, че ако отново има нужда от нея, той ще я извика в следващите двадесет и четири часа.

Няколко минути по-късно вече бяха на улицата. Д'Иполито явно бързате да се разделят и Мазино си каза, че сигурно гори от нетърпение по-скоро да отиде при Ардиционе и да го уведоми за продажбата. Старецът им се извини, че няма възможност да ги върне вкъщи, стисна чантата си под мишница и тръгна пеш по улица „Либерта“.

Двамата влязоха в закусвалнята на театъра и Мариуча си поръча порция ризото. Мазино не сваляше очи от нея, докато тя ядеше с огромен апетит. Изглеждаше далеч по-спокойна. Сякаш напрежението, което не им даваше покой от седмици насам, сега внезапно се бе стопило и дори това личеше по чертите на лицето ѝ. По-късно, когато минаха покрай едно туристическо бюро, Мариуча се спря и го погледна многозначително. Беше като хипнотизирана от

пъстроцветните обяви, може би защото всяка от тях представляваше една възможност да устроят живота си, който сега напълно им принадлежеше.

— Ако паспортите ни бяха в нас, можехме още сега да си купим билети и да заминем — прошепна тя. — Дори не бих се върнала вкъщи и бих тръгнала без никакъв багаж.

Мазино не отговори. Задоволи се само да ѝ се усмихне съзаклятнически, след което двамата се отправиха към таксиметровата пиаца.

Докато пътуваха към къщи, Мариуча се притисна до гърдите му.

— Знаеш ли, че никога не съм вземала такси? Нито веднъж, дори и когато ходех на училище — добави тя.

— Една порядъчна госпожа не се качва в колата на непознат мъж — отвърна той и се засмя.

— Не, не, по-скоро трябваше да кажеш нещо друго: това е първият път, когато двамата излизаме сами — усмихна се тя и го погледна с нежен укор.

Влязоха в апартамента без каквито и да са подозрения, но още в антрето, докато Мариуча се запъти към банята, Мазино почувства, че не са сами. Инстинктивно посегна към колана си, но не успя да извади пистолета. Две могъщи ръце го сграбчиха за гърлото и някой силно го удари в стомаха. Преди да изгуби съзнание, до слуха му стигна отчаян писък откъм банята. Опита се да извика, но мракът го обгърна.

Когато отново отвори очи, наоколо цареше тишина. Прокара ръка по тила си и когато я погледна, видя, че по пръстите му има кръв. Бяха го ударили по главата, но раната не изглеждаше дълбока. С мъка се надигна. Вероятно го бяха ритали и по ребрата, но все пак беше жив. Попита се защо ли не го бяха доубили, но в този момент дочу плисък на вода, която се стичаше отнякъде на пода. Автоматично се затътри към банята и когато стигна до вратата, усети сякаш втори удар в стомаха. Мариуча лежеше превита на две под мивката, от която водата преливаше и се стичаше на пода. Мокрите коси бяха полепнали по изкривеното ѝ от ужас лице и сякаш цялото отчаяние на ужасната ѝ агония се бе събрало в свитите юмруци. Мазино се добра до мивката, затвори крана, после се облегна на стената и се свлече на пода. Взря се с безумен поглед във водата, която продължаваше да се стича и да залива обувките му, после бавно извърна главата на Мариуча и срещна

широко отворените ѝ очи, устремени сякаш някъде в безкрая. Стори му се, че остана така цяла вечност, лишен от всякакви мисли и чувства. Накрая се изправи, спъна се в чантата с парите, която се търкаляше, захвърлена до вратата, и излезе. Отиде до колата си на ъгъла на улицата. От този момент започваше да живее един живот, който не му принадлежеше и който му беше подарен единствено за да изпълни ролята си на свидетел. Сега в съзнанието му вече не съществуваха нито хора, нито образи.

Минути по-късно изкачи стълбището на хотел „Три звезди“. Братовчед му Пиетрино Гамбара беше навикнал на такива неочаквани посещения.

— Дай ми една тиха стаичка и се обади на дон Анджелино. Кажу ми, че съм тук — обърна се Мазино към него.

Пиетро не му зададе никакви въпроси и го заведе до стаичката в дъното на коридора, до която не достигаха уличните шумове. Притежаваше три хотела като този в града и знаеше, че по всяко време е длъжен да приюти всеки, който се явеше при него от името на дон Анджелино. Беше видял много ранени момчета да умират под скалпела на лекаря, но обикновено даваше подслон на хора, които трябваше да се укриват. Никога не беше виждал Мазино в такова състояние, но дори и през ум не му мина, че може да му се е случило подобно нещо. Върна се в стаичката си на партера и стори онова, което му беше наредено.

Набра номера на имението, откъдето му се обади Никола д'Амико. Съветникът го изслуша мълчаливо, после затвори телефона и се обърна към дон Анджелино, който седеше, загледан пред себе си.

— Синът ми е отишъл при Пиетрино Гамбара и го е накарал да ти се обади — промълви той и не каза нищо повече.

Лука продължи да гледа през прозореца и не реагира по никакъв начин, сякаш новината не засягаше нито него, нито дон Анджелино.

Бяха научили за случилото се едва преди десет минути. Беше им се обадил един от хората на Ардиционе и за никой от тях не бе убягнала причината, поради която бяха пощадени живота на Мазино. Бяха предпочели да оставят на фамилията Феранте сама да изпълни присъдата над него, тъй като знаеха, че по такъв начин не само още по-жестоко щяха да уязвят дон Анджелино, поставяйки съвестта му пред този ужасен избор, но той можеше дори да предизвика разкол във

фамилията. Дои Анджелино обичаше Мазино като свой син. Освен че беше злоупотребил с доверието му, той беше син на съветника му и най-добрият приятел на Стефано. Явно Ардиционе си даваше сметка, че старецът нямаше да изживее смъртта му като една мъчителна, но необходима разплата, а по-скоро за него това щеше да бъде загуба на още един син.

Никола д'Амико предпочиташе да му бяха съобщили, че синът му е мъртъв. Сега всичко щеше да бъде далеч по-сложно. Лука и момчетата знаеха как да постъпят.

— Искам аз да отида при сина си — продума той с треперещ от възмущение глас. — Това е последното нещо, за което ви моля, дон Анджелино. Искам аз да отида с момчетата.

Дон Анджелино повдигна поглед и срещна очите на един човек, сломен не толкова от болка, колкото от срам. Леко кимна с глава в знак на съгласие, после погледна Лука, който стоеше облегнат на прозореца, отпуснал дългите си ръце покрай тялото:

— Ти остани тук и изпрати някой друг с него — каза му той.

Д'Амико стигна до вратата и се обърна:

— А за Мариуча?

Старецът отново се беше загледал пред себе си и в гласа му прозвуча дълбока умора:

— Ти си моят *consiglieri* — отвърна той. — Ти знаеш какво да направиш.

После придърпа пуловера над коленете си, сякаш му беше студено.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Стаята беше потънала в мрак. Пиетрино Гамбара отвори вратата и погледна братовчед си, който лежеше на леглото, обърнат с лице към стената. Разбра, че не спи, и се приближи до него.

— Искаш ли кафе? — попита го той.

— Не, благодаря — отвърна Мазино и се обърна по гръб. Очите му бяха подут и влажни, но гласът му звучеше решително и уверено.

— Но какво ти е? Да не би да плачеш? — учуди се Пиетрино. Познаваше братовчед си като изключително твърд човек и никога не го беше виждал така разстроен. Изглежда, се беше случило нещо много сериозно.

— Аз да плача! Ти за хлапак ли ме вземаш?

Опита се да се усмихне, но лицето му се изкриви в жалка гримаса.

— Обади ли им се?

— Да. Казаха ми, че идват. Случило ли се е нещо?

Мазино не отговори. Питаше се кого ще изпрати дон Анджелино и къде ли ще го убият. Вероятно преди това щяха да му искат обяснения, а едва ли сега имаше нещо, което му беше по-неприятно от това да говори. Момчетата всеки момент щяха да се появят и всичко щеше да свърши веднъж завинаги. Не се страхуваше да умре, тъй като не намираще никакъв смисъл повече да живее. Дори и да се опиташе да избяга, не можеше цял живот да се крие в очакване на възмездието. Беше сгрешил и трябваше да плати. Такива бяха правилата. Нямахше намерение да се оправдава пред дон Анджелино, тъй като не искаше да умре като страхливец. Сега вече нищо не можеше да се промени дори и да убиеше Ардиционе. Беше изпуснал своя момент и бе проиграл шанса си. Сега всеки друг, който убиеше Ардиционе, можеше да спаси честта на фамилията, но не и той. От негова страна би изглеждало, че отнема чуждото право на възмездие. Мариуча бе мъртва и заедно с нея бе изчезнало всичко онова, което го беше подтикнало да измени на дон Анджелино и да му нанесе тази обида. Единственото нещо, което

честта му подсказваше, бе да предаде живота си в ръцете на фамилията. Обърна се към стената, от което братовчед му разбра, че няма какво повече да прави в стаята, и си излезе, без да продума.

Когато чу вратата да се затваря, Мазино бавно извърна глава и се загледа в голямото петно на тавана. Още от дете изпитваше удоволствие да наблюдава петната по стените, тъй като те даваха простор на фантазията му да прониква отвъд реалността, в която така и не успя да се вмести напълно. В тези петна той различаваше старовремски рицари на коне и дори цели войски. Сега отново се опита да ги съзри в олющената мазилка на тавана, ала единственото, което успя да види, беше едно тъмно мръсно петно, което сякаш бавно, бавно се разрастваше над електрическата крушка. Мина му през ум, че след малко някой щеше да влезе в стаята и той щеше да умре. Всичко това му се стори толкова ужасно и глупаво, че го обхвана истинска ярост. Глупаво беше да се остави да го убият, още по-глупаво беше самият той да го убие. Колко нелепо бе това вечно усещане, че играеш една роля, която не можеш да изоставиш до последния миг! И колко абсурдна бе тази вечна борба за оцеляване, създавала всички тези правила, които те учат единствено как да надживееш останалите! По дяволите! — помисли си той. — И всичко това само защото съм си позволил да се любя с една вдовица! А къде пише, че един мъж не може да спи с вдовицата на своя приятел?! Наистина бе убедил Мариуча да продаде земята на мъжа си, но къде е казано, че човек не може да разполага по своя воля с онова, което му принадлежи? Мариуча бе мъртва, защото някакъв проклет кучи син я беше удавил в мивката, но от къде на къде трябваше той да се чувства отговорен за смъртта ѝ? И защо трябваше да стои в тази стая и да чака да бъде убит? Усети, че от очите му се стичат сълзи, и веднага си каза, че плаче не от страх, а от отчаяние. В следващия момент долови някаква глъчка, чу шум от стъпки в коридора и вратата бавно се отвори. Повдигна очи и видя баща си до леглото. Раменете му сякаш бяха хлътнали под дрехата и изглеждаше внезапно остарял с десет години. Взря се в угасналия му поглед и си помисли, че от цяла вечност двамата не се бяха поглеждали в очите. И през ум не му беше минало, че тъкмо баща му ще дойде при него преди екзекуцията, и почувства, че в този момент е застанал пред катастрофалната равностметка на своя живот, който никога не си бе представял така.

— Дори не съм те карал и да работиш — глухо и с горчивина прошепна Никола д'Амико и Мазино най-после разбра, че всичко онова, от което баща му го беше лишавал, бе продиктувано от желанието му да го създаде по свой образ и подобие. Внезапно се изсмя. Смехът му прозвуча нервно, истерично, отчаяно и веднага секна. Продължи да гледа баща си. В един момент усети сълзи в очите си и му мина през ум, че жалката му, изкривена от страх физиономия влива нова отрова в сърцето на баща му. Всичко това обаче вече нямаше никакво значение. „Искам да плача и това си е мое право — каза си той. — Това е последният избор, който все още не ми е забранен, и ако някой си помисли, че плача от страх, нека върви по дяволите!“ Никога не беше обичал баща си така, както в този момент, може би, защото той всъщност никога не му бе принадлежал така, както сега.

— Защо не ги повикаш да влязат? Хайде, кажи им да ме застрелят, така поне всичко ще свърши по-скоро.

Очите на баща му се наляха със сълзи и Мазино го погледна съчувствено.

— Благодаря ти, че не избяга — отвърна старецът и Мазино разбра, че ще трябва да изиграе ролята си до края, за което беше подготвян през целия си живот.

— Не можех да си позволя такова нещо. Зная, че съм виновен — прошепна Мазино и почувства, че е съвсем искрен. Не беше способен да импровизира в момента, в който му предстоеше да умре. Видя баща си да изважда от джоба си един пистолет и в първия момент не разбра какво ще последва. Никола д'Амико остави пистолета върху леглото и тихо промърмори, сякаш се срамуваше, че той трябва да му подсказва какво да направи:

— Използвай го.

Остана още няколко секунди, загледан в лицето на сина си, опитвайки се да запомни всичко в този миг, само не и дълбокия смут в изражението на немите му очи. После, сякаш уверен в онова, което бе видял, той се обърна, излезе от стаята и затвори вратата след себе си. В коридора се изправи в целия си ръст, взря се пред себе си, без да удостои дори с поглед двамата мъже, които го бяха придружили, и застина в очакване. Миг след това чу приглушеното ехо от изстрела.

Внезапно потрепери и раменете му сякаш се превиха под някаква огромна тежест.

— Изнесете го — прошепна той.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Тялото на Мазино беше пренесено в апартамента на Мариуча и бе положено до трупа ѝ с надеждата, че разследването на полицията ще стигне до заключение, че става дума за убийство, последвано от самоубийство по сантиментални причини. Версията беше твърде повърхностна, но в замяна на това най-малко zlepоставяше фамилията. Освен това, дори и да не бяха прибъгнали към такава инсценировка, полицията пак щеше да открие връзката на вдовицата с Мазино д'Амико. Негови отпечатьци имаше из цялата къща, така че изчезването му неминуемо щеше да събуди множество въпроси във връзка със смъртта на Мариуча и фамилията щеше да си има куп неприятности.

Самият Никола д'Амико бе поискал да направят така. Чувстваше се отвратително и никак не желаше да цапа името си, замесвайки го в някаква банална лична драма, но нямаше друг избор. Дон Анджелино бе отказал да приеме оставката му и го беше натоварил да намери сам най-справедливото решение. Дълбока беше болката на стария *consigliori* да види живота на сина си изложен като на пазар по страниците на вестниците, но това сякаш беше единственият начин да се реабилитира в очите на дон Анджелино и той го приемаше почти като изкупление.

Вестниците обаче не се ограничиха само с драмата на двамата любовници. Журналистите не устояха на изкушението да свържат смъртта на Мариуча с убийството на мъжа ѝ и не един от тях подхвърли подозрението, че не е изключено Мазино д'Амико да е бил свързан с клана на Феранте, така че в крайна сметка името на дон Анджелино също беше замесено в цялата история.

Най-остри бяха статиите на Паскуале Никозия, който пишеше за участие на мафията в строителния сектор, в контрабандата на цигари и в трафика на наркотици. Фактите в писанията му бяха доста объркани, но даваха точна представа за определени интереси, които законът не

само че не можеше да контролира, но вече дори и не успяваше да установи.

Появиха се и журналисти от Северна Италия и техните кореспонденции, проникнати от атмосферата на задкулисен мрак, единствено подсилиха тайнствения ореол над една действителност, която все още вълнуваше духовете с безброй загадъчни неща. Може да се каже, че в крайна сметка те внушиха прилика между Палермо и Чикаго от тридесетте години — един град, който никой от тях не беше посещавал, но който всеки лесно можеше да си представи.

Ехото от събитията стигна и до Парламента. Някои зададоха въпроса как така години след създаването на Комисия за борба с мафията все още няма радикални резултати. Комисията се видя принудена да сложи настрана папките и протоколите, да изостави красноречивите тиради и да надзърне тук-там в нечи дела. Последва шумна пресконференция и се появиха слухове, че се очакват потресаващи разкрития, но накрая пак се стигна до обичайния резултат, според който бе решено да се въдворят в изолация няколко от най-известните представители на старите фамилии. По такъв начин се оказа, че държавата със сила разреши проблема с остаряването и подмяната на доновете, като отстрани по-беззащитните мишени — „мъжете на честта“, които спъваха младите, амбициозни, но все още неизвестни претенденти, решени да не спират пред нищо по пътя си към върховете на мафията. Този път в списъка на въдворените се оказаха и имената на дон Анджелино Феранте и на дон Емилио Гризанти.

Дон Анджелино не можеше да се примири с хода на събитията. Онези, които бяха застанали на негова страна в провинцията, вече се намираха в открита война с противниковите фамилии и отново между тях се бяха върнали старите вражди, потискани години наред от крехкото примирие, поддържано с цената на едно трудно равновесие. Не минаваше ден някой да не заплати с живота си цената на една война, за която вече не съществуваха граници, и когато дори и най-химеричните писания започнаха да се изпълват с все по-конкретни факти, един чудесен ден избухна бомба пред печатницата на местния всекидневник и в отговор на това той за пръв път публикува имена и данни, прикривани до този момент от негласното споразумение между фамилиите.

Дон Анджелино не бе успял да се свърже дори и с Лучано. Когато се обади в Ню Йорк, Франк Палацоло му съобщи, че синът му се намира в Мексико и използва случая да го уведоми, че американските му приятели са изключително опечалени от онова, което става на острова. Дон Анджелино не прие поканата да участва в общо събрание на фамилиите от Западна Сицилия, замислена с цел да се приеме план за излизане от ситуацията, и се опита да успокои една част от политиците, които бяха започнали сериозно да се страхуват, че ще бъдат компрометирани. Един от тях, заемащ доста, висок пост, вече беше дал да се разбере, че в случай на опасност не би се поколебал да се отрече от приятелите си, но веднага бе разубеден по най-категоричен начин. И все пак защитната мрежа около фамилиите започваше бавно да се къса.

Дон Анджелино не беше склонен на компромиси и нямаше намерение да се споразумява с когото и да било. Ардиционе бе успял да отнеме земята на сина му, но едва ли щеше да построи своите многоетажни сгради, които трябваше да се издигнат като гигантски паметник на наглата му арогантност. Новият регулационен план вече бе готов и работата по строителните обекти кипеше с пълна сила, по нито една сграда нямаше да бъде построена там, където бе убит Стефано. Ардиционе сякаш бе потънал вдън земя и хората на дон Анджелино бяха претършували целия град, без да открият никаква следа от него. Лука дори не се и появяваше в имението от страх да не го изпусне. Вече за никакво примирие не можеше да става дума. Докато се опитваха да го открият, използваша възможността да ударят и по неговите интереси. Няколко от строителните му площадки бяха вдигнати във въздуха с тротил, в отговор на което Тунизицеа взриви дигата на един новоизграждащ се язовир в провинцията, чието строителство беше спечелено на търг от фирма, контролирана от дон Анджелино.

Ардиционе не се изплаши и прие ударите срещу него като истерична самозащита на един дон, доведен до пълно безсилие.

Масимо научи за всички тези неща в Ню Йорк и разбра, че не може повече да стои безучастен. Даде си сметка, че е дошъл моментът да се завърне у дома независимо от това, че баща му предпочиташе да

го държи настрана. Ваканцията беше приключила и сега беше длъжен да намери своето място, откъдето да бъде полезен. Наистина никой не искаше такова нещо от него, ала съвестта му диктуваше, че трябва да постъпи точно така. Чувстваше, че за първи път през живота си в този непознат град е намерил нещо, което наистина му принадлежи. Беше се влюбил. И все пак това не бе основание да изостави фамилията.

Обади се на Карол и ѝ определи среща за вечерта. Все още не бяха стигнали до интимност, тя дори не му беше дала повод да ѝ заговори за това, но вече бяха започнали да мислят един за друг в представите си за бъдещето.

Бяха изминали три седмици от вечерта на запознанството им и през това време Масимо се беше убедил, че изживява една прекрасна любов, каквато никога досега не му се беше случвала. Силно желаше Карол, постоянно се заричаше да я покани в апартамента си или да я последва във вечно недостъпното ѝ жилище и да я обладае, ала когато застанеше пред нея, внезапно изгубваше кураж, оставаше му само нежността и се задоволяваше единствено с целувки. Сега обаче, когато трябваше да си замине, това нямаше да му е достатъчно. Имаше нужда от други спомени, достатъчно силни, за да крепят духа му не само при завръщането му в Сицилия, но и през цялото време, което щеше да прекара там, преди отново да се върне в Ню Йорк при нея. Искаше да остави нещо от себе си на това момиче, което му принадлежеше, но което все още не бе почувствал като изцяло свое, и държеше това нещо да бъде по-осезаемо от една платоническа любов. Напълни портмонето си с пари и излезе с намерението да ѝ избере подарък и да отиде в апартамента ѝ. Вече бе решил да пътува на следващия ден.

На два пъти обиколи всичките улици в центъра, спирайки се на всяка витрина, но не намери нищо, което да му хареса. Купи един грамофон и дузина плочи, но си даде сметка, че не е доволен от избора си още преди да излезе от магазина. Недалече от търговския център, където не прекъсваше човешкият поток, забеляза някакъв магазин, който, изглежда, бе на мода, влезе и веднага избра един гердан. Герданът беше доста дълъг, от малки сребърни плочки и изкуствени камъни. Плати двадесет долара и разбра, че не е направил добър избор, но все пак при мисълта, че Карол ще носи нещо, което той ѝ е подарил, му стана приятно.

Вече беше минало пет следобед, когато си тръгна от Бродуей и се запъти към Пета улица. По това време тя изглеждаше точно така, както брат му я беше описал. Стори му се, че най-красивите американки са се наговорили да дойдат точно тук и точно в този час. Лицата на хората излъчваха спокойствие и навярно те винаги щяха да запазят в себе си тази жизнерадост и тази воля за живот, които Масимо вече бе започнал да чувства като свои. Там обаче, където му предстоеше да се върне, лицата на хората изглеждаха различно и те много бързо научаваха да се борят, за да оцелеят. Реши да вземе такси, но всички го отминаваха, без да спрат. Най-после едно от тях се смили и го взе. Масимо даде на шофьора адреса на Карол, макар да беше сигурен, че няма да я намери вкъщи. Беше решил да се поразходи малко из района и да седне в някой бар, още повече че от плочите ръката му вече беше отмаляла.

Преди да стигнат до сградата, облицована с червени тухли, той видя табелката на един бар и каза на шофьора да спре автомобила. Барът беше препълнен. Мъжете се бяха струпали на бара и вече започваха да се надвикват. На масите покрай стената седяха жени на групи по три-четири и разговаряха. Масимо успя да намери едно свободно място, настани се, остави пакета с плочите на масата и си поръча бутилка бира.

Стори му се, че никой не го бе забелязал, но в един момент срещна погледа на две момичета, които го наблюдаваха крадешком. Усмихна им се и отпи от бирата си. С този огромен пакет се чувстваше като емигрант, оставил дисагите си под око, за да не би някой да си въобрази, че може да му ги открадне. Мислеше си за Карол и за срещата им вечерта след запознанството им на купона в онзи loft. Бяха отишли в Латинския квартал да слушат Армстронг, после бяха вечеряли в един ресторант и накрая бяха завършили с обиколка из баровете на Грийнуич. Карол беше изпила не по-малко от осем уискита и това бе единственото нещо, което не му хареса. В момента, когато я изпращаше, тя се държеше твърде нестабилно на краката си и когато я целуна в таксито, не успя да разбере дали тя му отвърна на целувката от благодарност, от желание да затвори очи пред някого или просто защото беше петък и ѝ се искаше да придаде по-особено звучене на уикенда. На входната врата Карол отново го целуна и му каза:

— Знаеш ли, Макс, никой мъж досега не ми бе предлагал вечеря за сто долара.

Тези думи го разочароваха. Той отклони поканата да изпият по едно кафе в апартамента ѝ и се прибра вкъщи пеш. Не знаеше дори защо се беше влюбил в това момиче, но знаеше, че я обича, и бе щастлив от това. На следващия ден ѝ бе изпратил телеграма до офиса, където тя работеше, след като цяла сутрин бе обмислял текста ѝ. Накрая бе написал: „I miss you“^[1], защото беше забелязал, че тя наистина започва да му липсва, и бе решил, че това е най-нормалното нещо, което иска да ѝ каже.

Отпи отново от бирата си и хвърли поглед на часовника. Карол сигурно се бе прибрала вече, но реши да почака още малко, за да е сигурен, че ще я намери вкъщи, тъй като щеше да се почувства смешен, ако му се наложеше търпеливо да я чака пред вратата с този огромен пакет в ръка. На една маса в ъгъла на бара забеляза слаб, висок мъж, който седеше мълчаливо и си пиеше, без да обръща внимание на околните, и реши да стане, когато онзи довършеше пиетието си.

Очакването го изпълваше с меланхолия. Стори му се, че любовта, която изживява, не е истинска, а съществува единствено във въображението му, че Карол с нищо не се отличава от хилядите други момичета, които могат да се срещнат под път и над път в Ню Йорк, и че той се държи с нея като романтичен хлапак, неспособен дори да си организира вечерите така, както на него му се иска. Отново погледна самотния мъж, но онзи сякаш не се решаваше да посегне към уискито си. Изглежда, въобще не му се пиеше, а като че ли си бе поръчал уискито със сода и лед единствено за да не влиза в противоречие със себе си. Навярно и той беше като него, навярно и той се надяваше на нещо, което едва ли щеше да се случи, или пък просто беше влязъл тук, за да убие времето, докато чакаше метрото, за да се прибере вкъщи. Внезапно Масимо си каза, че е глупаво да седи и да чака, докато някакъв непознат си изпие уискито, и реши да тръгне. За разлика от него той имаше какво да прави извън този бар. Освен това не бе такъв човек, че да очаква безропотно събитията, а по-скоро се подготвяше самият той да ги предопределя. Вероятно на петдесетина метра от масата му го чакаше едно момиче, а той си губеше времето в този бар, очаквайки някакъв смълчан самотник най-после да се реши и

на един дъх да изпие чашата си. Почувства се свободен и щастлив, грабна с две ръце пакета с грамофона и без да си допие бирата, се отправи към вратата.

Няколко минути по-късно почука на вратата на Карол. Тя се появи в дънки и риза от грубо платно и изглеждаше, сякаш е излязла от някой филм за колежите от петдесетте години. Целуна го по бузата, гледайки с учудване пакета, и се отмести, за да му стори път. Масимо влезе и застана по средата на стаята с пакета си в ръка, не знаейки дори къде да го остави. Нямаше никакви мебели, а подът беше задръстен от четки и кутии с бои. Карол го въведе в съседната стая. Тук стените бяха боядисани в зелено и имаше съвсем малко мебели. Освен ниското легло без табли бе сложена една малка библиотека с натрупани в безпорядък книги, два стола, кошче, пълно с вестници, и един допотопен лампион, чийто абажур беше боядисан на ръка. На една коркова дъска до вградения гардероб висяха закачени всевъзможни гerdани, пръстенчета и бележчици, изпълнени с удивителни знаци. На една от тях Масимо прочете: „Очакването на основно обновление е в основата на вечно подновяващото се очакване.“ Карол не му обърна внимание.

— Господи! Да не би да е Коледа! — възкликна тя и започна да разтваря пакета. Седнал на леглото, Масимо я наблюдаваше. Карол видя грамофона, извика възторжено и обви ръце около врата му.

— Свали си палтото — каза му тя, без дори да го погледне, и се озърна да види контакта до леглото, за да включи грамофона. Намери го, внимателно избра една от плочите, отправяйки към Масимо многообещаващи погледи, изпълнени с ентузиазъм, и се изтегна върху завивките, за да се наслади на любимия си изпълнител.

Макар и да си бе свалил палтото, Масимо не се чувстваше съвсем удобно. Настани се на леглото до нея, опитвайки се да изглежда непринуден, и хвана ръката ѝ. Останаха така известно време, докато той реши, че би могъл да я целуне. Желаше го още от мига, в който бе прекрачил входната врата на апартамента и бе попаднал в интимния свят на Карол, от който тя го бе държала настрана до този момент. И все пак стана така, че самата Карол направи първата крачка. Обърна се към него, опря се на лакътя си и го погледна нежно. Масимо си помисли колко приятно би било, ако тя го целунеше, и се загледа в тавана, търсейки да си възстанови някои картини, за които често бе

мечтал. Почувства, че отново се затваря в себе си, както ставаше винаги в моментите, когато най-пълно трябваше да се откъсне от своите мисли, но в този момент Карол се доближи до него и го целуна. Устните ѝ го докоснаха съвсем плахо и мимолетно, след което отново се отдръпна и продължи да го гледа мълчаливо. Внезапно Масимо си спомни за гердана и стана от леглото. Искаше да ѝ даде всичките подаръци в този момент. Извади гердана от джоба си и ѝ го подаде с две ръце.

Тя го погледна, сякаш не вярваше на очите си.

— Ей, какво е това? Но ти си луд! Винаги съм казвала, че ти наистина си луд! — възкликна тя, взе гердана и го сложи на шията си. После го прегърна и го притисна до себе си, продължавайки да повтаря: — Ти си ангел, ти си един луд, луд ангел.

Сега вече Масимо бе престанал да се самонаблюдава. Отдели я леко от себе си, обгърна лицето ѝ с две ръце, нежно я положи да легне и започна да я целува. Карол затвори очи и провря тялото си под неговото. Той посегна да разкопчае ризата ѝ, но този път тя се отдръпна от него. По лицето ѝ нямаше и следа от предишната ѝ усмивка. Гледаше го така, сякаш за последен път искаше да му каже, че това, което са на път да направят, е извънредно сериозно, после му каза: „Почакай ме“, и излезе от стаята.

Масимо отново остана сам. Съблече се, легна под одеялото и изчака, докато шумът от банята спря. Карол влезе в стаята и легна при него. Любиха се дълго и Масимо не можеше да се отдели от нея, тъй като за първи път му се случваше така пълно да се отдаде на една жена.

Карол се притискаше към него и продължаваше да повтаря: „Говори ми, моля те, говори ми.“ И докато я обладаваше, Масимо чувстваше, че все по-дълбоко се потапя в едно чувство, което винаги му бе убягвало. Започна да ѝ говори и ѝ каза всичко, което му мина през ума, по накрая спря, тъй като и той самият не успяваше да следи смисъла на думите, които излизаха от устата му. Чувстваше, че ѝ говори хубави неща, защото беше влюбен в нея, но така, както и друг път му се беше случвало, не можеше да слуша сам себе си. Карол го прегърна с отчаяние и той разбра, че навярно ѝ беше казал, че на следващия ден си заминава. Видя я, че плаче, и ѝ каза, че скоро ще се

върне, а тя, изглежда, му повярва, защото си изтри очите и му поиска цигара.

Малко след това стана. Никой от двамата нямаше желание да се разделят. Карол донесе от кухнята кренвирши с бисквити и ядоха в леглото. После отново се любиха.

Беше вече нощ, когато той се облече. Искаше да се прибере къщи, за да се види с Лучано. Все още не бе успял да го уведоми за последните събития във фамилията от смъртта на Мариуча и Мазино насам, тъй като брат му беше в Мексико и едва тази сутрин му се бе обадил, за да му каже да го чака, тъй като щял да мине за няколко часа през Ню Йорк.

Карол не разбираше защо бе нужно да си ходи, а той пък нямаше желание да ѝ дава обяснения. Каза ѝ само: „Трябва да тръгвам, трябва да тръгвам. Ще ти се обадя по телефона утре сутринта, преди да излезеш за работа.“ Целуна я още веднъж и хукна по стълбището.

— Не искаш ли да ти извикам такси? — викна му тя през вратата.

— Знаеш, че винаги съм бил късметлия — отвърна той и ѝ махна с ръка за сбогом. На входната врата си вдигна яката на палтото и бръкна в джобовете си. Помисли си, че с трябвало да си купи визонен калпак, но си каза, че ще го стори при следващото си идване в Ню Йорк. Духаше студен и сух вятър, който го посрещаше на всяка от безбройните пресечки, разполовяващи кварталите на града.

Повървя петдесетина метра, стигна до ъгъла и се огледа дали няма да се появи светеща табелка на такси. Не се виждаше жива душа. Изглежда, щеше да му се наложи да се прибере пеша, което впрочем нямаше да му е за първи път. Наложил си да не брой кварталите, които му остават до Медисън авеню, и се върна в мислите си към Карол и към всичко онова, което двамата бяха преживели през последните няколко часа. Беше щастлив и сега гледаше с оптимизъм на бъдещето. Обърна се наляво и за малко не се спъна в един боклукчийски варел. Явно беше на прав път. Още седем квартала в северна посока и щеше да се озове почти пред дома на брат си. Видя отдалече един негър, олюлявайки се, да приближава с ръце в джобовете на шареното си яке и се отдръпна до бордюра, за да му стори път. Негърът обаче спря пред него и заклати глава. Изглежда, беше пиян. Повдигна помътнелите си очи към него и каза:

— Ей, момче, трябват ми няколко долара. Дай ми!

Масимо се усмихна. Предполагаше, че негърът ще ги изпие в първия срещнат бар, но това не му влизаше в работата. Чувстваше се благоразположен към цялото човечество, а този негър, застанал пред него с ръце в джобовете на якето си, също беше част от това човечество.

Разкопча палтото си. Негърът го погледна подозрително. Пъхна ръка в задния джоб на панталона си, за да извади портмонето, и за миг му се стори, че негърът скача върху него. Внезапно усети пареща болка в корема и видя изцапания с кръв нож за втори път да се забива в тялото му. И едва тогава разбра, че тук, на тази тъмна улица, смъртта го беше срещнала съвсем нелепо, в най-неочаквания момент. Негърът го гледаше потресен. Това момче, което се гърчеше пред него и го гледаше с разширени от ужас очи, навярно беше бръкнало да извади пистолет, но той се бе оказал по-бърз от него. Беше му поискал само няколко долара, а то бе направило така, че го беше принудило да го убие. Продължаваше да гледа момчето, което се мъчеше да каже нещо, захвърли ножа и се отдръпна настрана, за да избяга от двете ръце, които отчаяно търсеха да се заловят за него, и от очите, които не изглеждаха очи на лош човек. Видя тялото да пада с глух удар на тротоара до боклукчийските варели и хукна да бяга така, както единствено от страх се бяга. Когато стигна до края на улицата, се обърна, но не успя да различи трупа на жертвата си. За малко не се озова под колелата на едно такси. Шофьорът гневно го изпсува.

[1] Miss you (англ.). — Липсваш ми. — Б. пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Първо Стефано, а сега и Масимо. Двама от синовете му бяха мъртви. Първият, защото прекалено беше свикнал с насилието, а вторият, защото смяташе, че хората могат да минат и без него.

Дон Анджелино Феранте бе напълно сломен. Бяха му връчили решението на съда, с което го въдворяваха в едно село в областта Трентино, където зимата бе още по-дълга и студена. Властите отказваха дори да го изчакат да се прости със сина си. Лучано щеше да докара ковчега с тялото на Масимо едва след няколко дни, така че той нямаше да присъства на погребението.

Години наред се бе опитвал да вгълпи на своя син, че навсякъде оцеляването е по-важно от всички останали дела на хората. Масимо не му бе повярвал и бе завършил живота си, пронизан с нож край боклукчийските варели на някаква незнайна улица в Ню Йорк. За него насилието бе израз на една система, благодарение на която баща му и други като него бяха изградили своята власт, и може би затова цял живот си бе останал все същото дете, убедено, че хората все още се делят на добри и лоши, според някакви наивни манихейски норми. Дон Анджелино с горчивина си помисли, че преди още да бе разбрал някои от основните неща на този свят, синът му беше умрял, убит от някакъв дребен крадец, който също бе рискувал кожата си. Заради едно портмоне.

Беше се оказал лош баща, след като не бе успял да научи синовете си на житейските закони, които се усложняваха от ден на ден. И ето че сега идваше краят. Изпращаха го в някакво село далеч сред планините. Хората като Ардиционе, които идваха след него, нямаха какво друго да защитават освен живота и парите си. Законите бяха несправедливи, тъй като се пишеха от победителите, а победителите винаги осъждат слабите на подчинение. Той бе прибегвал към насилие, за да промени логиката на тези правила, които поне в неговата страна бяха довели хората до отчаяние и примирение. Именно затова бе създал свой закон и свое правосъдие.

Сега настъпваше епохата на бандитите. Те щяха да запазят несправедливата система, противопоставяйки се на държавните закони, без да предложат други вместо тях. Масимо не бе разбрал това и ако бе успял да поживее по-дълго време далеч от бащината справедливост, навярно щеше да си създаде свой собствен живот, но тогава трябваше да се моли никога да не се изпречва на чужд път. Разбира се, възможно бе и той да не избяга от сблъсъка с дребния ежедневен произвол, който примирява слабите със съдбата им на победени, и в крайна сметка да се промени. Безсмисленото насилие обаче не му беше дало тази отсрочка и го бе причакало в тъмната нюйоркиска улица, по която беше минал, връщайки се през нощта, прекарана с едно момиче.

Дон Анджелино изпитваше чувството, че на гърдите му е легнал воденичен камък. Стана от креслото и отиде до бюфета, за да си потърси хапчетата. Повика Кармела и я помоли да му донесе чаша вода. В съседната стая го чакаха Никола д'Амико и Лука. Мина му през ум, че започва да губи авторитет дори пред своите хора, тъй като човек като него не биваше да позволява дори и на съдбата да се стовари така безмилостно отгоре му. Каза на Карамела да въведе двамата мъже. Тя застана на прага, извика ги и когато влязоха, затвори вратата след тях.

Лука изглеждаше неузнаваем и когато дон Анджелино го видя, бе обхванат от искрена нежност към него. Явно в живота му сега съществувахе една-единствена цел: да убие Ардиционе. За да я осъществи, той бе готов да го преследва до края на света. Никола д'Амико беше мрачен, обикаляше из стаята и не се решаваше да заговори. От смъртта на Мазино не беше вече съшият човек. Приличаше на куче, изгубило благоволение на господаря си.

— Какви са новините? — попита дон Анджелино.

— Снощи дон Емилио е заминал за Козенца — отвърна Никола д'Амико.

— Ами съдружието му с Ардиционе?

— Поверил го е на братята си. Сега те са поели управлението. Разширяват дейността си. Заявили са, че те също ще останат неутрални по отношение на нещата, които ни засягат. Съдружието им с Ардиционе било само делово.

— Деловите им отношения не ни интересуват — каза дон Анджелино, опитвайки се да прикрие горчивината, с която го бе изпълнила тази новина. Синът му Лучано беше свързан с Гризанти и по този начин, макар и косвено, се бе превърнал в съдружник на убиеца на брат си.

— Кой е организиран операцията? — попита той и отговорът на Никола д'Амико потвърди предположението му.

— Палацоло от Ню Йорк, но изглежда, че отдавна е обмислял да разшири дейността си в средиземноморския район. Един от сътрудниците на Гризанти е бил изпратен в Марсилия да подбере хора.

Дон Анджелино стана от креслото си и отиде до бюрото. Взе една зелена тетрадка и я подаде на д'Амико.

— Аз заминавам утре. Тук съм записал всичко, за да знаете как да се оправяте в мое отсъствие. В онова село ще остана само няколко месеца, след което ще ми измислят някоя болест и ще бъда преместен по-близо. Разговарях вече с приятелите от Рим и те ме увериха, че ще уредят всичко веднага щом бурята утихне, така че няма за какво да се тревожите. Лука, ти знаеш как да действаш.

Лука кимна утвърдително. Дон Анджелино се обърна към д'Амико, който тъкмо се канеше да заговори, и изпревари предложението му.

— Никола, ти ще останеш тук. Ще ме придружат две от младите момчета. Сега си много по-необходим тук.

Бръкна в джоба на жилетката си, извади един ключ и го предаде на стария съветник.

— Документите са в касата. Прегледал съм всичко, но все пак, ако се появят някакви проблеми, обадете ми се.

Обърна се към Лука:

— Кажи на Кармела да донесе кафето и сладкишите. Предстои ни да разговаряме за още много неща и Кармела е приготвила хубави неща за ядене.

Лука изпълни поръчението, след което тримата мъже се настаниха около бюрото. Останаха да разговарят цялата нощ. На сутринта двамата си тръгнаха. Щяха отново да се видят след няколко часа, за да изпратят дон Анджелино. Д'Амико се прибра направо в стаята си, а Лука излезе на двора, за да изпуши още една цигара. Със заминаването на дон Анджелино на практика той поемаше

ръководството на фамилията. Разбира се, до него щеше да стои Никола д'Амико, но старият съветник вече нямаше необходимия авторитет, за да се противопостави на решенията му. Мина му през ум, че вече от няколко дни не беше виждал своето момиче, и се засрами, че в такъв момент може да го занимава подобна мисъл. Напоследък твърде много жени се бяха появили във фамилията и всички те бяха донесли само нещастия. Сега не беше време да мисли за момичета и не можеше да си позволи лукса да се отдава на сантименталности, поне докато не приключеше войната. Д'Амико му беше подхвърлил една идея във връзка със съдружието между Гризанти и Ардиционе и сега вече той знаеше от кого би могъл да научи къде се крие Гаспаре. Трябваше обаче да действа незабавно, преди пристигането на Лучано, за да не му попречат да изпълни плана, който се оформяше в главата му. Щеше да накара хората на Гризанти да проговорят дори ако се наложеше живи да ги дера един по един, но повече не можеше да търпи Ардиционе да му се изплъзва. Само за три месеца този човек направо бе разгромил тяхната фамилия, беше убил приятелите му, беше унижил дон Анджелино и го бе превърнал в безпомощен свидетел на собствената си катастрофа. Ако успееше да го убие, щеше да направи най-скъпоценния подарък на стария дон, който, веднъж възвърнал престижа си, щеше да нанесе решителен удар на оцелелите от клана на Билечи и окончателно да го заличи от списъка на могъщите фамилии. Той нямаше лични амбиции, никога не бе мечтал за мястото на стареца, тъй като знаеше, че то по право му се полага, и до този момент бе предпочитал да живее под неговата сянка.

Хвърли недопушената си цигара и се прибра, за да си легне. Минавайки край кабинета, видя светлина под вратата и на устните му се появи усмивка на съчувствие към стария дон, принуден да замине в изгнание. Влезе в стаята си, съблече се, загаси лампата и заспа веднага щом си легна, тъй като за първи път от седмици наред бе намерил начин да се примири със съвестта си.

На следващата сутрин Кармела го събуди и му поднесе чаша горещо кафе. Дон Анджелино беше в кабинета си и навярно изобщо не си беше лягал. Навън момчетата вече бяха натоварили багажа му в колата, която щеше да го закара на гарата. Розета го чакаше заедно със съпруга си в антрето и когато се сбoguва с него, се разплака.

Дон Анджелино целуна дъщеря си и се опита да се пошегува:

— Защо плачеш? Най-малко ти имаш основание да се оплакваш. Нали и без това вкъщи те чака друг Анджелино?

После махна недоволно на зет си, който стоеше настрана, сякаш искаше да му припомни, че един мъж не бива да допуска жена му да изпада в такова състояние, сбогува се с Никола д'Амико, Лука, Кармела и десетниците, които бяха дошли да го изпратят, и се качи в автомобила. Други две коли, едната отпред, другата отзад, го съпроводиха до гарата. По пътя не се случи нищо и два часа по-късно влакът, който трябваше да го отведе на север, бавно потегли от перона.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Лука прекара следващите дни в обмисляне на плана си.

Знаеше къде да намери хората на Гризанти. Всяка вечер те ходеха в града, за да играят в едно нелегално казино близо до пристанището. Щеше да извика един от тях навън под някакъв предлог и да го принуди да проговори. Не бе изключено обаче и десетниците да не знаят къде се намира скривалището на Гаспаре Ардиционе и в такъв случай провалът му щеше да има опасни последици, а нито той, нито фамилията можеха да си позволят риска от нов неуспех. Когато разбра обаче, че в казиното се появява и Тото Гризанти, най-младият от братята, реши да действа чрез него. Тото беше най-безскрупулният от фамилията, а може би и най-жестокият. Беше нисък и дебел, с руси коси и надупчено от шарка лице и въпреки че бе едва на двадесет и пет години, изглеждаше ужасно зле. Занимаваше се само с карти и жени, но сега, когато баща му беше изпратен в изгнание, навярно се бе почувствал достоен за по-отговорни и славни дела.

Лука прехвърли през ума си всички свои хора и накрая реши да вземе със себе си единствено Пиетро Кораца. Той бе участвал заедно с него в акцията на строежа и също имаше право на реванш. Извика го и го посвети в плана си, като му каза да го запази в пълна тайна, дори и от д'Амико.

Същия ден Пиетро Кораца направи посещение на една своя приятелка. Избра Ерина, тъй като тя достатъчно добре познаваше фамилията, и най-вече защото си нямаше приятел, с когото неминуемо би споделила направеното ѝ предложение. Даде ѝ двеста хиляди лири и ѝ каза, че вечерта Лука ще доведе важни гости, които тя трябва да посрещне както подобава. Щяха да имат нужда от поне още две момичета, които тя трябваше да избере измежду най-добрите. Преди да си тръгне, скри автомата си под пружината на леглото, като ѝ обясни, че имал работа в града и предпочитал да не се разхожда с това желязо. Обеща ѝ, че по-късно ще мине да си го прибере.

— Не го пипай, защото може да изгърми в ръцете ти — предупреди я той — Ако стане така, че не се върна, ще го вземе Лука.

Още веднъж ѝ повтори, че държи момичетата да бъдат внимателно подбрани, и си тръгна. С това изпълни мисията си. Останалото беше работа на Лука.

Вече се беше свечерило, когато Лука паркира автомобила си пред една сграда на тридесетина метра от казиното. Почука сигнала на вратата и човекът зад шпионката дълго време го оглежда, преди да му отвори. Явно не бе очаквал да види Лука тук в тези смутни времена. Набързо прехвърли през ума си имената на присъстващите и прецени, че появата му няма да предизвика безредици, тъй като реши, че в залата няма негови противници. Усмихна му се и го пусна да влезе. Лука му пъкна в ръката една банкнота от десет хиляди лири, но това не попречи на горилата да го опипа за оръжие. Такива бяха правилата в заведението и Лука нямаше за какво да му се сърди. Мина през залите, здрависа се набързо с клиентите и получи няколко потупвания по рамото, след което се отправи към масата с ролетката. Знаете, че само там ще намери човека, когото търсеше.

Пред Тото Гризанти имаше купчина пари и това го бе направило още по-самоуверен, тъй като още щом видя Лука, хвърли поглед към двамата мъже, застанали зад гърба му, сложи една пачка банкноти върху зеленото сукно на масата и каза, гледайки пред себе си:

— Когато котката я няма, мишките танцуват.

При други обстоятелства Лука би реагирал, но сега не можеше да си позволи прибързани действия. Избухна в смях и силно го потупа по рамото:

— Мишките танцуват винаги в компания, нали така, Тото?

Не се бяха виждали от кръщенето на малкия Анджелино. Тото Гризанти също се ухили, Лука седна до него и започнаха играта. Явно тази вечер нямаше късмет. Губеше непрекъснато и Тото започна да го гледа със съчувствие.

— Не се отчайвай, Лука — усмихна се той, — губиш, защото много жени си мислят за теб.

В забележката му имаше ирония, но Лука се направи, че не го разбира.

— Сигурно си прав — отвърна той. — Още повече като зная къде бих могъл да отида сега.

Погледна си часовника. Тото внезапно наостри уши, но се престори на безразличен:

— И там намира ли се нещо по-така?...

Лука кимна и леко се усмихна с израз на нескрито удоволствие.

— А за приятелите? — допълни Гризанти, който вече съвсем бе забравил за ролетката.

— Там винаги има какво да се намери — отвърна Лука, правейки се, че наблюдава внимателно крупнето, — но сега по-добре следи играта и не мисли за това.

Гризанти не каза нищо и Лука си помисли, че го е разубедил, но няколко минути по-късно го видя след залога да прибира парите в портфейла си.

— Ако спечеля, ще продължим, изгубя ли, няма да настоявам — заяви Лука с надежда, че съдбата няма да му изиграе номер и да му обърне гръб в последния момент. Рулетката се завъртя, топчето се спря на червено и крупнето премести залога пред печелившия. Тото Гризанти сложи ръка върху рамото на Лука.

— Хайде, тази вечер нямаш късмет — каза той и добави на диалект. — Винаги е по-добре ти да чукаш, отколкото теб да те чукат.

Лука Феранте се запъти към вратата. Двамата мъже, които неотлъчно следваха Тото, тръгнаха заедно с него. На изхода той сякаш си спомни за тях и се обърна към Лука:

— Нали нямаш нищо против да дойдат с нас? Те са мои приятели.

И без да дочака отговор, му ги представи. През изминалия половин час, изглежда, бе решил, че е в състояние да води за носа най-опасния от хората на Феранте, след като бе поел в свои ръце инициативата за вечерта и го третираше като най-обикновен сводник.

Когато излязоха на улицата, се обърна към Лука с тон, който не търпеше възражения:

— Козимо ще тръгне с теб, а ние с Пепино ще дойдем с моята кола. Къде отиваме?

Лука му каза адреса и се разделиха. Козимо беше изпратен, за да следи всяко негово движение, тъй като, макар и да нямаше открита вражда между фамилията им, Тото Гризанти искаше да бъде сигурен, че Лука няма да сложи пистолет в джоба си, преди да се видят на уреченото място.

По пътя Лука отвори жабката и направи онова, което се очакваше от него. Извади пистолета, провери предпазителя му, после сякаш внезапно се сети за нещо, погледна спътника си, който го наблюдаваше подозрително, и остави пистолета на мястото му.

— Тази вечер ще имаш нужда от топ, а не от пистолет — вулгарно се ухили Козимо и Лука веднага влезе в тона му.

Стигнаха и слязоха от колата. Тото Гризанти и Пепино вече ги чакаха. Влязоха и се изкачиха по стълбището на третия етаж. От всички най-възбуден беше Гризанти, който не преставаше да досажда на Лука с безбройните си въпроси за момичетата. Позвъниха и след няколко секунди Ерина им отвори. Изглеждаше сънена и гримасата на неприязън, която се появи на лицето ѝ при вида на четиримата мъже, окончателно премахна подозренията на младия Гризанти.

— Вече си бях легнала — каза тя. Тото не пропусна да демонстрира любимия си номер, бръкна под халата ѝ, поднесе пръстите под носа си, вдъхна ги с израз на блаженство и попита:

— Ще ми дадеш ли да подуша парфюма ти?

— Сама ли си? — обърна се към нея Лука.

— Оттатъка са две приятелки — отвърна Ерина, възвърнала вече професионалния си тон.

Отидоха в спалнята, където намериха двете момичета да си лакират ноктите на краката.

— Трябва ни още едно момиче — каза Лука и хвана Ерина за ръката. Искаше да покаже на другите, че той не се отказва от своето.

— Ние и така ще се оправим — обади се Тото Гризанти и седна на леглото, последван незабавно от двамата мъже, които от този момент натам явно нямаше да си позволят никаква инициатива без негово съгласие.

Лука разбра, че трябва да разчупи атмосферата. С почти гротескни движения, симулирайки възбуда, която впрочем така и нямаше да му послужи, той започна бързо да се съблича и след няколко секунди бе напълно гол. С непринуден жест хвърли сакото и панталона си на леглото до прозореца, където знаеше, че Кораца е оставил автомата, после взе Ерина на ръце и я отнесе на дивана в хола. С това сякаш даде сигнал за действие. Тримата мъже побързаха кой първи да се освободи от дрехите си. Лука не ги изпускаше от поглед. Видя Тото да пъха пистолета си под килима, а Пепино остави якето си

на един стол до леглото, така че във всеки момент бе достатъчно само да протегне ръка, за да вземе оръжието си. Единствен Козимо остана без оръжие. Изглежда, не го бяха пуснали да влезе с пистолет в казиното, а после не бе успял да го вземе от автомобила на Тото Гризанти.

Ерина коленичи пред дивана, но Лука си даде сметка, че ако я оставеше да си свърши работата, щеше най-малкото да изгуби част от рефлексите си. Положи я да легне на дивана и започна да я целува. Така можеше да следи онова, което ставаше в съседната стая. Чуваше сподавените проклетия на тримата мъже, съвременно прекъсваните негодувания на момичетата и всеобщите им стонове. Настъпваше подходящият момент. Ако ги изчакаше да свършат, всичко щеше да се усложни и той щеше да се озове по-скоро пред задоволени, отколкото пред възбудени мъже, раздразнени в нагона си от липсата на трета жена. Влезе в стаята, предупреждавайки за присъствието си с мръсна забележка, която незабавно постигна желанния ефект. Тото Гризанти го погледна с неприязън и му извика:

— Ей, какво правиш? Да не би да свърши? Та ти си по-зле и от зайците!

Двамата му приятели го накараха да млъкне, тъй като не искаха да се разсейват.

— Ще изпуша една цигара — отвърна Лука и се наведе да си вземе сакото.

— Махай се оттука, че ни пречиш! — викна му Гризанти, но Лука вече не му обръщаше внимание. Това щеше да бъде последната обида, която понасяше от този човек. Бръкна под пружината за автомата и когато напипа металния приклад на оръжието, потрепери от удоволствие. Скочи на крака върху килима и внезапно срещна ледения поглед на Тото Гризанти, който го гледаше с недоумение.

— Не мърдайте или ще ви избия всичките! — изрева той.

Ритна с крак от килима пистолета на Гризанти, който се претърколи и се спря до гардероба, а с лявата ръка взе якето на Пепино.

— Да не си полудял или ти става зле, когато чукаш! — гневно го погледна Тото Гризанти. По устните на Лука не се появи дори и тик, наподобяващ на усмивка, и тримата мъже видяха истинското лице на жестокостта му, за която толкова бяха слушали да се говори.

Лука извика Ерина и ѝ каза да отвори гардероба. Ерина незабавно изпълни волята му.

— Извади всички дрехи — нареди ѝ той.

Ерина се подчини. Знаеше, че това, което става, са мъжки работи и че няма да пострада, стига да прави онова, което се иска от нея.

Козимо се опита да се доближи до ръба на леглото, но Лука насочи автомата си към него и пророни с леден глас:

— Още едно движение, и ще те застрелям като куче.

Ерина вече бе изхвърлила всички дрехи от гардероба и чакаше следващата заповед. Лука се обърна към тримата мъже и каза:

— Вдигнете ръцете на тила си и влезте в гардероба.

Тримата го погледнаха с недоумение.

— Хайде, бързо в гардероба! — повтори той.

Жените бавно се отделиха от партньорите си. Тото се опита да промени тона:

— Лука не прави глупости! Нашите фамилии не са във война. Вече достатъчно се забавлявахме, а сега остави това желязо и ни остави да се посмеем на шегата ти.

— Аз не се шегувам — отвърна Лука. — Зная, че не сме във война, и ако направите това, което ви казвам, нищо лошо няма да ви се случи. А сега влизайте в гардероба.

Този път тримата се подчиниха и когато вече бяха вътре, Лука каза на Ерина да заключи вратата.

— Лука, тази шега скъпо ще ти струва! — извика Гризанти, а една от двете му горили добави:

— Рогоносец долен!

Лука прибра ключа и гневно им извика:

— Ако не млъкнете, този гардероб ще се превърне в ковчег за вас.

Нареди на трите жени да легнат по очи върху кревата и те се подчиниха, без да гъкнат. После започна да се облича. Няколко минути по-късно телефонът иззвъня. Беше Пиетро Кораца.

— Идвай с момчетата — каза Лука и затвори телефона. Облече си сакото и прибра пистолетите на Гризанти и на Пепино.

На вратата леко се почука. Позна сигнала, уговорен с Кораца и отиде да отвори. Когато тримата влязоха в стаята, той се приближи до гардероба и го отключи. Козимо изхвърча отвътре като снаряд и се

нахвърли върху него, но бе посрещнат от жесток удар с коляно в корема и се преви на две. Лука го удари по тила с приклада на автоматата си и нещастникът се свлече на пода, без дори да изохка. Другите двама се бяха вкаменили при вида на насочените към тях дула. Лука ги накара да коленичат пред леглото с ръце на тила и се обърна към момчетата:

— Завържете ги!

Момчетата и без него си знаеха работата. Застанаха зад Тото Гризанти и Пепино, удариха ги с пистолетите си по главите, за да ги зашеметят, и ги завързаха.

— Няма ли да ги облечем? — попита Пиетро Кораца.

— Не — отвърна Лука, — но им вземете дрехите.

Един от хората му излезе на площадката и повика асансьора. Завиха тримата мъже в одеяла и ги натикаха в кабината.

Преди да си тръгне, Лука се приближи до жените, които все още не смееха да се помръднат. Бръкна в джоба си, извади шест банкноти от по сто хиляди лири и ги хвърли на леглото.

— Този път нищо лошо не ви се случи, но ще трябва да забравите това, което видяхте. Ако някой ви пита какво се е случило, ще казвате, че Лука Феранте е идвал заедно с трима свои приятели и са си тръгнали заедно. Това е единственият ви шанс да се спасите.

Жените мълчаливо му кимнаха и той напусна апартамента.

Хората му вече бяха натоварили Тото Гризанти и телохранителите му в камионетката, бяха запалили двигателя и го чакаха. Пиетро Кораца се беше настанил отзад до пленниците, които засега не бяха нищо повече от три вързопа. Лука даде ключовете от колата си на едното от момчетата и преди да се отпрати към автомобила на Гризанти, потвърди мястото на срещата им:

— Ще се видим при чичо Филипо.

Докато караше след камионетката, си помисли, че всичко беше минало като по ноти, но не почувства никакво удовлетворение. Това беше само началото на акцията, която навярно щеше да приключи едва на следващия ден. Разбира се, ако щастиято не му изневереше. На утрешния ден се очакваше да пристигне Лучано с тялото на Масимо и тази мисъл го изпълваше с печал. Той нямаше да го съпроводи до гробището. Впрочем дори и дон Анджелино нямаше да присъства на погребението. На Никола д'Амико беше казал, че тази вечер ще се

срещне с едни приятели, от които очаква да получи сигурни сведения за скривалището на Гаспаре Ардиционе. Разбира се, на Лучано щеше да му стане неприятно, ако не го видеше на погребението, но нямаше да го вземе чак толкова навътре. Ако го посветеше в своя план, той със сигурност нямаше да го одобри и щеше да му забрани да го изпълни. Лучано нямаше да се съгласи с методите му на действие, а още по-малко с похищението над най-младия син на дон Емилио Гризанти. Сега обаче дон Емилио не играеше никаква роля в своята фамилия, която независимо от декларирания неутралитет се беше свързала с една друга заслужаваща спокойно да се нарича вече фамилията Ардиционе.

Камионетката зави по черния път, който водеше към къщата на чичо Филипо. За последен път бе идвал тук, преди да се отправи за атентата над строителния обект на Билечи. И тогава се беше надявал да убие Ардиционе, но се бе провалил. Сега положението се беше променило. Действаше на своя глава и при евентуален неуспех щеше да плати с живота си.

Когато двата автомобила и камионетката спряха на поляната пред къщата, Лука нареди да разтоварят пленниците, които още бяха в безсъзнание. Пренесоха тримата мъже в един ъгъл на бараката, той лично отиде да се увери, че въжетата, с които бяха вързани ръцете и краката им, са пристегнати добре, след което излезе навън.

Нареди на едно от трите момчета да се погрижи колата на Тото Гризанти да изчезне, каза на чичо Филипо, че за няколко дни ще има нужда от къщата му, и го изпрати в града с камионетката, като преди това го посъветва да не казва за това на никого от фамилията.

Когато остана сам с Пиетро Кораца, Лука се отпуска на един стол и помоли приятеля си да потърси нещо за ядене. Кораца намери в един шкаф хляб, сирене, салам и бутилка вино и ги сложи на масата. Вечеряха, след което Пиетро Кораца извади тесте карти и започнаха да играят в очакване на утрото. На два пъти пленниците се опитаха да кажат нещо, но Лука незабавно ги принуди да замълчат. Не изпитваше никакво чувство към тези хора. Те бяха само брънки от една верига, която трябваше да го отведе до Ардиционе, и нищо повече.

Пиха и пушиха през цялата нощ. На разсъмване Лука хвърли картите на масата, даде автомата на Кораца, взе един нож и се приближи до Тото Гризанти, който продължаваше да ги гледа

безмълвно, почти вкочанил се от студ. Срязва въжетата на краката му, направи същото и с останалите двама и се обърна към Пиетро:

— Изведи ги навън и ги закарай зад къщата.

Малко по-късно отиде при тях, нарамил инструментите, които беше успял да намери: две прави лопати и една кирка.

Заби едната лопата там, където пръстта му се стори най-рохка, после взе автомата от ръцете на Пиетро Кораца, и му подаде ножа.

— Дайте си ръцете — извика Кораца. Разряза въжетата и им свали одеялата.

— Започвайте да копаете — каза Лука. Тримата мъже бяха съвсем голи, зъбите им тракаха от студ и той изпита презрение към тях. Така както бяха съблечени, не можеха да предизвикат уплаха дори и у дете. Приличаха на голи охлюви и самите те сякаш чувстваха тежестта на собственото си безсилие. Нямаха смелост дори да се опълчат срещу него и да протестират.

— Студено ни е — каза Козимо.

„Дотука стига протестът му“ — помисли си Лука и го погледна с огромна умора в очите.

— Започвайте да копаете и ще се стоплите — нареди той.

Козимо и Пепино взеха лопатите, оставяйки кирката за шефа си, и започнаха да копаят.

Тото Гризанти дори не ги удостои с поглед.

— Слушай — обърна се той към Лука, — искаш да ни избиеш, така ли?

— Зависи — отвърна Лука.

— От какво? И защо искаш да ни убиеш? Ти знаеш коя е фамилията ми и ти е ясно как ще реагира тя, ако на мен ми се случи нещо лошо.

— Не ми пука за твоята фамилия — промълви Лука. — Копай!

Сега вече и тримата започнаха да копаят с всичка сила. Лука ги гледате и се питаше кой ли от тях първи щеше да наруши мълчанието. Разбира се, това беше Тото Гризанти.

— Какво искаш от нас?

Сега беше моментът. Явно вече напълно бяха „изпуснали парата“.

— Искам да ми кажете къде мога да намеря Гаспаре Ардиционе — спокойно каза Лука.

— Върви на майната си — отвърна Гризанти. — Гаспаре ще те очисти. И без това вече се има с някои от твоите хора. Но дори и да не успее, братята ми ще го направят. Пуснеш ли ни, все още ще ти останат някакви шансове да оцелееш, стига дон Анджелино да се застъпи за теб и да се разкараш оттук, но ако ни убиеш, и самият Господ Бог няма да те спаси.

— Зная, че ще ме убият — съгласи се Лука и в гласа му прозвуча искрено примирение, — но преди това аз вас ще убия. Къде е Ардиционе?

Тото Гризанти не отговори и Лука разбра, че играта ще се проточи. Приблужи се до Козимо. Беше решил да убие първо него, като се надяваше, че с това достатъчно ясно ще заяви намеренията си.

— Къде е Ардиционе? — повтори въпроса си той. — Ако не ми кажеш, ще те убия като куче.

— Оставете го да си дрънка — каза Гризанти. — Той е от хората, които отворят ли си устата...

Не успя да довърши. Проехтя автоматичен откос, Козимо изохка, преви се на две и се строполи на земята. Тото Гризанти го гледаше пребледнял.

— Трапът е достатъчен и за трима ви — каза Лука и насочи автомата към Пепино. Нещастникът падна на колене, закри лицето си с длани и куршумите разпръснаха черепа му, оставяйки по земята пръски от мозък.

Тото Гризанти едва се държеше на краката си. Изглежда, сфинктерът му не бе издържал и изпражненията бавно се стекоха по краката му. Лука опря дулото на автомата в гърлото му:

— Къде е Ардиционе?

— В една къща до Томазо Натале, недалече от запустялата мраморна кариера. Стои там през целия ден и ако искаш, мога да дойда с теб. И без това днес имаме среща. Ако не се появя, ще се усъмни, че е станало нещо... Вземи ме със себе си, ще стане по-лесно и така ще бъде по-добре и за теб...

Говореше на пресекулки и заекваше. Накрая спря и погледна Лука в лицето, за да разбере как е приел предложението му. Дори и не разбра, че умира. Без да сваля очи от него и без да демонстрира каквато и да е емоция, Лука бавно натисна спусъка. Изстрелите разкъсаха гърлото и главата му се пръсна като узряла диня.

Лука изтри кръвта, която беше обляла лицето му и пушна автомата на земята. Бутна тялото в рова и Кораца, който стоеше и гледаше сцената като вкаменен, се опомни и се спушна да му помогне. Ровът не беше достатъчно дълбок, но по-късно момчетата щяха да се погрижат да го оправят. Хвърлиха няколко лопати пръст върху труповете и се прибраха в къщата.

— Сигурен ли си, че не ни излъга? — попита Кораца.

— Каза истината — отвърна Лука и се отдалечи, тъй като искаше да се измие. Яката на ризата и сакото му бяха опръскани с кръв. Сложи глава под чешмата и започна да трие лицето си с две ръце. Междувременно Пиетро намери една фланела и му я донесе.

— Може би ще ти е малко тясна — каза той, — но ще е по-добре от ризата.

Лука тъкмо обличаше фланелата, когато дочу шум от автомобил, който се приближаваше по черния път. Изтича навън и грабна автомата, но преди още колата да бе спряла пред къщата, позна Никола д'Амико. Старецът погледна купчината пръст, под която лежах трите трупа, и поклати глава. Вече беше научил за всичко.

— Ти си луд — каза той. — Луд си! Не разбираш ли какво ще се случи?

— Защо? Това, което вече се случи, нищо ли не означава за теб? — отвърна Лука и си закопча сакото.

— Това е извън всякакви правила. Гризанти бяха неутрални, не биваше да ги избиваш! — изкрещя д'Амико.

— По дяволите правилата! Свърши се тя! Вече не съществуват никакви правила — развика се Лука. После, плюейки на всякакво уважение, сграбчи стария съветник и го разтърси, а в гласа му прозвуча гняв и почти отчаяние: — Д'Амико, вече няма никакви правила. Кой се съобразява с твоите правила? Тези, които удавиха Мариуча ли? Тези, които предадоха сина ти, или онези, които избиха нашите млади момчета? Не си ли разбрал още, Никола д'Амико, че сами си подложихме задника с тези наши правила?

Старецът наведе глава и Лука го прегърна развълнуван.

— Искам да убия Гаспаре Ардиционе и ще го направя.

Гласът му отново се бе успокоил, но зад това спокойствие прозираше дълбоката му печал от онова, което според него бе неизбежно и което отново го изправяше срещу неговия *consigliori*.

— Сега заедно с Кораца ще отидем да го навестим, а после сам ще отговарям пред дон Анджелино за всичко, което се е случило.

— Внимавай — каза му д'Амико. — Лучано пристига днес. Докато не се върнеш, няма да му казвам какво се е случило. Бъди много внимателен. Сега остана единствен ти.

Този път той го прегърна.

Лука се върна в къщата и си облече палтото. Пиетро Кораца вече беше готов и го чакаше в колата. Подаде му автомата, след което отвори багажника, за да се увери, че всичко е наред. Вътре намери още един автомат и малък сак с ръчни гранати. В кариерата те щяха да са му нужни повече от всичко друго. Махна с ръка на Никола д'Амико и седна на волана.

Томазо Натале не бе далече, но му беше нужен половин час, за да стигне до него. Познаваше мраморната кариера, но от няколко години не беше идвал в нея. Последния път бе отскочил дотук с едно момиче, преди да го придружи до аерогарата. Несъмнено това беше спокойно местенце и Гаспаре добре бе избрал скривалището си. Информаторите му бяха казали, че преди да изчезне, Ардиционе беше изпратил жена си при родителите ѝ в Германия и бе постъпил разумно, тъй като на Лука щеше да му е твърде неприятно, ако му се наложеше да убива и жени. Струваше му се, че не е в състояние да стори такова нещо и поне в това отношение се чувстваше различен от онези, които бяха сторили такава мръсотия с Мариуча. Забеляза патрул на пътната полиция и инстинктивно отпусна педала за газта. Не можеше да си позволи риска да бъде провален заради някаква си полицейска глоба.

Горкият Никола д'Амико, каза си той. Един ден щяха да убият и него, както бяха убили дон Сантино Билечи, и щяха да го погребат под развалините на неговия сгромолясващ се свят. След д'Амико, разбира се, щеше да дойде и неговият ред, но Лука Феранте поне нямаше да умре с горчивото чувство, че безропотно е чакал събитията.

Сети се и за дон Анджелино, който не се беше обаждал, откакто беше заминал, и навярно беше отнесъл със себе си само една снимка от Масимо и няколко спомена. Единственият син, който му беше останал, бе Лучано, но той вече бе „американецът“ и не принадлежеше към фамилията.

— Дай да запаля — обърна се към Пиетро Кораца — Свърших цигарите и дори не успяхме да изпием по едно кафе. Трябва да спрем

някъде. И без това разполагаме с още малко време.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Дон Анджелино се усмихна на сестрата, която тъкмо излизаше от стаята, и се отпусна върху възглавниците. От няколко дни бе в клиниката и бавно се възстановяваше. Беше получил сърдечна криза и бе докаран тук от адвоката Спатаро, който бе отишъл да го види и да му каже докъде са стигнали нещата в Рим. Предпочиташе да запази в тайна състоянието си от фамилията, от една страна, за да не я тревожи, а, от друга, защото, научеха ли за това, враговете му щяха да станат още по-агресивни.

Сега вече бе прескочил трапа и скоро щеше да се върне вкъщи или още по-добре в хотела, където му бе запазен апартамент. Адвокатът бе останал при него и с разни извинения бе отложил гостуванията на няколкото негови приятели, които бяха изразили желание да го посетят в новия му дом, след което си тръгна, поверявайки го на грижите на сестрата.

Дон Анджелино се загледа в белите стени на стаята. Масимо вече бе погребан. Запита се дали Лучано ще дойде да го види, преди да си замине за Ню Йорк. Изпита странно чувство на спокойствие. Тук беше само един болен старец, нуждаещ се от грижи, и за първи път животът му бе поверен в ръцете на хора, които с нищо не зависеха от него. Извън клиниката никой не го познаваше. В хотела беше срещнал един възрастен генерал, който го бе попитал дали и той е пенсионер. Беше се усмихнал на въпроса му, но после се замисли над него. Присъствието му тук, където името му не предизвикваше нищо повече от грижовното внимание на главния лекар, изглежда, беше единственият начин да си отпочине и да се откъсне от нещата, с които беше свързан. Мина му през ум, че ако не съществуваше фамилията в Сицилия, навярно с удоволствие щеше да се оттегли в някое от тези спокойни местенца, за които често беше слушал да се говори, и то дори не тук, а в Швейцария. Или пък щеше да замине за някоя страна, където е топло и през зимата. Да, мисълта за такова пътуване бе великолепна, но неосъществима, тъй като съществуваше фамилията и

тя го очакваше. А фамилията, това бяха всички тези хора, които в продължение на четиридесет години го бяха обграждали с любов и уважение. Затова и нямаше да я сломят. Онези, които искаха това, трябваше да избият още много негови синове. И все пак колко хубава бе мисълта да отиде там, където винаги е слънчево и топло. Ако нещата се оправеха и адвокатът успееше да се пребори срещу принудителното му изгнание, поне за малко щеше да отскочи до една такава страна. Усети, че очите му се навлажняват, както винаги, когато осъзнаваше, че мечтите му са неосъществими, но в този момент видя вратата да се отваря и един младеж надникна в стаята.

— Мога ли да вляза?

— А ти кой си? — на свой ред попита старецът.

— Прощавайте, дон Анджелино, аз съм журналист. Името ми е Никозия. Познавах Стефано, познавам и Никола д'Амико...

— Влизай, защото става течение — с досада го прекъсна дон Анджелино и се надигна, намествайки възглавниците зад гърба си. Никозия веднага се възползва от поканата и седна на един стол до леглото.

— С какво мога да съм ти полезен? — попита го старецът. Това посещение му беше неприятно. Винаги се бе опитвал да избягва журналистите, но това момче имаше симпатична физиономия, а и той нямаше какво да му каже.

— Аз съм от Палермо. Дойдох специално, за да ви видя.

— Сега вече ме видя — отвърна дон Анджелино, но младежът не се обезкуражи.

— Искам малко да си поговорим — настоя той.

— Слушам ви. От какво имате нужда?

Никозия извади от джоба си тефтерче и молив и набързо си записа нещо.

— Според вас защо бяхте изпратен тук? — започна той.

— Не желая да давам интервюта — отвърна дон Анджелино. — Сигурно това би било полезно за вашата кариера, но аз не съм артист и не се нуждая от никаква реклама. Вие знаете защо съм изпратен тук, допускам дори, че сте го написали и във вестника. Освен това си мислите, че знаете и що за човек съм, иначе едва ли бихте си направили труда да дойдете чак от Палермо. Но ако смятате, че знаете

що за човек съм, как тогава сте допуснали, че бих се съгласил да ви дам интервю?

— Дон Анджелино — прекъсна го Никозия, — аз не дойдох при вас с мисълта, че ще ви накарам да говорите неща, които не желаете да казвате. Вие си гледате вашата работа, аз — моята. Просто се опитвам да си обясня нещата.

— Хората като мен не могат да бъдат разбрани — отвърна дон Анджелино. — Тях или ги обичат, или ги унищожават. Напоследък започнаха да ги унищожават, така че вече дори и поради тази причина е късно да бъдат разбрани.

— Дон Анджелино, означава ли това, че в момента се ражда, простете ме за думата, една нова мафия?

— Това означава, че вече отделният човек не струва пукната пара — отвърна старецът.

Никозия го погледна. Дон Анджелино бе произнесъл тези думи, сякаш говорейки на себе си. После журналистът го видя да натиска звънеца и стана. Тъкмо се готвеше да зададе още един въпрос, когато се появи сестрата.

— Моят приятел трябва да си тръгва. Бихте ли го изпратили? — помоли я дон Анджелино и протегна ръка на младежа. На устните му се появи уморена усмивка. Никозия стисна бледите му, обезкървени пръсти и последва сестрата. Вече бе на прага, когато старецът го спря: — Оставете това, което ви казах — промълви той, — то никому за нищо няма да послужи. Кажете по-скоро, че прекарвам дните си, като играя на петанка и чета Библията. Напишете също така, че считам себе си за човек на реда, а не за мафиот, иначе едва ли бих пострадал толкова жестоко. Ето това би било полезно да се знае. Останалото е философия.

Никозия му се усмихна и напусна стаята. Дон Анджелино беше прав. Редакцията на вестника го бе изпратила на север, за да напише по възможност по-колоритна и пикантна статия, а не някаква елегия за една отмираща система. И все пак старецът беше прав. Пред очите на всички ставаше нещо ужасно и никой не си даваше сметка за това. В близките дни щеше да се постави въпросът за избора на президенти на няколко големи фирми и кой знае дали дон Анджелино щеше да има достатъчно сили да наложи кандидататурите на своите хора. Очевидно някой му беше обявил война и му бе нанесъл доста удари, след като

старият си беше позволил това горчиво откровение, макар и пред някакъв си журналист. Такова крайно предизвикателство можеше да произлиза единствено от някой млад човек, но кой бе той? Само в Палермо имаше шанс да научи нещо повече, но беше доста рисковано. В това не се съмняваше. След дон Анджелино щеше да се озове лице в лице с хора, които най-малко биха проявили разбиране към изискванията на професията му.

Останал сам, дон Анджелино уморено се отпусна върху възглавниците. Допуснал беше грешка, че беше наговорил тези неща на журналиста, но момчето едва ли бе разбрало думите му. Навярно го бе възприел като носталгичен старец, изпълнен с огорчения, каквито наистина не липсваха в душата му, но той едва сега започваше да ги открива. В деня на пристигането си бе помолил едно хлапе да му купи цигари, а то го бе погледнало възмутено и му бе отвърнало, че ако му се пуши, трябва сам да отиде и да си купи. След тази случка се бе почувствал още по-стар и непотребен. Тук той не бе способен да накара дори децата да го уважават, но дали и вкъщи не бяха започнали да се отнасят снизходително към него? Буца заседна на гърлото му. Предпочете да не мисли повече. Затвори очи и се прекръсти. Не се бе молил от много години насам. Сега, когато бе загубил двама синове, реши да започне отново.

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Лука загаси цигарата си в един камък и погледна Пиетро Корала, който бе подпрял глава върху цевта на автомата. Бяха се разположили между скалите в една падина, откъдето се виждаше като на длан поляната пред входа на кариерата, цялата покрита с бял прах, и вратата на бараката, недалече от нея.

— Кораца, жена ти не роди ли вече? — попита той на диалект.

Лицето на Кораца засия.

— Докторът каза, че ще роди всеки момент...

— А Лукино? — продължи той.

— Учи се добре. Ще бъде жалко, ако не продължи по-нагоре. Аз моите деца искам да ги изуча...

Лука протегна ръка и погали своя любимец по косите.

— Явно не приличат на баща си.

Кораца доволно се усмихна.

— Понякога ми задават едни такива въпроси, че не зная какво да им отговоря... Искат всичко да знаят... — продължи той, говорейки сякаш на себе си.

Няколко секунди останаха мълчаливи. Кораца извади цигара, огледа я и я сложи в устата си.

— Казваш, че идват, така ли? — попита той и я запали.

Лука кимна и едва сега забеляза цигарата на приятеля си. За първи път го виждаше наистина да запали.

— Ей, Кораца, нали пушенето беше вредно? — подвикна той и се опита да се усмихне иронично, ала устните му се разтегнаха в уморена гримаса.

Пиетро Кораца унило поклати глава, но после физиономията му се смени и той добави:

— Всъщност какво значение има вече всичко това?...

Пое дълбоко дима от цигарата си, след което внезапно сниши гласа си, приближи се до Лука и посочи надолу към поляната:

— Идват!

Лука също погледна пред себе си и веднага позна Гаспаре Ардиционе. Той вървеше зад Пиетро Николози, следван от един мъж, който бе паркирал автомобила вдясно от бараката, където не можеше да бъде забелязан от пътя за кариерата.

От мястото, където бяха, трудно можеха да ги улучат и Лука реши, че трябва да намерят начин да се приближат до къщата. Спогледаха се с Кораца и се запромъкваха надолу по склона към големите скали, които стърчаха точно срещу входа на кариерата. Сега бяха на около тридесет метра от вратата на бараката и пред тях започваше поляната, на която бе опасно да се появяват. Някой можеше да ги забележи през прозореца и освен че рискуваха живота си, щяха да се лишат и от предимството на изненадата.

— Ако не успеем да ги изкараме от къщата, те ще са в по-добра позиция и ние първи ще трябва да излезем от прикритието си — каза Пиетро Кораца.

Лука се приближи до него и макар че никой не можеше да го чуе, му прошепна:

— Тръгни натам и когато се приближиш до къщата, хвърли една граната в прозореца. Ще видиш, че веднага ще излязат, за да не изгинат като пльхове. Аз ще ги чакам тук. Нито един не бива да се спаси.

Кораца кимна, взе сака през рамо и изчезна между скалите. Минаха няколко безкрайни минути. Лука сложи един пълнител под колана си и продължи да чака. Няколко секунди по-късно се разнесе силна експлозия и веднага след това се чу автоматичен откос. Някой отвътре отвърщаше на огъня. Очите му не се откъсваха от вратата. Внезапно я видя да се отваря и Гаспаре Ардиционе изскочи навън. За миг се огледа наоколо, насочил автомата си напред, докато отвътре продължаваха да стрелят, след което побягна към колата. Настъпил бе моментът, който Лука очакваше от толкова време. Скочи на крака, хукна през поляната и извика:

— Гаспаре Ардиционе!

Гаспаре се обърна и изстреля един откос напосоки. Беше стигнал почти до вратата на автомобила. Лука изпита чувството, че някой му откъсва рамото, скочи инстинктивно на земята и натисна спусъка. Ардиционе политна напред, после се обърна и вдигна автомата. В този момент Лука стреля отново, куршумите сякаш повдигнаха от земята

неприятеля му и го заковаха за вратата на автомобила. При третия откос тялото на Ардиционе се отпусна и падна настрана като подкосено. Тогава Лука смени пълнителя и остана да лежи на земята, леко надигнал се на лакти. Изглежда, куршумите бяха раздробили лявото му рамо. От силната болка изтърва автомата от ръцете си.

Откъм бараката вече никой не стреляше. Погледна към поляната и видя Пиетро Кораца да излиза иззад скалите? В лявата си ръка беше хванал автомата, а с дясната държеше ръчна граната. Почувства изблик на гняв при вида на това глупаво безразсъдство да се излага така сляпо под огъня на противниците им и в същия момент се разнесоха изстрели. Кораца залитна като пиян, видя мъжа зад прозореца на няколко метра от себе си и разбра, че следващият откос окончателно ще го повали на земята. Яростно изкрещя, но викът му заседна в гърлото, ръката му описа дъга във въздуха и гранатата прелетя край главата на мъжа, който го бе повалил. Падайки, усети дъжд от парчета дърво и мазилка да се забиват в лицето му, но не почувства никаква болка.

Възцари се тишина. Без да сваля поглед от къщата, Лука се надигна на лакът и застана на колене, хванал тежкия автомат с две ръце. После с мъка се изправи и бавно тръгна към вратата. Опустошението вътре бе такова, каквото само бомба бе в състояние да предизвика. Пиетро Николози и третият мъж имаха вид на парцалени кукли, на които сякаш някой беше изпразнил пълнежа, но ако трупът на рижия мъж бе запазил някаква абсурдна прилика с човешкия род, то експлозията чудовищно бе обезобразила трупа на съветника. Краката на Николози бяха напълно откъснати от трупа в две различни посоки. Лука изпита чувство на дълбока погнуса и усети по устните си онзи странен сладникав вкус, който добре му беше познат. Наведе се над трупа на непознатия и изтегли колана от панталоните му, след което го пристегна около рамото си и го уви два пъти около мишницата. Веднага се почувства по-добре, излезе навън и едва тогава осъзна, че всичко е свършило.

Приближи се до Ардиционе и го обърна по гръб. Куршумите бяха заличили носа от лицето му. Сега вече можеше да си тръгва. Някой друг щеше да се погрижи за труповете и да ги погребат. В това число и Пиетро Кораца. Не беше сгрешил, че го избра: Той бе свършил чудесна работа. Искаше му се да остане малко при него, но това тяло, проснатото

по корем, му се стори безкрайно далечно. Качи се в колата на Ардицоне и включи двигателя.

Тръгна нагоре по прашния път и излезе от падината, след което отби встрани между дърветата, стигна до мястото, където беше оставил своя автомобил, и се качи в него. Беше рисковано да се появява в града с фламенията на Ардицоне, изпонадупчена от куршумите. Преди да потегли, пристегна още по-здраво колана, с който бе обездвижил раненото си рамо. Макар и бавно, но можеше да шофира. Имаше достатъчно време на разположение, стига, разбира се, да не изпаднеше в несвяст, преди да пристигне.

Половин час по-късно спря пред хотел „Три звезди“. Улицата беше много оживена, но никой не го забеляза. Обърна се, за да вземе пуловера си от задната седалка, и почувства ужасна болка. За момент му се стори, че ще изгуби съзнание. Прехвърли пуловера на гърба си, пусна ръкавите му отпред, за да прикрие и автомата, след което бавно излезе от автомобила и се заизкачва по стълбището.

Миг по-късно силите го напуснаха.

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

Когато отново се върна в съзнание, изглежда, някой вече беше извикал лекар. Стаята беше неузнаваема и бе превърната в малка операционна зала. Докторът беше облякъл бяла престилка и се готвеше за операция.

Видя Никола д'Амико и Лучано, които не откъсваха поглед от лицето му. Раната ужасно го болеше и всяко движение предизвикваше остър бодеж в гърдите му.

Лучано изглеждаше угрижен. Направи знак на доктора, който тръгна да излиза от стаята, но преди да затвори вратата след себе си, погледна към ранения и каза:

— Имате само няколко минути.

— Ще ме оперират ли? — попита Лука.

Никола д'Амико кимна.

— Ардиционе? — изпревари го Лучано.

— Мъртъв е — отвърна Лука и забеляза, че в очите на д'Амико проблеснаха пламъчета на гордост и задоволство.

— Пиетро Николози и още един мъж, който беше с тях, също са мъртви. Намират се край кариерата до Томазо Натале.

— А Пиетро Кораца? — попита д'Амико. Лучано го погледна с недоволство, сякаш съветникът си бе позволил да го прекъсне с маловажен въпрос.

— Убиха го — отвърна Лука.

— Доволен съм, че Гаспаре Ардиционе е мъртъв, но ти си забъркал ужасна каша. Не трябваше да убиваш Тото Гризанти и хората му. Те нямаха нищо общо с тази работа. Сгреси, че всичко направи на своя глава...

— Съжалявам, но нямаше какво друго да се направи — промърмори Лука и усети остър бодеж в рамото. — Ако не ги бях убил, никога нямаше да стигна до Ардиционе. Друг изход нямаше.

— Ти не си човекът, който ще мисли, ще решава и ще предприема инициативи! Не биваше да действаш, не биваше да

правиш каквото и да е било! Ти си като един пистолет, който трябва да стреля само тогава, когато аз кажа, ясно ли ти е? Когато аз кажа! — изкрещя Лучано.

Лука се надигна на лакти. Сега напълно беше забравил за раната си.

— Лучано, ти не можеш да разговаряш така с мен. Не можеш да ми държиш такъв тон, разбра ли, Лучано Феранте? — повтори той, крещейки в лицето му. — Ти нещо не си наред. Идваш тук, командваш, даваш нареждания, колиш и бесиш. Но кого, по дяволите, представляваш ти, Лучано, и какво искаш? За това, което аз правя, отговарям пред баща ти, ясно ли ти е, Лучано? Пред баща ти!

От гърдите му се изтръгна дълбока кашлица, която продължи няколко секунди, и той се отпусна на леглото, отмятайки назад глава.

— Баща ми го няма — каза Лучано, но сега яростта беше изчезнала от гласа му и в него беше останала само дълбока тъга. — Баща ми вече не е тук, но това няма значение. Лука, такива приказки не бива да ми говориш... Съжалявам, че вече не представляваме нищо, но ти, все още не си разбрал... нищо не си разбрал. Не биваше да закачаш Гризанти... Нагазил си в много дълбоки води... Гризанти са мои съдружници и не само това, но те са съдружници на хора, много по-важни от мен... Става дума за бизнес, разбираш ли?... Сега какво да им кажа? Че си убил Тото, за да получиш някаква информация, така ли?... Щом се чувстваше достатъчно силен да решаваш нещата, без да се съветваш с когото и да било, трябваше сам да намериш твоя човек...

— Гризанти бяха съдружници с Ардиционе, а Ардиционе уби брат ти, забрави ли това? Или може би и ти, Лучано, участваше в това чудесно съдружие?

За момент Лучано остана като поразен, после сграбчи Лука за яката и с всичка сила го разтърси.

— Стефано беше мой брат, Лука, мой брат, разбра ли? Мой брат! — изкрещя той. Говореше на пресекулки. Никола д'Амико го хвана за раменете и го дръпна настрана. Лучано се обърна към стената.

— Съжалявам — искрено се разкая Лука. — Наистина съжалявам. Не исках да те засегна. Лучано, аз рискувах живота си за фамилията, заради нея щяха да ме убият...

Даде си сметка, че беше отишъл твърде далеч. Всеки друг на негово място щеше да заплати с живота си такава обида, но двамата с

Лучано бяха отрасли заедно и дълго време бяха най-добрите приятели, за да забравят в един момент миналото. Освен това чувстваше съвестта си чиста. Беше действал, воден единствено от мисълта да защити честта на фамилията, а Лучано носеше името Феранте. Така както и той, и дон Анджелино, който, макар и да не беше тук, си оставаше безспорен глава на фамилията.

Лекарят отвори вратата и надникна в стаята, но Никола д'Амико го спря с жест и той отново се върна в коридора. Лучано напълно беше възвърнал самообладанието си, обърна се към ранения и го погледна с готовност за помирение.

— Баща ми трябваше да те научи да чакаш. Ардиционе щеше да умре, но тогава, когато му дойдеше времето. Сега всички ние имаме нужда от мир. Преживяваме трудни времена и изключително важни интереси са заложи на карта, а вие продължавате да се избивате. След Гризанти и Ардиционе ще има нови жертви. Ще последват още отмъщения и всяка фамилия ще изгуби част от хората и от престижа си.

— Без Ардиционе и Николози фамилията Билечи вече не съществува, така че с останалите ще ни бъде по-лесно да преговаряме — намеси се д'Амико.

— А как ще се оправим с Гризанти? — нервно го прекъсна Лучано.

— Ще потърсим някакъв начин да ги обезщетим. Те са твои съдружници и имате общи интереси. Ако и те мислят като теб, ще си дадат сметка, че е по-добре да имат търпение. В противен случай и те ще изгубят един куп пари в тази война.

— Между фамилиите повече няма да има войни — каза Лучано и думите му прозвучаха безапелационно. Приблужи се до Лука и го погледна право в очите. — Лука, аз ще забравя онова, което си казахме. Ти обаче ще трябва да се махнеш отук, тъй като нещата ще се влошат, и то много. По-добре е да се махнеш. Аз утре си заминавам, но приятелите ни в Ню Йорк ще изпратят човек. Нещата незабавно трябва да се уредят. Може би ще дойде самият Палацоло с всичките необходими пълномощия. Ще разтури фамилията Билечи и ще назначи доверено лице да управлява нещата им. А за Гризанти ще трябва да намерим някаква компенсация, нещо, с което да ги удовлетворим. Може би ще направим преразпределение на влиянията, но няма аз да

решавам това. За теб е най-добре да се махнеш оттук. Избери си някое спокойно местенце, ако ще и на Луната, но по най-бързия начин изчезни от Сицилия. Няма да имаш проблеми, никой няма да те потърси и ще бъдеш забравен. Залогът е много голям и трябва да се мисли за него. Наистина е много голям... Не се безпокой, д'Амико ще ти даде всичко, от което имаш нужда. Така за всички ще е най-добре...

— Ако трябва да изчезна оттук, това ще трябва да ми го каже баща ти — отвърна Лука. — За всичко, отнасящо се до мен, той е единственият, който може да ми заповядва... Докато баща ти не ми нареди да се махна оттук, аз оставам...

Лучано го погледна с едва сдържан гняв и лицето му се изпълни с кръв. Лука за втори път го предизвикваше и не се подчиняваше на авторитета му.

— Лука, ти си много дебела глава. Знай, че никога няма да заемеш мястото на баща ми. Ако останеш, ще бъдеш убит. Живееш с илюзията, че си истински генерал, но когато войната приключи, генералите не служат за нищо. Ясно ли ти е това? Получават по един хубав медал и биват изпратени в пенсия. Ти си заслужи своя медал и трябва да се задоволиш с него. Ранен си и трябва да те оперират. Прекалено си зле, не можеш да се движиш и дори не си в състояние да се защитаваш. Лука, трябва да се махнеш оттук. Казвам ти го, защото това е за твое добро, както и за доброто на всички ни.

Хвана дясната му ръка и я стисна. После се отправи към вратата. На прага се спря:

— Съжалявам, Лука!

Този път го погледна с добронамерена усмивка. Докторът се промъкна зад гърба му и влезе в стаята. Лука се загледа в лекаря, който си сложи маската, подготви тампона с хлороформ, огледа банката с кръв за преливане и промърмори:

— Няма да тръгна, ако дон Анджелино не ми нареди. Ню Йорк е далече и тук единствен той дава заповеди. Поне докато все още е жив.

Лучано сви рамене и затвори вратата. Лекарят се приближи с тампона, напоен в хлороформ. Лука сграбчи ръката на Никола д'Амико и я стисна.

— Обади се на дон Анджелино и го уведоми за онова, което се случи. Кажи му да дойде. Най-добре е той да уреди нещата.

ДВАДЕСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

Паскуале Никозия взе един грозд и се отпусна на креслото пред телевизора. Хвърли поглед към жена си, която тъкмо се бе заела да разтребва стаята. Искаше да гледа новините, тъй като знаеше, че ще предадат репортаж за смъртта на Гаспаре Ардиционе, който преди два дни беше намерен прострелян с автоматичен откос недалече от една изоставена кариера. Полицията и карабинерите твърдяха, че са попаднали на следи, които ще им помогнат да установят истината, но всъщност тъпчеха на едно място и разчитаха единствено на полицейските кучета.

Репортажът го разочарова. Още веднъж се намекваше за някакво неясно съперничество, което се губеше във все още неустановените дебри на мафията и завършваше с интервюта, взети от няколко депутати, които изразяваха убеждението си, че „вълната от насилие, заляла трудолюбивите хора от острова, ще бъде пресечена веднъж завинаги“.

Не беше излъчено интервюто, което предишния ден бяха взели от него. Явно в Рим бяха решили да го отрежат. Никозия отдавна вече бе в занаята и нямаше основания да се сърди, но въпреки това не успя да прикрие раздражението си, когато Рита седна до него и го погледна въпросително.

— Мръсници — измърмори той и си наля чаша коняк. Предишния ден беше излязла статията му за дон Анджелино Феранте и бе посрещната с интерес. Повдигнатите в нея въпроси бяха сериозни и ако успееше да каже нещо ново и по повод смъртта на Гаспаре Ардиционе, това щеше да се отрази доста добре на кариерата му.

— Ти чувал ли си нещо за този Ардиционе — попита го Рита.

— Името му все още не беше сред най-споменаваните — отвърна той, — но Ло Коко ми каза, че стрелял бързо и точно... Изглежда, е започнал да играе важна роля, след като са отишли да го ликвидират с ръчни гранати.

Жена му го погледна с недоумение.

— Трябва да е имало и други с този Кораца. Един е стрелял с автомата, а друг е хвърлял бомбите. Освен това Ардиционе беше от групата на онези, които бяха избити в строежа на Билечи. Нещата са много объркани, но във всички случаи има някаква връзка между тях.

Тъкмо си помисли, че с удоволствие би разровил тази история до дъното, когато телефонът иззвъня.

— Аз ще се обадя — каза той и се запъти към кабинета си.

— Вие ли сте журналистът господин Никозия? — запита го непознат глас.

— Аз съм. Кой се обажда?

— Няма значение. Аз съм ваш приятел и не ми задавайте излишни въпроси, за да не си губим времето — отвърна мъжът на телефона. Не говореше на диалект, но провличаше думите типично по сицилиански. Изглежда, беше влиятелна личност.

— Кажете за какво става въпрос — попита Никозия. Светна лампата и потърси молив и лист.

— Прочетохме онова, което сте написали за дон Анджелино Феранте. Вие сте умно и интелигентно момче, така че добре чуйте какво ще ви кажа. Предполагам, проявявате интерес и към смъртта на Гаспаре Ардиционе, нали?

— Естествено.

— Сигурно си спомняте, че от близо месец изчезна дон Сантино Билечи.

— Разбира се, беше изпратен в изгнание, но после се чу, че е избягал в Германия.

— Глупости — прекъсна го непознатият. — Дон Сантино е мъртъв и бе убит от Гаспаре Ардиционе, който се погрижи трупът да изчезне. Ардиционе бе разбрал, че за да стане голяма клечка, трябва да убие дон Сантино и го уби. Тук обаче сгреши, тъй като Билечи беше приятел на дон Анджелино Феранте и последният реши да го накаже. Когато Ардиционе разбра, че нещата отиват на зле и момчетата на дон Анджелино го търсят, уби Мазино д'Амико, който беше най-непримиримият от преследвачите му. За жалост съдбата пожела това да се случи в дома на любовницата му и тя също беше убита... Разбирате ли?

— Да, продължавайте.

— Така нещата се изясняват. От този момент натам дон Анджелино не можеше да прости на убиеца. Племенникът му Лука Феранте го откри и го застреля. В акцията участва и Пиетро Кораца, който беше убит. Разбрахте ли?

— А Лука Феранте къде се намира сега? — попита Никозия.

— Това не мога да ви кажа — отвърна гласът.

— Предполагам, че искате да напиша тези неща, нали?

— Това си е ваш проблем. Вие сте журналистът. На мен ми бе наредено само да ви дам тази информация.

— Но вие не може да не си давате сметка, че ако ми се дава възможност да напиша тези неща, това означава, че Лука Феранте е мъртъв.

Опитваше се да изкопчи нещо повече от информатора, преди онзи да затвори слушалката. Трябваше да научи колкото се може повече неща, след което щеше да си направи съответните заключения.

— Това казвате вие. Аз не съм казал подобно нещо — отвърна гласът.

— А кой уби Стефано Феранте? — неочаквано попита Никозия.

— Господине, казах ви да не задавате въпроси. Стефано Феранте няма нищо общо с тази история. Не тръгвайте по грешен път. Опитахме се да ви помогнем, но вие не бива да прекалявате. Това, което ви казах, е достатъчно, за да напишете цял роман. Останалото е без значение. Успех.

— Почакайте за момент. Нападението на строежа заради Ардиционе ли беше? — попита той, правейки опит да задържи още малко събеседника си на телефона. Чу как мъжът въздъхна дълбоко.

— Помислете за здравето си, господине. И си спомнете, че онзи, който знае малко неща, е мъдър човек, а онзи, който знае много, е опасен.

След тези думи линията бе прекъсната.

Николози седна зад бюрото. Нужно му беше да внесе малко порядък в безбройните мисли, които обсаждаха мозъка му.

Жена му се появи на вратата и попита:

— Кой беше?

— От вестника — излъга я той. По-късно всичко щеше да ѝ разкаже, но сега имаше нужда да остане сам с мислите си. — Донеси ми бутилката с коняка — помоли я той.

— Ще работиш ли? — попита го Рита, която всъщност предварително знаеше отговора му. Неведнъж го бе молила да не се занимава с тези неща, но главата му беше по-твърда от камък. Беше влюбен в професията си и за него това, че беше журналист в Сицилия, означаваше да се рови във всички тези мръсни истории с мафията. Рано или късно щеше да си изпати. Веднъж вече се бе отървал при онзи скандал с аерогарата, но нима цял живот можеше да разчита на щастието си?

— Отивай да си лягаш, аз ще дойда по-късно — каза ѝ той.

Рита се наведе и го целуна.

— Не пуши много. Знаеш, че ти вреди.

Тъкмо щеше да я извика, за да ѝ напомни за коняка, когато тя отново се появи и му се усмихна:

— И недей да пиеш много — допълни тя и остави на бюрото бутилката и чашата.

Изпрати я с поглед, запали цигара и се замисли.

Никозия нямаше такива приятели, които биха се загрижили да му предоставят сензационни разкрития. Ако му се бяха обадили, то беше само за да му разкажат нещо, което трябваше да бъде публикувано. Следователно за мнозина това нещо беше изгодно. Ако Лука Феранте наистина беше убил Гаспаре Ардиционе, защо трябваше да го издават? Още повече, че тези хора имаха навик да се оправят сами, без намесата на полицията. Във всеки случай информаторът не беше от фамилията Феранте. Очевидно хората, които му се бяха обадили, бяха приятели на Ардиционе. Но какво целяха с това?

Ако Лука Феранте бе мъртъв, а в това нямаше никакво основание да се съмнява, щеше да бъде съвсем просто да му се припишат всякакви злодеяния и подбуди.

Какво искаха да прикрият с тази официална версия, която му бяха предоставили и която на следващия ден щеше да се появи като вестникарска сензация?

Когато бе заговорил за Стефано Феранте и за нападението над строителната площадка, нападение, което очевидно не беше никакъв обир, както го считаха в началото, информаторът му бе проявил раздражение и достатъчно ясно му бе дал да разбере, че не бива да намесва името на Стефано в този въпрос. И ако беше стигнал дори и

до заплахи, това означаваше, че въпросът му беше попаднал точно в целта.

Наля си коняк в чашата и отпи една глътка.

Може би нямаше да е лошо да позвъни на директора си, но това щеше да означава, че го замесва в неща, които са единствено негови. Щеше да разговаря с него тогава, когато му дойдеше времето и когато можеше да му предложи ако не друго, то поне една логична хипотеза за цялата тази поредица от убийства. Дори ако трябваше за тази цел да си измъчва мозъка през цялата нощ.

Стана и започна нервно да се разхожда из стаята. Това му помагаше да мисли. Знаеше, че разполага с всичките елементи на мозайката, която искаше да сглоби. Успееше ли, щеше да направи най-големия удар в своята кариера и нямаше да остане в провинцията. Ето че сега му се предоставяше случай да се измъкне оттук и дори да отиде в някой от големите вестници на Северна Италия.

Отпи нова глътка и си даде сметка, че е отишъл доста далеч във фантазиите си.

Седна отново на бюрото и направи списък на всички действащи лица в цялата тази история. Написа имената на Гаспаре Ардиционе и на дон Анджелино Феранте и ги ограда, за да ги изведе настрана от останалите. После започна да прави родословните дървета на двете фамилии, започвайки от доновете и завършвайки с най-малките разклонения. Сега всичко започна да му изглежда по-ясно.

„Хайде отново да обобщим“ — каза си той на глас и моливът му зашари по листа, рисувайки странни драскулки. Ардиционе решава да стане дон и успява, след като убива Сантино Билечи. Нищо чудно това да е вярно. Когато обаче фамилията Феранте решава да отмъсти за дон Сантино, той убива вдовицата на Стефано и нейния любовник. Това изглежда доста странно и безсмислено, тъй като не му дава никакво предимство пред съперниците му. Защо тогава би го направил?

Първи въпрос. Казват, че е искал да убие Мазино д'Амико и че смъртта на Мариуча е била чиста случайност. Но в такъв случай защо му е трябвало да убива Мазино в дома ѝ, а не го е причакал някъде другаде? По-скоро изглежда, че вдовицата е трябвало да загине, а смъртта на Мазино е дошла като последствие от това. С други думи, първо загива Стефано, а после и жена му. Очевидно е, че двете убийства са свързани и са извършени от една и съща ръка. Да вървим

напред. Лука решава да отмъсти за честта на фамилията и убива Ардиционе. Вероятно е бил ранен и после умира. Някой решава да се възползва от трупа му, съчинява една забавна история като за вестниците и се обажда на мен. Ако аз приема да разглася тази история, би означавало, че случаят е приключен, лошите отново са се избили помежду си, войната между двете фамилии е свършила и всички са решили да сложат кръст на миналото. И все пак, ако Ардиционе се е добрал до властта и е успял да стане дон, той неминуемо би имал и свои последователи. Но нима дон Анджелино би се помирил с онези, които са убили първо сина му, после снаха му и двама от най-добрите му хора? Не, това никога не би станало. Иначе не би му говорил така преди няколко дни, когато го бе посетил в болницата, и не би проявил такава неприязън към младото поколение, наричайки ги хора без всякакво чувство на уважение. А Ардиционе и онези, които са му помагали, са тъкмо от този род хора... Старият никога не би се примирил с тях. Дори и с цената на живота си.

При тази мисъл внезапно подскочи. Разбира се, че щяха да помислят и за дон Анджелино. Дон Сантино Билечи бе мъртъв, сега беше ред на другия патриарх. Вероятно имаше някакво споразумение и в него не можеше да няма смъртна присъда над един толкова упорит и досаден старец, какъвто бе дон Анджелино. Навярно договорът вече бе потвърден, след като бяха решили да предоставят на пресата официален бюлетин за онова, което се бе случило.

Чувстваше, че вече е близо до истината. Взе бутилката с коняк и направо от нея отпи нова глътка. Усети парещата течност в гърлото си и внезапно мислите му се проясниха. Спомни си трупа на Стефано Феранте пред къщата, останала самотна сред многоетажните сгради, които никнеха една след друга като гъби след дъжд.

Тази къща беше на Стефано. Изглежда, някой беше поискал да му я продаде и той му беше отказал. За това нещо беше платил с живота си. След това беше дошъл редът на вдовицата и на дон Сантино Билечи, който не бе одобрил тези убийства. Дон Анджелино беше преминал в настъпление и бе атакувал строителната площадка. Накрая племенникът му Лука Феранте беше изпълнил присъдата. А сега вероятно бяха намерили начин да оправят нещата и затова искаха да се възползват от него.

Това беше единственото обяснение. Достатъчно бе утре да отиде до службата по кадастъра, за да се потвърдят предположенията му. Вече бяха минали няколко дни от смъртта на Мариуча Феранте и продажбата трябва да бе регистрирана.

Прииска му се да събуди директора си, за да му разкаже онова, което беше открил, но разбра, че не би могъл с никого да сподели своята тайна, докато не получи пълно потвърждение на хипотезата си. Запита се дали трупът на Лука Феранте вече не беше намерен и реши да се обади тук-там из града. Първо набра номера на вестника и получи отговор, че няма никакви новини. После се обади на дежурните екипи в полицията и при карабинерите и ги запита как вървят издирванията с кучетата. Отговориха му, че няма нищо ново. Най-обикновени арести и конфискация на оръжие, скрито из пещерите и запустелите къщи.

Беше много напрегнат и нервен, за да седне да пише, но не бе в състояние да стои чак до сутринта със скръстени ръце. Ако пък решеше да си легне, нямаше да заспи.

В един момент му дойде наум да отиде в спалнята и да разкаже всичко на Рита. Може би все още беше будна, ако ли не, щеше да я събуди. Тъкмо се канеше да стане, когато го спря споменът за последните думи на непознатия информатор: „Този, който знае малко неща, е мъдър човек, а онзи, който знае много, е опасен.“ Тези думи бяха нещо много повече от обикновена заплаха. Не, по-добре щеше да бъде да не казва нищо на Рита. Щеше да се изплаши, нищо чудно и да се разплачеше, но все едно, нищо нямаше да разбере. Почувства, че жена му имаше право, когато бе казала, че ако преди години са му пощадили живота, едва ли би извадил същия късмет за втори път. Още повече, че в случая и дума не можеше да става за късмет. Дон Анджелино и другите като него бяха в състояние да спазват правилата на играта и никога не стреляха по журналисти, нито пък по полицаи, ала хората като Ардиционе и компанията му пет пари не даваха за правилата, иначе едва ли щяха да убият бременна жена, държейки ѝ главата в мивка, напълнена с вода. Те бяха способни да стрелят по всеки, не изпитваха респект към никого, още по-малко към онези, които се опитваха да вършат работата си. Бе настъпил моментът да се изясни със собствената си съвест. Сега в ръцете си държеше истината. Цял живот бе мечтал за този миг и нямаше намерение да го проиграва

с някакво си анонимно писмо до прокуратурата. Стореше ли това, никога нямаше да си го прости. Да не говорим, че тези хора навярно имаха приятели навсякъде... Каза си, че журналистът работи именно заради тези моменти, иначе е „по-добре да дращи по стените“. Това бе научил преди много години. Взе бутилката и отпи една глътка. Излезе на балкона, вдъхна нощния въздух и се почувства по-добре. Мина му през ума, че не е лошо да се посъветва с адвокат. Слава богу, имаше такъв човек, на когото можеше да се довери. Върна се в стаята и потърси номера му в тефтера си. Дори и да го събудеше, той нямаше да му се разсърди. Адвокатът обаче не закъсна да вдигне слушалката.

— Ало, обажда ти се Паскуале, Паскуале Никозия.

— Какво се е случило — попита го приятелят му с пресипнал глас от многото изпушени цигари.

— Трябва да поговорим. Важно е. Дори е нещо изключително.

— Откъде се обаждаш?

— От къщи.

— Защо не дойдете с жена ти да изпием по един коняк? — предложи адвокатът. Гласът му както винаги бе любезен.

— Благодаря ти, но Рита вече спи, а и разговорът е за четири очи. Мога ли да дойда веднага?

— Разбира се, чакам те — отвърна адвокатът и затвори телефона. Погледна към мъжете, които бяха проследили разговора, и махна с раздражение.

— Беше Никозия. Идва тук. Имал да ми каже изключителни новини.

После се обърна към д'Иполито, който изглеждаше най-обезпокоен от всичките, и каза:

— Съжалявам, д'Иполито, но имам чувството, че сте допуснали голяма грешка, като сте му се обадили. Това момче е твърде умно и е започнало да си задава прекалено много въпроси. Не биваше да му се обаждате. Можехме да действваме по друг начин. Добре поне, че жена му е заспала и не ѝ е казал нищо. Сега ще разбера какво знае.

Д'Иполито се усмихна многозначително и погледна към другите участници в събранието.

— Господин Спатаро — обърна се той към адвоката, — само за умряло цяр няма!

Останалите го разбраха и се засмяха заедно с него.

Никозия нямаше да успее да каже нищо повече.

На следващата сутрин колата му бе намерена изоставена на една улица в крайните квартали на Палермо. Появиха се многобройни хипотези за изчезването му, но след няколко дни дори и Рита Никозия изгуби надежда, че съпругът ѝ ще се върне къщи, и започна да свиква с мисълта, че тялото му е вградено в някоя от бетонните колони на новостроящите се блокове. Питаше се каква ли тайна бе открил преди смъртта си, но така и не намери отговор на своя въпрос.

ДВАДЕСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Влакът бавно спря на перона.

Дон Анджелино нахлупи шапката си и потърси сред тълпата позната физиономия. Забеляза само Никола д'Амико и му се стори, че вижда някакъв далечен роднина, дошъл да го посрещне след дълга раздяла. От деня на заминаването му бяха изтекли едва няколко седмици, а имаше чувство, че е изминал цял век. Сякаш го бяха накарали да се завърне по местата, където бе преминало детството му, за да потърси сред спомените си образа на един човек, с когото вече не бе в състояние да се отъждестви. Мина му през ум, че намира някакво странно съвпадение между своята съдба и тази на дон Сантино Билечи, и се запита дали и приятелят му не беше изпитал същото чувство на умора, връщайки се да умре в своя дом.

Беше му се обадил д'Амико и му бе казал за Ардиционе и за това, че Лука отказва да замине, тъй като не признава ничия друга воля освен неговата. Тези думи отново го бяха убедили, че животът му не е минал напразно, след като бе успял да не принадлежи само на себе си. Никола д'Амико се приближи и го прегърна.

— Как е Лука? — попита дон Анджелино.

— По-добре. Раната не е опасна — отвърна д'Амико. Все още никой не му беше казал, че няколко часа по-рано Лука беше изнесен от хотела. Дори и в най-черните си мисли не би могъл да си представи, че трупът му, допълнен с още няколко рани, беше подхвърлен на полицейските кучета, които вече от няколко дни претърсваха планината.

— А Лучано? — отново попита дон Анджелино.

— Замина си вчера. Каза, че всички ни очакват нови неща и че ще дойде човек от Ню Йорк. Може да е Франк Палацоло, а може и да е някой друг.

Отправиха се към изхода и д'Амико трябваше да забави крачка, за да не оставя зад себе си дон Анджелино, който ходеше бавно. Предаде му онова, което бе казал Лучано за съдбата на фамилията на

дон Сантино Билечи, и му каза, че Ардиционе е останал без наследници. Гризанти бяха поверили делата си в ръцете на някакъв си д'Иполито, който бе нещо като администратор на фамилията. След смъртта на Тото Гризанти братята му не бяха предприели ответен удар, тъй като Лучано вероятно им бе дал някакви обещания.

— Лучано не е трябвало да се забърква в тази история — каза дон Анджелино. — Той е мой син и нищо повече.

— А според мен и хората от Ню Йорк няма какво да се бъркат — допълни Никола д'Амико.

— Те искат да си продават своята стока и си гледат своите интереси. По-скоро Лучано не си е на мястото. Мислех си, че синът ми е по-друг човек — каза дон Анджелино, но в гласа му не прозвуча никаква горчива нотка.

Качиха се в колата и Никола д'Амико седна зад волана.

— Вкъщи ли отиваме? — попита той.

— Не веднага. Първо искам да видя гроба на Масимо.

Д'Амико не каза нищо. Бавно потегли и се отправи към гробището.

През целия ден си бе задавал въпроса каква полза има от завръщането на дон Анджелино в Палермо и до каква степен би успял да поеме в свои ръце последните събития, до които се бе стигнало без негово знание. Опита се да си представи как ли би реагирал, ако се озовеше в задънена улица, и как би приел неуспеха си, в случай че Гризанти откажеха да се споразумеят с него. Внезапно тези мисли му се сториха оскърбителни и се засрами от себе си, сякаш беше извършил предателство. Беше живял цели четиридесет години до този човек, с когото си приличаха толкова много, и макар че никога досега не го беше виждал в такова драматично, дори безизходно положение, знаеше, че дори и през ум не бива да му минават каквито и да е съмнения. Дон Анджелино беше и продължаваше да е техният Голям баща и онези, които се опитваха да изтръгнат властта от ръцете му, щяха да съжаляват.

На два пъти попаднаха на задръствания и бяха принудени да спрат, но дон Анджелино, вместо да се ядоса, изглеждаше по-скоро доволен.

— Колко много коли! — по едно време възкликна той. — Палермо наистина става голям град.

— На хората им липсва дисциплина — отвърна Никола д'Амико и дон Анджелино повтори думите му, без да се откъсва от мислите си:

— Точно така, на хората им липсва дисциплина.

Никой от двамата не каза нито дума повече, докато не стигнаха до гробището. Когато ги видя, пазачът Кукуруло спря изненадан, подпря върху бастуна стоте си кила и сне шапката си, мърморейки нещо, което, изглежда, бе поздрав.

Двамата мъже тръгнаха по малката алея между кипарисите и спряха пред един бял гроб. Вдясно от него се издигаше голям параклис, декориран като манастирски храм. Дон Анджелино го погледна с раздражение. Винаги се бе отвращавал от подобни паметници и от самата мисъл, че човек би могъл да си издейства от мъртвите онази почит и онзи авторитет, които не е успял да спечели сред живите. Мисълта да си построи семейна гробница му се струваше егоистична, сякаш в нея виждаше някакво желание на всяка цена да се издигне над хората, които му бяха служили приживе. Никой не беше оставил свежи цветя върху мраморната плоча. Прочете имената на Стефано и Масимо и погледна портретите им. Поднесе ръка към устните си и я прокара върху лицата на синовете си.

Едно момче спря до тях и им предложи кофа вода. Никола д'Амико му даде петстотин лири и остави кофата в краката на дон Анджелино. Не можеше да си позволи повече от това и да му отнеме правото на този елементарен християнски жест. Дон Анджелино се наведе, извади изсъхналите цветя и смени водата във вазата, след което се изправи, скръсти ръце на гърба си и се загледа пред себе си.

— Къде е гробът на твоя син? — внезапно попита той.

Никола д'Амико потрепна от изненада. От деня на нещастieto, както го наричаше той, не бе имал случай да спомене името на Мазино. Сякаш никога не бе имал син или го беше забравил завинаги. Погледна дон Анджелино и усети, че очите му са се изпълнили със сълзи, тъй като погледът му постепенно се замъгляваше. Вдигна ръка и посочи в неопределена посока, някъде отвъд дърветата.

— Иди при него — каза му старецът. — Мазино беше добро момче.

Видя го да тръгва след кратък миг на колебание и седна върху мраморната плоча. Когато д'Амико се върна, го завари все още да седи облакътен на коленете си, подпрял глава с две ръце. Излязоха от

гrobiщето. Когато се качваха в автомобила, дон Анджелино наруши мълчанието:

— Искам тази нощ в имението да направим събрание с всички фамилии, които все още са на наша страна.

Сякаш в един-единствен миг се бе възвърнала цялата му властна осанка.

Д'Амико кимна замислено.

— Строежите още ли са замразени? — попита дон Анджелино.

— Не. Навсякъде работата бе възстановена.

— Включително и на парцела, който принадлежеше на сина ми ли? — Гласът му потрепери от вълнение.

— Струва ми се, че там също работят — отвърна Никола д'Амико и наведе глава.

Откакто Ардиционе беше убил вдовицата на Стефано и беше заграбил земята ѝ, главната цел на дон Анджелино беше да блокира строителството върху този терен, който му принадлежеше. Затова бе организиран нападенията върху обектите на Билечи и беше взривил немалко тротил навсякъде, където противниците му се опитваха да издигнат камък върху камък. Ардиционе го беше разбрал и не посмя да вкара булдозерите в това място, което не му принадлежеше. Знамето му, забито на тази строителна площадка, щеше да ознаменува пълното поражение на дон Анджелино и да го обрече на позор.

Едва сега, виждайки лицето на стареца да почервенява от гняв, Никола д'Амико си даде сметка за това.

— Простете ми, дон Анджелино — прошепна той. — Не биваше да допускам това дори и с цената на живота си.

— Би трябвало да поискаш прошка от онези, които умряха за тази земя — отвърна старецът и в дрезгавината на гласа му прозвуча особена дълбочина. — Откарай ме там. Искам един по един да ги погледна в лицата.

Колата се понесе по асфалтовата лента на околостръстното шосе. Нито един от двамата нямаше желание да говори. Дон Анджелино погледна стария си consigliere, който шофираше до него. Защо не му бе казал веднага, че са започнали строителство върху земята, заради която бяха убили сина му? Сега погребваха под цимента всичко онова, което беше останало от честта му, и засипваха под спомена за мъртвите авторитета и дори името на фамилията. Това решение не можеше да

принадлежи на д'Иполито и дон Емилио Гризанти едва ли щеше да даде своето съгласие, ако малко по малко не бяха измъкнали властта от ръцете му и не го бяха изпратили да угасне далече на север в изгнание. Това решение бе взето от други хора, може би същите като Гризанти, но все едно, някой го беше направил възможно. Помисли си за проклетите мръсни дела на Лучано и разбра до каква степен онези там го бяха променили, след като бяха успели да го убедят, че едно парче земя е само парче земя и не си струва да се воюва за него. Не, той нямаше да се остави постепенно да затъне в позора, дори ако трябваше да взриви целия град и себе си заедно с него.

Д'Амико отби вдясно и спря до една чешма. Първи слезе дон Анджелино. Заслизаха по един тесен черен път, в който камионите и булдозерите бяха оставили дълбоки коловози. Всичко наоколо бе разрушено. Там, където някога имаше ливада и беше расла трева, сега зееха дълбоки изкопи, из които пъплеха булдозери с оглушителен вой.

Никой от работниците не им обърна внимание, докато се провираха между купищата пръст. Между бездънните ровове и дългата стрела на крана, изправила се високо в небето, всичко наоколо придобиваше чудовищни размери. Единствено хората изглеждаха безкрайно малки, сякаш не бяха работници, а легиони от роби, които се трудеха на това място, за да издигнат египетска пирамида.

Най-сетне видя къщата, или по-скоро онова, което все още беше останало от нея, видя големите празни очи на местата на прозорците, огромния метален топуз, който политаше от крана, забиваше се като гонг в стените и ги разпиляваше на хиляди парчета, видя и фадромите, които загребваха руините и ги издигаха нагоре сред облаци прах. И сякаш след като го бе заслепил с тази гледка, някой започна да го удря с остър свредел в гърдите. Нададе нечовешки вик и политна надолу по насипа, без дори да разбере откъде бяха дошли изстрелите. Докато тялото му се премяташе по чакъла, един куршум изсвистя над главата му и до слуха му достигна викът на д'Амико, който веднага затихна в сподавен хрип. Чу нов изстрел и разбра, че това беше краят на стария му приятел, който щеше да бъде погребан заедно с него под пирамидата.

Сега лежеше съвсем сам, обърнат с лице към слънцето, което пареше челото му.

Чуваше само гърма на машините и глухите стенания на сриващите се стени. Животът му бавно изтичаше, но той не изпитваше никаква мъка. Едва ли можеше да умре на по-добро място, тъй като край него се намираха последните неща, които му бяха принадлежали. Земята край него се разтрепери и той видя бавно да се приближава гигантската паст на един булдозер, който идваше да го погълне. Помисли си, че чудовището ще пристигне прекалено късно за него. Погледна през огромната стрела на крана в слънцето, което бе престанало да грее за него, и върху устните му се появи уморена усмивка.

Издание:

Виторио Скиралди. Целувам ви ръка

„Атика“, София, 1994

Библиотечно оформление и корица: Тандем G

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.